

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

AYTÜL AKAL'IN YAPITLARININ ÇOCUK YAZINININ
TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET SELİM ASLAN

GAZİANTEP
TEMMUZ 2023

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**AYTÜL AKAL'IN YAPITLARININ ÇOCUK YAZINININ
TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET SELİM ASLAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ergün HAMZADAYI

GAZİANTEP
TEMMUZ 2023

TEZ ONAY SAYFASI**Öğrencinin Adı ve Soyadı : Mehmet Selim ASLAN****Üniversite : Gaziantep Üniversitesi****Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü****Ana Bilim Dalı ve Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı****Tezin Başlığı : Aytül Akal'ın Yapıtlarının Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi****Tezin Savunma Tarihi : 09/06/2023**

Bu tezin yüksek lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ergün HAMZADAYI

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleriİmzası

Prof. Dr. Ergün HAMZADAYI

Doç. Dr. Serdal KARA

Doç. Dr. Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü OnayıDoç. Dr. Ahmet İhsan KAYA
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu kabul ederim. Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu onayladığımı beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Mehmet Selim ASLAN

Öğrenci Numarası: 202634111025

Tezin Savunma Tarihi: 09.06.2023

ÖN SÖZ

Çocuk yazını, çocuk okurun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimine katkı sağlar. Çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkelerini işe koşarak çocuk okurun edilgen bir nesne konumundan etken bir özne konumuna yükselmesinde önemli bir işlev üstlenir. Çocuk yazını, bu işlevi yerine getirirken çocuk yazınının temel ilkelerine uymalıdır. Bu duruma koşut olarak Aytül Akal'ın romanlarının çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelendiği bu araştırma 6 ana bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; araştırmanın problem durumu belirtilmiş olup araştırmanın amacı ve önemi açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın sınırlılıkları ve tanımları üzerinde durulmuştur. Kavramsal Çerçeve bölümünde, çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkeleri ele alınmış olup çocuk yazınında bulunması gereken temel ilkelere değinilmiştir. Ayrıca Aytül Akal'ın yapıtlarının incelenmesiyle ilgili ulusal, uluslararası çalışmalar incelenip genel değerlendirme yapılmıştır. Yöntem bölümünde; araştırmanın modeline, evrenine ve örneklemine yer verilip süreçler açıklanmıştır. Bulgular bölümünde çocuk yazınının temel ilkeleri çerçevesinde araştırmanın sorularına yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tartışma bölümünde, Aytül Akal'ın yapıtlarını inceleyen alanyazındaki çalışmalara yer verilmiş olup söz konusu çalışmaların bulgularıyla bu araştırmanın bulguları karşılaştırılmıştır. Bulgular arasındaki benzerlikler ve farklılıklar dile getirilmiştir. Sonuç ve Öneriler bölümünde araştırma ile ilgili sonuçlara yer verilmiş olup elde edilen sonuçlara koşut olarak önerilere yer verilmiştir.

Tez yazımının ilk aşamasından son aşamasına değin; ilgisi, bilgisi, birikimi ve destekleyici tavrıyla yanımda olup bu duruma koşut olarak özgür bir ortam sunan değerli hocam Prof. Dr. Ergün HAMZADAYI'ya; tezin oluşum evresindeki yoğun çabalarından ötürü değerli hocam Doç. Dr. Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ'e saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım. Romanlarıyla tezin yazımına esin kaynağı olmasının yanı sıra süreç içerisinde gösterdiği içtenlikten ötürü Aytül AKAL'a teşekkür ederim. Son

olarak yaşantım boyunca desteklerini her an yanımda hissettiğim sevgili aileme teşekkür ederim.

Mehmet Selim ASLAN

Haziran 2023

ÖZET

AYTÜL AKAL'IN YAPITLARININ ÇOCUK YAZINININ TEMEL İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

ASLAN, Mehmet Selim
Yüksek Lisans Tezi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ergün HAMZADAYI
Temmuz- 2023, 96 sayfa

Bu araştırmada, Aytül Akal'ın romanlarının çocuk yazınının temel ilkeleri olan; karakter, konu, ileti, dil ve anlatım ile resim açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Akal'ın ortaokul çağına seslenen söz konusu 20 romanı, nitel araştırma yöntemlerinden belge inceleme (doküman inceleme) yoluyla çözümlenmiştir. Akal'ın yapıtlarının, çocuk yazınının temel ilkeleri açısından genellikle yetkin olduğu saptanmıştır. Buna koşut olarak Akal'ın yapıtlarının çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada etkin özellikler taşıdığı belirlenmiştir. Yapıtlarda çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkelerinin öncelenmesi bu durumu sağlayan başlıca etken olarak ön plana çıkmıştır. Ayrıca başkişilerin çocukların sağlıklı özdeşim kurabileceği kişilerden seçildiği, seçilen konuların çoğunlukla çocukların ilgisine ve gereksinimine seslendiği, iletilerin çocuk okurun dil ve düşün evrenine uygun olduğu, yapıtlarda kullanılan resimlerin anlatıları genellikle somutladığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte yapıtların yabancı sözcüklerden, abartılmış meraktan ve rastlantısallıktan arınık olmadığı saptanmıştır. İncelenmiş olan yapıtlara yönelik araştırmacılara ve eğitimcilere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Aytül Akal, Çocuk yazını, İlkeler

ABSTRACT

EXAMINING AYTÜL AKAL'S ARTWORKS IN TERMS OF BASIC PRINCIPLES OF CHILDREN'S LITERATURE

ASLAN, Mehmet Selim
MA Thesis,
Department of Turkish and Social Sciences Education
Turkish Education Branch of Science
Supervisor: Prof. Dr. Ergün HAMZADAYI
July- 2023, 96 pages

This research aims to analyse all of Aytül Akal's novels in terms of character, subject, message, language and expression and images, which are the basic principles of child literature. These 20 novels of Akal, which address the children of middle school age, were analyzed through document review, one of the qualitative research methods. It has been determined that Akal's written work is generally competent in terms of the basic principles of child literature. In parallel to this, it has been specified that Akal's scripts have effective features in gaining the culture of reading for children. Within the scripts the priority of the principles of child relativity and child reality has come into prominence as the main factor providing this gain. In addition, it has been understood that protagonists are chosen among people with whom children can identify, the chosen topics mostly address the children's interests and needs, the messages are appropriate to the readers' language and universe of thought, and the images used in the scripts usually embody the narratives. Nevertheless, it has been determined that the scripts are not free of foreign words, exaggerated curiosity and randomness. Suggestions have been made to researchers and educators for the scripts which have been analysed.

Keywords: Aytül Akal, Children's literature, Principles

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
RESİMLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar.....	3
1.5. Tanımlar	4

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk Gerçekliği ve Çocuğa Görelik	6
2.2. Çocuk Yazınının Dayanması Gereken Eğitsel İlkeler.....	7
2.3. Çocuk Yazınının Temel İşlevleri	8
2.4. Çocuk Yazınında Bulunması Gereken Temel İlkeler.....	9
2.4.1. Karakter.....	10
2.4.2. Konu.....	11
2.4.3. İleti	11
2.4.4. Dil ve Anlatım.....	13
2.4.5. Çocuk Yazını Yapıtlarında Resim	13
2.5. Aytül Akal'ın Yapıtlarının İncelenmesi ile İlgili Ulusal, Uluslararası Araştırmalar ve Genel Değerlendirme.....	15

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	23
3.3. Verilerin Toplanması.....	24
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	24

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yapıtlarda Yer Alan Konular	26
--	----

4.2. Konuyu Yapılandıran Ögelerden Çatışma Türleri	29
4.3. Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Ögeler.....	31
4.4. Karakterlerin Geliştirilmesi	34
4.5. Yapıtlarda Yer Alan Devingen ve Durağan Karakterler	36
4.6. Yapıtlarda Yer Alan Açık ve Kapalı Karakterler	40
4.7. Yapıtlarda Yer Alan Açık ve Örtük İletiler.....	45
4.8. Yapıtlarda Yer Alan Yabancı Sözcükler	49
4.9. Yapıtlarda Yer Alan Benzetme Sanatı	50
4.10. Yapıtlarda Yer Alan Deyimler	52
4.11. Yapıtlarda Yer Alan Atasözleri.....	53
4.12. Yapıtlarda Yer Alan Betimlemeler.....	54
4.13. Kapak Resmi ile Konusu Örtüşen ve Örtüşmeyen Yapıtlar.....	55
4.14. Anlatıları Somutlayabilen ve Somutlayamayan Resimler.....	58
4.15. Doğru Konumlandırılmış ve Doğru Konumlandırılmamış Resimler..	62

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma.....	67
--------------------	----

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç ve Öneriler	74
------------------------------	----

KAYNAKLAR	77
------------------------	-----------

ÖZ GEÇMİŞ.....	82
-----------------------	-----------

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Yapıtlarda yer alan konular ile ilgili betimsel değerler.....	26
Tablo 2.	Konuyu yapılandıran öğelerden çatışma türleri ile ilgili betimsel değerler.....	29
Tablo 3.	Konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğeler ile ilgili betimsel değerler.....	31
Tablo 4.	Karakterlerin geliştirilmesi ile ilgili betimsel değerler	34
Tablo 5.	Yapıtlarda yer alan devingen-durağan karakterler ile ilgili betimsel değerler.....	36
Tablo 6.	Yapıtlarda yer alan açık-kapalı karakterlerle ile ilgili betimsel değerler.....	40
Tablo 7.	Yapıtlarda yer alan açık ve örtük iletiler ile ilgili betimsel değerler..	45
Tablo 8.	Yapıtlarda yer alan yabancı sözcükler ile ilgili betimsel değerler	49
Tablo 9.	Yapıtlarda yer alan benzetme sanatı ile ilgili betimsel değerler	50
Tablo 10.	Yapıtlarda yer alan deyimler ile ilgili betimsel değerler.....	52
Tablo 11.	Yapıtlarda yer alan atasözleri ile ilgili betimsel değerler.....	53
Tablo 12.	Yapıtlarda yer alan betimlemeler ile ilgili betimsel değerler.....	54
Tablo 13.	Yapıtlarda kullanılan kapak resimlerinin konuyla örtüşmesi ile ilgili betimsel değerler	55
Tablo 14.	Yapıtlarda kullanılan resimlerin anlatıları somutlaması ile ilgili betimsel değerler	58
Tablo 15.	Yapıtlarda kullanılan resimlerin kullanıldığı yer ile ilgili betimsel değerler.....	62

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1.	Süper gazeteciler 5: son baskı romanının ön kapak resmi	56
Resim 2.	Evlere sığmayan macera romanının ön kapak resmi.....	57
Resim 3.	İmdaat! uzaylı yağıyor romanının ön kapak resmi.....	58
Resim 4.	Sersemleşmiş görevliler ve çocuklar (Sihirbazın Kuyruğu, s. 64-65)	59
Resim 5.	Merdivenleri tırmanan çocuklar (Ses Delisi, s. 58-59)	60
Resim 6.	Vapur (Kim Demiş Yaramazım Diye, s. 36).....	61
Resim 7.	Kayak yapan karaltılar (Gökten Uzaylı Düştü, s. 56-57).....	62
Resim 8.	Bora'nın annesinin ve babasının şaşkınlığı (Abur Cubur Canavarı, s.58-59).....	63
Resim 9.	Çocuklar evi temizlerken (Koku Delisi, s. 74-75)	64
Resim 10.	Ada'nın babası odayı terk ederken (Odamdaki Hayalet, s. 48-49)	65
Resim 11.	Mideye yuvarlanan taş (Evlere Sığmayan Macera, s. 154-155)	66

KISALTMALAR

ACC	: Abur Cubur Canavarı
ED	: Esrarengiz Duman
ESM	: Evlere Sığmayan Macera
HG1GUD	: Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü
HG2İUY	: Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor
HG3ÇUG	: Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi
KAH	: Kırmızı Arabanın Hayaleti
KDYD	: Kim Demiş Yaramazım Diye
OH	: Odamdaki Hayalet
SK	: Sihirbazın Kuyruğu
SÇ1RD	: Süper Çocuklar 1: Renk Delisi
SÇ2SD	: Süper Çocuklar 2: Ses Delisi
SÇ3KD	: Süper Çocuklar 3: Koku Delisi
SÇ4SD	: Süper Çocuklar 4: Süs Delisi
SG1	: Süper Gazeteciler 1
SG2PE	: Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar
SG3LÇ	: Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata
SG4BD	: Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye
SG5SB	: Süper Gazeteciler 5: Son Baskı
ZMR	: Zombili Mombili Roman

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çocuk yazını yapıtlarının niteliği çocuk okurların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Çocuk yazını, “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, dil gelişimlerine ve anlama düzeylerine uygun olarak çocukların duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, onların beğeni düzeylerini yükselten ürünler”dir (Sever, 2021, s. 17). Sözü edilen yaşam evresine göre çocuk okura yaklaşım sergilemek önemlidir. Bu duruma koşut olarak çocuk yazını yapıtlarını oluştururken çocuk yazınının temel ilkelerini gözetmek gereklidir.

Çocuk yazınının ilkelerine uygun yapıtlar bireysel ve toplumsal açıdan kazanımlar sağlar. Bu nedenle çocuk okurun, çocuk yazınının ilkelerine uygun yapıtlarla buluşması sağlanmalıdır. Söz konusu özellikleri taşıyan yapıtlar, çocuk okurun yaşantısına doğrudan etki edip gelişimine olumlu katkı sunacaktır. Çocuk okura sunulan bu katkının doğal sonucu olarak toplum da olumlu yönde etkilenecektir.

Çocuk yazını, salt çocukluk çağını anlatma işlevi gören bir alan olmayıp çocukluk çağının dilini ve mantığını yakalayan bir yazındır (Taşdelen, 2005). Çocuk yazını diğer türlerden ayıran da budur. Bu doğrultuda çocuk yazını alanında yetkin olmak, çocuk yazınının temel ilkelerini yapıtlarda etkin biçimde kullanmak gerekmektedir.

Çocuk yazınında; “konu, kurgu, karakter, çevre, ileti, dil ve anlatım, görsel uyarılar gibi temel öğeler bulunmaktadır” (Sever, 2013, s.45). Yazar, bu öğeler bağlamında çocuk okurun gereksinimlerini gözeterek yapıtını oluşturmalıdır.

Yapıttaki konu, kurgu ve ileti gibi söz konusu ögeler; çocuk okurun yaş düzeyine, anlam dünyasına seslenmelidir. Yapıtlarda karakter açısından çocuk okurun olumlu yönde özdeşim kurabileceği nitelikli karakterler seçilmelidir. Yapıtların görsel uyaranları ile dil ve anlatımı, çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında yapılandırılmalıdır.

Çocuk yazını yapıtları, çocuk okurun doğru düşünmesine ve doğru değer dünyası oluşturmaya katkı sağlamalıdır. Ayrıca çocuk yazını yapıtlarında yazgıcı ve baskıcı anlayıştan uzak durmak son derece önemli bir durumdur (Sever, 2010).

Aytül Akal, çocuk okurlara yönelik birçok yapıt kaleme almış önemli bir yazardır. Fakat bugüne değin yazarın yapıtları üzerine yapılan yüksek lisans düzeyindeki araştırmaların (Atalay, 2021; Ay, 2021; Çelebi, 2018; Gümüş, 2017; Kaya, 2010; Kemaneci, 2019; Rahımzadehasl, 2019; Senek, 2018; Tekin, 2018; Yılmaz, 2018) sayıca yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca söz konusu çalışmalara bakıldığında yazarın yapıtlarının çoğunlukla; değerler eğitimi, karakter eğitimi, söz varlığı ve eleştirel düşünme bağlamında incelendiği görülür. Yazarın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından bütüncül bir biçimde inceleyen bir araştırmaya ise rastlanmamıştır. Bu bağlamda Aytül Akal'ın yapıtlarının çocuk yazınının temel ilkeleri açısından incelenmesine gereksinim duyulmaktadır. Oldukça geniş kitlelere ulaşan söz konusu yapıtları çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelemek, yapıtların niteliğini ortaya koymak bakımından önem taşımaktadır. Öte yandan çalışmadan elde edilen sonuçların ortaokul çağındaki çocuklara kitap önerisinde bulunmada öğretmenlere yol gösterebileceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Aytül Akal'ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri bakımından incelemek ve söz konusu yapıtların çocuk yazınının temel ilkelerini oluşturan; konu, karakter, ileti, dil ve anlatım ile görsel özellikler açısından nasıl bir görünüm sergilediğini ortaya koymaktır. Bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişim açısından önemli bir evrede bulunan ortaokul çağındaki çocuk okurlara nitelikli yapıt seçiminde dikkat etmeleri gereken noktaları bilimsel veriler doğrultusunda sunmaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Aytül Akal'ın yapıtları, konu özelliği açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir ?

- Aytül Akal'ın yapıtları, yansıttığı karakterler açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir ?

- Aytül Akal'ın yapıtları, içerdiği iletiler açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir ?

- Aytül Akal'ın yapıtları, dil ve anlatım açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir ?

- Aytül Akal'ın yapıtları, içerdiği görseller açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir ?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk yazını; çocukların bilişsel, duyuşsal gelişimleri başta olmak üzere çocuklar üzerinde birçok etkisi bulunan olabildiğince önemli ve üzerinde titizlikle çalışılması gereken bir alandır. Çocuk okurların doğrudan etkileşim kurduğu bu alanda, çocuk okurları bilimsel veriler doğrultusunda yetkin ürünlerle karşılaştırmak gerek bireysel gerek toplumsal açıdan önem taşımaktadır.

Aytül Akal, çocuk okurlara yönelik birçok yapıt kaleme almış önemli bir yazardır. Alanyazında yer alan araştırmalara bakıldığında yazarın yapıtlarını inceleyen araştırmaların sayıca yetersiz olduğu görülmüştür. Bu duruma koşut olarak yazarın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından bütüncül bir biçimde inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki çocuk okurlar için kaleme aldığı yapıtları çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında bütüncül biçimde incelemesi açısından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki çocuklara seslenen 20 romanını kapsamına almış olup söz konusu romanlarla sınırlandırılmıştır. Bu romanların verileri, çocuk yazınında bulunması gereken temel ilkeler olan; konu, karakter, ileti, dil ve anlatım ile görsel özellikleri yönünden incelenerek sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırmada Sedat Sever'in Çocuk ve Edebiyat adlı yapıtı temel alınmıştır.

Araştırmaya esin kaynağı olup incelenen yapıtlar şunlardır:

1. Abur Cubur Canavarı
2. Esrarengiz Duman
3. Evlere Sığmayan Macera
4. Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü

5. Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor
6. Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi
7. Kırmızı Arabanın Hayaleti
8. Kim demiş Yaramazım Diye
9. Odamdaki Hayalet
10. Sihirbazın Kuyruğu
11. Süper Çocuklar 1: Renk Delisi
12. Süper Çocuklar 2: Ses Delisi
13. Süper Çocuklar 3: Koku Delisi
14. Süper Çocuklar 4: Süs Delisi
15. Süper Gazeteciler 1
16. Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar
17. Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata
18. Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye
19. Süper Gazeteciler 5: Son Baskı
20. Zombili Mombili Roman

1.5. Tanımlar

Çocuk Yazını: “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, dil gelişimlerine ve anlama düzeylerine uygun olarak çocukların duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, onların beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2021, s. 17).

Çocuk Gerçekliği: Çocuğun anlam evreninde bulunan, çocuğun baktığı noktadan bakıldığında görülen gerçeklerdir (Dilidüzgün, 2018).

Çocuğa Görelik: “Çocuğa görelik, çocuk gerçekliğini kitaplarla örtüştürmektir. Yalın bir söyleyişle; çocuğun doğasının, ilgi ve gereksinmesinin, dil ve anlam evreninin, bakış açısının kitabın tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerine yansıtılmasıdır” (Çer, 2014 s.3).

Karakter: Yazınsal yaratıdaki kişinin özelliklerine verilen addır (Uslu, 2007).

Konu: “Yazıda ya da yapıtta ve yaratıda ele alınan, üzerinde durulup söz söylenen, işlenip geliştirilen şey” (Özdemir, 2000, s. 53).

İleti: “Yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir” (Sever, 2021, s. 140).

Dil ve Anlatım: “Çocuk kitaplarının çocuğa göre olmasını sağlayan en önemli özelliğidir” (Sever, 2021, s. 145).

Yapıtlarda Resim: “Resimli kitaplarda resmin görevi, metnin gerektirdiği ya da izin verdiği ölçüde durumları ve olayları daha belirgin hâle getirerek zenginleştirip canlandırarak çocuğun yaşantılara katılıp çevreyle iletişim kurma yeteneğini artırmaktır” (Ciravoğlu, 1999, s. 189).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk Gerçekliği ve Çocuğa Görelik

Çocuk okurlar, gelişim özelliklerine koşut olarak yaşamı anlamlandırırılar. Bu nedenle çocuk yazını yapıtları, çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik ilkeleri gözetilerek oluşturulmalıdır.

Çocuk gerçekliği, çocuğun anlam evreninde bulunan, çocuğun baktığı noktadan bakıldığında görülen gerçeklerdir (Dilidüzgün, 2018). Bu durum; çocuk okurun anlam evrenini, kişilik özelliklerini ve dil ve anlatım düzeyini gözetten bir yaklaşım sergilenmesini gerekli kılar. “Yapıt ile çocuk arasındaki eytişimsel ilişkinin etkili ve verimli bir biçimde gerçekleşebilmesi açısından, yazınsal yapıtı oluşturan temel öğelerin çocuk okurun alımlamasına olanak sağlayacak biçimde örüntülenmiş olmasını gerektirir” (Hamzadayı ve Çetinkaya, 2012, s. 379-380).

Çocuk gerçekliğini önceleyen yapıtlar, çocuk okurun kendi duygu ve düşün evrenini yansıttığından ilgisini çeker. Yapıtlardaki keşfetme çabası, çocuk okurun eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağlar (Fırat, 2020). Üst düzey düşünme becerilerini geliştirmede çocuk gerçekliğini önceleyen yapıtlardan yararlanan çocuk okur, kendi yaşantısını anlamlandırmada çok yönlü bakış açısı kazanır. Çocuk okurun kazandığı çok yönlü bakış açısı, yaşamında karşılaştığı sorunları çözüme sürecinde çocuk okura olumlu katkı sağlar.

“Çocuk gerçekliği yaşam gerçekliği ile iç içedir. Çocuğun ruhunu, bu ruhun inceliklerini, derinliklerini bilen çocuk kitabı yazarı çocuğa yaşam gerçekliğini, çocuk gerçekliği içinde sunabilir” (Lüle, 2007, s. 19). Yaşam gerçekliğini etkin biçimde çocuğa aktarmak; çocuk okuru yakından tanımayı, bu alanda yetkin olmayı gerekli kılar. Yetkinlikten uzak, çocuk gerçekliğinden yoksun yapıtlar, çocuk okurda

oluşturulmak istenen olumlu etkiyi oluşturmamayacaktır. Çocuk okur, yaşamına olumlu katkı sağlayacak kazanımlardan yoksun kalacaktır. Bu yoksunluğun önlenebilmesi adına çocuk yazını yapıtlarının çocuk gerçekliğine eğilmesi son derece önemlidir.

“Çocuğa görelilik, çocuk gerçekliğini kitaplarla örtüştürmektir. Yalın bir söyleyişle; çocuğun doğasının, ilgi ve gereksinmesinin, dil ve anlam evreninin, bakış açısının kitabın tasarımı, içerik ve eğitsel özelliklerine yansıtılmasıdır” (Çer, 2014 s.3). Çok yönlü bakış açısıyla çocuğu gözlemleyen bu yaklaşım, çocuk ile yapıt arasında kurulacak bağın daha güçlü olmasını sağlayan son derece önemli bir etmendir.

Çocuğa görelilik ilkesini gözeten yapıtlar, çocukta kalıcı bir okuma kültürünün oluşumunu sağlar (Gültekin, 2011). Çocukta kalıcı okuma kültürünün oluşması; çocuğun bilişsel, duyuşsal açıdan gelişimi anlamına gelmekle birlikte toplumun gelişimi anlamına da gelmektedir. Toplumda nitelikli yaşam kültürünün yeşermesi okuyan çocuklara bağlıdır. Çocukların okumasını sağlamak ise onu anlayan, anlam evrenini geliştiren, yaşamında etkin kazanımlar sağlayan kısaca çocuğa göre yaratılan nitelikli yapıtlara bağlıdır.

“Çocuklar için yazan ve gerçekleştiren sanatçının, çocuğun içsel doğasını anlamaya başlayarak harekete geçmesi gerekir” (Şirin, 2022, s. 26). Çocuğa göreliği göz ardı edip çocuksu bir anlatımı yeğleyen yapıtlar, çocuğa hiçbir katkı sağlamayıp çocuğu yazın dünyasından uzaklaştırır. Dilin ustaca kullanımından uzak çocuksu yapıtlar, anlam açısından yavanlık ve ilkelilik kokar (Özdemir, 1983). Çocuğa göre tasarlanan yapıtlardaki yetkinlik, çocuksu yapıtlarda yerini niteliksizliğe bırakır. Bu nedenle çocuksu anlatımdan uzak durulmalıdır, çocuğun düşün evrenini varsıllaştıran, çocuğa göre tasarlanan yapıtlar yaratılmalıdır.

2.2. Çocuk Yazınının Dayanması Gereken Eğitsel İlkeler

Çocuk yazını, çocuk okurun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimine katkıları açısından önemli bir alandır. Bu denli önemli bir alanın gelişigüzel ele alınmaması gerekmektedir. Bu nedenle çocuk yazınının dayanması gereken eğitsel ilkeler bulunmaktadır.

Çocuk yazını yapıtları, çocuk okurun “üretme becerisini geliştirip girişimci ve katılımcı ruhunu desteklemelidir. Söz konusu yapıtlar çocuğun kötü bir mantıkla yetişmesine engel olmalı, çocuğu geliştirici nitelikte olmalıdır” (Aytaş ve Yalçın, 2017, s. 114).

Çocuk yazını yapıtlarının temel olarak dayanması gereken eğitsel ilkeler şunlardır:

1. Okuldaki eğitim programını desteklemelidir.
2. Yaşamın gerçekleri ile ilişki içinde olmalıdır.
3. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici nitelikte kaleme alınmalıdır.
4. Çocuğun bilgisini ve kültür evrenini genişletmelidir.
5. Çocuğa içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi gerçekçi açıdan (çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak) tanıtmalıdır ve çocuğun bu öğelerle bütünleşmesini sağlamalıdır.
6. Çocuğun eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmelidir ve onun tepkilerini düzenleyici bir rol üstlenmelidir.
7. Çocuğun kişiliğini geliştirmelidir ve yaşama uyumunu sağlamalıdır.
8. Çocuğun dilsel becerilerinin gelişmesine katkı sağlamalıdır.
9. Çocuğa toplumun bir bireyi olduğunu ve toplumdan soyutlanamayacağı bilincini vermelidir. Çocukları kendine ve topluma yabancılaştırmamalıdır.
10. Çocuğa, insanı “zayıf” ve “güçlü” yönleri ile tanıtmalıdır.
11. Bilimsel veriler ile evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
12. Çocuğa kavratılmak istenen “ana düşünce”yi bir ibret biçiminde vermeyip ana düşünceyi sezdirmelidir.
13. Çocuğu yazgıcılığa ve uyduruculuğa sürüklememelidir.
14. Her türlü ön yargıdan arındırılmalıdır.
15. Çocuğun doğasına uygun biçimde, yaparak yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmalıdır, öğretici ve düşündürücü olmalıdır. (Sever, 1995, s. 14-15).

2.3. Çocuk Yazınının Temel İşlevleri

Çocuklara okuma alışkanlığını ve sevgisini aşılama çocuk yazınının temel işlevlerindendir. Çocuk yazını yapıtları, içerdiği dil evreni ve görselleri ile çocuğun bilişsel ve duyuşsal yönden kendini keşfedeceği olanaklar yaratmalıdır. Çocuk gerçekliğini önceleyerek çocuk okurun kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmalıdır (Sever, 2021). Çocuk gerçekliğini öncelemeyen, çocuğa görelilik ilkesini yok sayan yapıtlar, okuma alışkanlığı kazanma sürecinde çocuk ile yapıt arasındaki bağın

zayıflamasına yol açacaktır. Zayıflayan bağ sonucu okumaktan uzaklaşan çocuk, okumanın sağladığı kazanımlardan yoksun kalacaktır.

Çocuk yazını yapıtlarının öncelikli amacı okuyan bireyler yetiştirmektir (Aslan, 2021). Bu duruma koşut olarak üretilen nitelikli yapıtlar çocuk okurun sözcük dağarcığını, dilsel becerilerini yetkinleştirir. Çocuk okurun düş ve düşün dünyasını varsıllaştırıp bilişsel, duyuşsal, devinişsel, kültürel ve toplumsal yönlerini geliştirir. Ayrıca çocuk okura öz güven ve öz yeterlik kazandırarak kendi yaşamsal doğrularını yaratmasına katkı sağlar.

Çocuk yazını, doğrudan eğitselliği amaçlamasa da çocuk okura okuma eğitimi veren, çocuk okurun yetişkin yazınına geçişini sağlayan bir araç konumundadır. Bununla birlikte çocuk yazınının okuma alışkanlığı kazandırma, yazınsal duyarlılığı geliştirme, çocuğun kendi kimliğini bulmasına yardımcı olma gibi işlevleri vardır (Dilidüzgün, 2018).

Çocuk yazını “dilsel ve görsel iletilerle çocuğun beğeni düzeyini yükseltir. Sanat deneyimi sunarken yaşam güçlüklerini aşma” becerisi kazandırır (Gültekin, s. 98, 2011). Nitelikli yapıtlarla kurduğu bağ sonucu çocuk okurun estetik düzeyi yükselirken yaşamda karşılaştığı sorunlar karşısında etkin çözümler üretme becerisi gelişir.

Çocuk yazını, çocuğa kazandıracakları düşünüldüğünde büyük sorumluluklar üstlenen bir alan olarak göze çarpmaktadır. Bu sorumluluğun bilincini kavrayıp çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkeleri çerçevesinde anlatılarını örüntüleyen yapıtlar, çocuk okura çok yönlü gelişim olanağı sunar. Çocuk okur, nitelikli yazınsal yapıtlar aracılığıyla okuma alışkanlığı kazanırken estetik duyarlılığı yükselir, kendini keşfetme ve gerçekleştirme olanağı bulur.

2.4. Çocuk Yazınında Bulunması Gereken Temel İlkeler

Çocuk yazınında; “konu, kurgu, karakter, çevre, ileti, dil ve anlatım ile görsel uyaranlar gibi temel ögeler bulunmaktadır” (Sever, 2013, s.45). Yazar, bu ögeler bağlamında çocuk okurun gereksinimlerini gözeterek yapıtını oluşturmalıdır. Yapıttaki konu, kurgu ve ileti gibi söz konusu ögeler; çocuk okurun yaş düzeyine, anlam evrenine seslenmelidir. Yapıtlarda karakter açısından çocuk okurun olumlu yönde özdeşim kurabileceği nitelikli karakterler seçilmelidir. Yapıtların görsel uyaranları ile dil ve anlatımı çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında yapılandırılmalıdır.

2.4.1. Karakter

Karakter, yazınsal yaratıdaki kişinin özelliklerine verilen addır (Uslu, 2007). Kahraman ise “yapıtlarda olayı sürükleyen, yaşayan en önemli kişiye ya da anlatılanlarla doğrudan ilgili olan, anlatımı yönlendiren başkişi ya da temel kişi” biçiminde tanımlanmaktadır (Sever, 2021, s. 76).

Çocuk yazınında, karakterler yapıtta üstlendikleri görev açısından açık(geliştirilmiş) veya kapalı(geliştirilmemiş) karakterler olarak sınıflandırılırlar. Karakterler, kişilik yönünden gösterdikleri değişim özelliklerine göre ise devingen veya durağan karakterler olarak sınıflandırılırlar. Eleştirel okuma becerisi kazandırma sürecinde etkin bir işlevi bulunan çocuk yazını, bu işlevini işe koşmak için iyi geliştirilmiş devingen karakterlere gereksinim duyar. Çocuk okurun gereksinimlerine yanıt veren, özdeşim kurabileceği karakterler yaratabilen çocuk yazını yapıtları çocuk okur ile yapıt arasındaki bağı güçlendirir. Ayrıca yaratılan nitelikli karakterler, sorun çözme becerisini ve öz güvenini geliştirmede çocuk okura yardımcı olur (Sever, 2021).

Düş gücü ile yaşam deneyimlerini işe koşarak çocuk yazını yapıtı oluşturan yazar, çocuk okurun kendisiyle özdeşleştireceği karakterler yaratmalıdır (Çılgın, 2007). Yaratılan karakterlerin taşınması gereken özellikler önemlidir. Karakter; barış yanlısı, değerlere saygılı, çevrenin ve kültürün koruyucusu olmalıdır. Bununla birlikte çalışkanlık, yardımseverlik vb. kişilik özellikleri taşınmalıdır (Karatay, 2011). Çocuk okurun özdeşim kurması, okuduklarında kendisinin kopyasını görmesi anlamına gelmez ancak her çocuk okurun kendisini bir yerde bulması öncelikli bir gereksinimdir (Rundell, 2019/2022).

Çocuk yazını yapıtları, “İnsanın hatalarıyla olgunlaşan, yaşayarak deneyimleyen bir varlık” olduğunu göz önünde bulundurarak karakterlerini güçlü yönleriyle yansıttığı gibi zayıf yönleriyle de yansıtmalıdır (Karataş, 2014, s. 66). Karakterlerin sorun çözme süreçlerini çocuk okura göstererek çocuk okura bu konuda farkındalık kazandırmalıdır.

Çocuk okurun kişiliğinin biçimlenmesinde oldukça etkin bir işlevi olan çocuk yazını; çocuk okuru özdeşim kurabileceği, çocuğa görelilik ilkelerine ve çocuk gerçekliğine uygun karakterlerle tanıştırmalıdır. Çocuk okurun özdeşim kurabileceği, nitelikli karakterlere yer vermeyen yapıtlar çocuk okur ile yapıt arasındaki bağı zayıflatır. Oysa çocuk okur, tanıştığı nitelikli karakterlerle kurduğu özdeşim bağı

sonucunda okumaya istek duymalıdır ve kendi yaşantısında etkin kazanımlar elde etmelidir.

2.4.2. Konu

Konu, “Yazıda ya da yapıtta ve yaratıda ele alınan, üzerinde durulup söz söylenen, işlenip geliştirilen şeydir” (Özdemir, 2000, s. 53). Seçilen konular, çocuk okurun düşün evrenine seslenebilmelidir. Aşırı öğreticilikten ve yanlılıktan arınık olmalıdır (Temizyürek, 2014).

Yetişkinlere yönelik yaratılan bir yapıtta konu sınırlaması söz konusu değilken çocuk yazınında konular çocuk okurun gelişim özelliklerine koşut olarak çeşitlenir (Sever, 2021). Bu doğrultuda, çocuk okurun gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak ilgisini çekecek konulara eğilmek gereklidir. “Konuların işlenişi, bilimsel verilere ve evrensel ahlak ilkelerine uygun olmalıdır. İnsanı ve çevresini gerçekçi açıdan tanıtmalı, yurt sevgisini, insan sevgisini ve yardımlaşma duygusunu güçlendirici olmalıdır” (Oğuzkan, 2021, s. 388).

Çocuk yazını yapıtlarında seçilen konular; çocuğa yaşama sevinci aşılamalıdır, canlıları ve doğayı sevdirmelidir. Yardımlaşma ve paylaşma anlayışı kazandırıp ayrımcılıktan, baskıcılıktan ve yazgıcılıktan uzak durmalıdır. Şiddet, kin gibi olumsuzlukları aşırıya kaçmadan içermelidir (Demirel, 2010). “Çocukların korkularıyla başa çıkabilmesi için ölçülü yansıtılmış şiddet ve korku öğeleri taşıyan metinlerle karşılaşmalarını sağlamak gerekliliktir” (Neydim, 2022, s. 26).

Çocuğu önceleyen bir yaklaşım ile işlenen konular, çocuk okurun ilgi ve gereksinmelerine yanıt verecektir ve yaşamına olumlu katkı sağlayacaktır. Çocuğun ilgisini çekmeyen, düşün evrenine katkı sağlamayan, yazınsal nitelikten yoksun yapıtlar, çocuk okur için sözcük yığınından öteye gidemeyecektir. Bu nedenle çocuk okurun gereksinmelerine yanıt veren, çocuk gerçekliğini göz önünde bulunduran, çocuğa göre işlenen konulara eğilmek gerekmektedir.

2.4.3. İleti

İleti, “Yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir” (Sever, 2021, s. 140). Paylaşma gereksinimini uyandıran söz konusu düşünce, metnin yaratılış amacını oluşturur. Yazar, bu amaç doğrultusunda metni kurgular.

“Hiçbir metin amaçsız değildir. İster yazınsal nitelikli ister bilgilendirici olsun her metnin bir amacı bulunmaktadır. Yazar metnini okura iletmek istediği duruma,

olguya, olaya işaret etmek, dikkat çekmek amacıyla düzenlemiştir” (Hamzadayı vd., 2013, s. 452). Yazarın bir amaç doğrultusunda oluşturduğu metin, okurun düşün evreniyle etkileşime girer. Bu etkileşim sonucunda yazarın okurda uyandırmak istedikleri ve okurun söz konusu metinden alımladıkları metnin ileti evrenini oluşturur.

Yazınsal nitelikli yapıtlarda, “Yazarın gönderdiği şey örtmecesel bir nitelik taşır, öğretici yazılarda olduğu gibi belirtik değildir. Bunun için de okuyucu özel bir çaba göstermelidir” (Özdemir, 2002, s. 24). Yazınsal nitelikli yapıtlar bu yönüyle genellikle çok anlamlılık içeren, iletilerini örtük biçimde aktaran, okuru devingen kılan yapıtlardır. Bilgilendirici nitelikli yapıtlar ise genellikle çok anlamlılıktan uzak, iletilerini açık biçimde aktaran yapıtlardır.

İletilerin kullanımı çocuk yazını açısından ele alındığında “Sunulan örtük iletiler, anlamın oluşması için çocuklardan da katkı bekler. Bu bağlamda düşünüldüğünde çocuklar, edebiyatla kurdukları iletişimde özne konumundadırlar” (Sever, 2021, s. 143). Çocuğu etkin kılan bu anlayış, çocuğun bilişsel süreçlerini devindirir. Çocuk okur, yapıtı okuyup yapıtın dikte edeceği düşünceleri doğrudan alımlamak yerine kendi anlam evrenini oluşturur. “Soğuk, didaktik, tek tip sonuca dayanan bir anlayışla edebiyat olmaz. Okura özgürlük vermeyen, onun seçme ve sorgulama hakkını elinden alan bir anlayışla edebiyat olmaz” (Neydim, 2022, s.123).

Çocuk yazını yapıtlarında, çocuk okurun metni okurken nerede konumlanacağı son derece önemlidir. Metin karşısında edilgenlik zırhını kuşanıp kendisine dikte edilenleri, eleştiri süzgecinden geçirmeden sınırlı bir bakış açısıyla metni alımlayan çocuk okurun konumu çok sağlıklı olmayacaktır. Çocuk okur, metni okurken yeniden anlamlandırmalıdır, başka bir deyişle yeniden üretmelidir. Metni yeniden üretme evrelerinde iletilerin kullanımı büyük önem taşımaktadır. İletilerini doğrudan sunmayan, çok anlamlılık içeren bir yapıtta çocuk daha etkin bir noktada konumlanacaktır.

Yazınsal nitelikli yapıtlarda çocuk okurun anlam oluşturma sürecine katkı sunmasını, yapıtı yeniden üretmede etkin bir görev üstlenmesini sağlamak için örtük iletilerin yeğlenmesi gerekmektedir. Çocuk okur, örtük iletilerin sunduğu çok anlamlılık olanağıyla yapıtı okurken devinimsel süreçleri işe koşacaktır. Yapıt karşısında söylenenleri doğrudan alımlayıp başkasının anlam evrenini özümseyen durağan bir nesne olmaksızın düşün dünyasını etkin biçimde kullanan, kendi anlam evrenini kendisi oluşturan devingen bir birey olmanın tadına varacaktır. Bu devingenlik; çocuk okurun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimine de katkı

sağlayacaktır. Yazınsal yapıt da dikte edici, tek sesli olmaktan çıkıp birden çok sesin varsıllığını yansıtan bir yaratı durumuna yükselecektir.

2.4.4. Dil ve Anlatım

Çocuk okurun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal açıdan gelişimine katkıda bulunan çocuk yazını yapıtlarında; çocuk gerçekliğini önceleyen, çocuğa görelilik ilkesinin gözetildiği nitelikli bir dil ve anlatımın yeğlenmesi önemlidir. Çocuk yazını yapıtlarında dil ve anlatım, “çocuk kitaplarının çocuğa göre olmasını sağlayan en önemli özelliktir” (Sever, 2021, s. 145).

Çocuk yazını yapıtları, “yazım ve ana dili kurallarına sıkı sıkıya bağlılık” göstermelidir (Aytaş ve Yalçın, 2017, s. 93). Yazım ve ana dili kurallarına bağlılık göstermeyen yapıtlar çocuk okuru olumsuz yönde etkileyecektir. Yanlış örneklerle karşılaşan çocuk okur, metni alımlama sürecinde güçlük yaşayacaktır. Yaşanılan güçlük sonucu metni alımlama sürecinde ortaya çıkabilecek olası yanlış alımlamalar çocuk okurun yaşantısında istenmedik etkiler bırakacaktır.

Çocuk yazını yapıtlarında, beş duyuyu devindiren; benzetmelerin yer aldığı, yeterli oranda deyimlerin, ikilemelerin kullanıldığı bir anlatım yeğlenmelidir. Benzetmeler, çocuk okurun anlatıyla anlamsal bağ kurmasını kolaylaştırır. Deyim ve ikileme gibi söz grupları ise çocuk okurun dil evrenine renk katar ve dil evrenini varsıllaştırır (Selek, 2010).

Çocuk yazını yapıtlarında “Anlatım ilgiyi diri tutacak biçimde akıcı ve canlı olmalıdır. Dil tadı veren, dil becerisini geliştiren bir anlatım yeğlenmelidir” (Nas, 2014, s. 98). Anlatım açısından çocuk okurun ilgisini çekmeyen yapıtlar çocuk okur ile yapıt arasındaki bağın zayıflamasına yol açacaktır. Yavanlığı önceleyen, dil becerilerinin gelişimini önemsemeyen yapıtlar, çocuk okuru yazınsal zevkten yoksun bırakacaktır. Ayrıca çocuk okurun dil evrenine hiçbir katkı sunamayacaktır.

2.4.5. Çocuk Yazını Yapıtlarında Resim

“Çocuk yazınından söz ettiğimizde gittikçe gelişen sanat formlarıyla birlikte resimli yapıtları da dâhil etmemiz gerekir. Çocuk yazını içine girilebilecek görsel dünyalar sunar” (Lukens vd., 1976/2021, s. 7). Çocuk yazını yapıtları, sözcüklerin gücünden yararlanmanın yanı sıra resimlerin büyümlü gücünden yararlanmanın kapılarını açar. Yapıtlarda sunulan nitelikli görsellerle çocuk okurun estetik algısı da gelişir.

“Resimli kitaplarda resmin görevi, metnin gerektirdiği ya da izin verdiği ölçüde durumları ve olayları daha belirgin duruma getirerek zenginleştirip canlandırarak çocuğun yaşantılara katılıp çevreyle iletişim kurma yeteneğini artırmaktır” (Ciravoğlu, 1999, s. 189). Başka bir deyişle sözcükler yoluyla metni alımlayan çocuk okurun alımlama sürecine resimler ile katkı sunulması metni alımlama sürecini varsıllaştırır. Çocuk okurun birden fazla duyusuna seslenerek yaşantılara etkin katılımının sağlanması, çocuk okura farklı deneyimler kazandırarak çok yönlü gelişim olanağı sunar.

“Çocuk kitaplarında yer alan resimlerin açık, anlaşılır, konuya uygun olmasına ve sanatsal değerler taşımasına dikkat edilmelidir. Ayrıca çocuk kitaplarında yer alan resimlerde çocukların çizgisel gelişim dönemleri de dikkate alınmalıdır” (Gönen vd., 2012, s. 269). Konuyla ilgisi olmayan, anlatıyı etkin biçimde somutlayamayan niteliksiz resimler konu-görsel tutarsızlığına yol açacaktır. Bu durum, anlatının çocuk okur üzerindeki etkisini olumsuz yönde etkileyecektir.

Çocuk yazınında resimlerin niteliğini açığa çıkarmak için şu sorulardan yararlanılabilir:

- Çizgilerin biçemi bilinen bir özellikte mi özgün mü? Çizgilerin yarattığı etki çocuğun ilgisini çekebiliyor mu?
- Resimler, sözlü metnin anlamını tamamlıyor mu? Sözcükler ile anlatılamayanları veya anlatılmayanları çizgilerin anlatım gücü ile tamamlayıp çocuklara sezinletebiliyor mu?
- Resimler, sözcükler ile anlatılanları çocukların belleğinde canlandırmasına katkı sağlayabiliyor mu?
- Resimler metne görsel dilin olanakları ile yeni zenginlikler katabiliyor mu? Başka bir deyiş ile resimler metne görsel bir yorum katabiliyor mu?
- Resimler çocuğa duyma, düşünme ve düş kurma sorumluluğu verebiliyor mu?
- Resimler; çocuğu düşündürecek, eğlendirecek, güldürecek özellikler taşıyor mu?
- Resimler, çocuğun kavramsal birikimlerini işe koşarak öyküler oluşturması için uygun özellikler taşıyor mu?
- Kitapta yer alan resimler çocukta resim yapma isteği uyandırabiliyor mu? (Sever, 2007, s. 46-47).

Resimli çocuk yapıtları, çocuk yazınında önemli bir konumdadır. Çocuğun gelişim özelliklerini önceleyen bir yaklaşımla ilgisini çekecek, metni yeniden üretmesine yardımcı olacak, estetik algısını geliştirecek özgün resimlere yer vermek çocuk ile yapıt arasındaki bağı güçlü kılan etmenlerdendir.

Mizahın çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan gelişimine olumlu katkısının olduğu açıktır (Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013). Çocuk okuru düşündürecek, düşündürürken eğlendirecek mizahi uyaranlar taşıyan nitelikli resimler çocuk okurun çok yönlü gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır.

2.5. Aytül Akal’ın Yapıtlarının İncelenmesi ile İlgili Ulusal, Uluslararası Araştırmalar ve Genel Değerlendirme

Adıgüzel’in 1999 yılında yayımlanan, “Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarına İç ve Dış Yapı Açısından Bakış” adlı makalesinde, Akal’ın yapıtları iç yapı ve dış yapı özellikleri bağlamında incelenmiştir. Akal’ın özgün içerik üretme açısından hiç zorlanmadığı, yapıtlarını oldukça anlaşılır bir biçimle ürettiği, üretilen yapıtların çocuk okurları eleştirel düşünmeye yönelttiği belirtilmiştir. Yapıtların dış yapı özellikleri açısından da yetkin düzeyde olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak Akal’ın yapıtlarının biçim ve içerik özellikleri açısından yetkin olduğu kanısına varılmıştır.

Kuzu’nun 2006 yılında yayımlanan, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ev sahipliğinde ikincisi düzenlenen Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’ndaki “Aytül Akal’ın Masallarıyla Çocuklarda Demokratik Yaşam Eğitimi” adlı bildirisinde Akal’ın yapıtları çocuklara demokrasi eğitimi verilmesi bağlamında incelenmiştir. Akal’ın yapıtlarında demokratik yaşamın gerekliliklerinden olan; saygı, dayanışma, paylaşma, öz yeterlik ve öz güven ilkelerini çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkelerini göz önünde bulundurarak söz konusu ilkeleri çocuğa başarıyla aktardığı belirtilmiştir. Ayrıca demokratik yaşam ilkelerinin ve evrensel ilkelerin başat öğeleri olan; dostluk, sevgi, iyilik, doğruluk gibi kavramlara Akal’ın yapıtlarında sıkça yer verildiği saptanmıştır.

Maden’in 2007 yılında yayımlanan, “Aytül Akal’ın Çocuk Masallarında Anlatım Bozuklukları” adlı çalışmasında, Akal’ın 33 yapıtı anlatım bozuklukları bağlamında incelenmiştir. Söz konusu yapıtlarda sözcük ve tümce düzeyinde birçok anlatım bozukluğunun bulunduğu saptanmıştır.

Kuzu’nun 2008 yılında yayımlanan, “Aytül Akal’ın Masallarıyla Çocukta Çevre Bilinci Geliştirme” adlı makalesinde, Akal’ın yapıtları çocuklara çevre bilinci

kazandırma bağlamında incelenmiştir. Akal'ın yapıtlarının çocuklarda çevre bilinci geliştirmede yetkin düzeyde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Akal'ın çocuk gerçekliğini ve çocuğa göreliği önceleyen yaklaşımının, çocuklara çevre bilinci kazandırmada oldukça başarılı olduğu kanısına varılmıştır.

Kaya'nın 2010 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Öykü ve Masallarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın 72 yapıtı; tema, dil ve eğitim öğeleri açısından incelenmiştir. Söz konusu yapıtların; tema, dil ve eğitim öğeleri açısından nitelikli olduğu belirtilmiştir. Akal'ın yapıtlarının çocuk eğitiminde ve çocuğa okuma sevgisi kazandırmada önemli bir görev üstlendiği kanısına varılmıştır.

Yazıcı Okuyan ve Gedikoğlu'nun 2012 yılında yayımlanan, Aytül Akal'ın Çocuk Kitaplarında Çevre Bilinci ve Duyarlılığı" adlı makalesinde, Akal'ın 35 yapıtı, çevre bilinci ve çevre duyarlılığı bağlamında incelenmiştir. Söz konusu yapıtlarda çevre sorunlarına ne ölçüde yer verildiği saptanmaya çalışılmıştır. Akal'ın yapıtlarında çevre sorunlarını yeterli düzeyde dile getirdiği yalnız dile getirmekle kalmayıp etkin çözüm önerileri sunduğu kanısına varılmıştır. Ayrıca annelerin, babaların ve eğitimcilerin çocuklarla bu denli önemli bir konu üzerinde konuşması, yorum yapması ve tartışması salık verilmiştir.

2012 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünün ev sahipliğinde beşinci kez düzenlenen Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyumu dizisinin, "Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal" başlığı altındaki sempozyumunda yayımlanan tüm bildiriler, "Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal" adı altında kitaplaştırılmıştır.

Hamzadayı ve Çetinkaya'nın 2012 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'da İlişkisel Kimlikler ve Aile İçi İletişim: 'Oğlum Neredesin', 'Kızım Neredesin' " adlı makalesinde, Akal'ın söz konusu yapıtlarında yer alan kişiler, ilişkisel kimlikler bağlamında incelenip çözümlenmiştir. Yapıtlardaki kişilerin, devingen nitelikli kurgulandığı ve bu kurgulanış biçiminin ilişkisel kimlikler kavramının bakış açısına uygun olduğu vurgulanmıştır. Yapıtlarda salt çocukların değil, yetişkinlerin de özdeşim kuracağı kişilere yer verildiği saptanmıştır. Bununla birlikte yapıtlarda yetişkinlere tanınan monolog ayrıcalığının, çocukların karakterler ile daha etkin özdeşim kurabilmeleri için çocuklara da tanınması gerektiği salık verilmiştir. Aile içinde yaşanan çatışmalarda çözüm anahtarının iletişim olduğu belirtilmiştir. Akal'ın

mizah ögesini kullanarak iletişimi sürdürülebilir kıldığı ve çatışmaların bu yolla çözüme kavuşturulduğu anlaşılmıştır.

Hamzadayı ve Çetinkaya'nın 2013 yılında yayımlanan, "Çocuk Okurların Bilişsel, Duyuşsal ve Toplumsal Gelişimlerdeki İşlevleri Açısından Aytül Akal'da Mizah Ögesinin Kullanımı" adlı makalesinde, Akal'ın 5 yapıtı, okurun odakta olduğu bir yaklaşımla incelenmiştir. Yapıtlarda yer alan mizah ögesinin çocukların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimi açısından önemi üzerinde durulmuştur. Mizah ögesinin en çok kullanıldığı yapıtın Oğlum Ben Çocukken(29) olduğu anlaşılrken en az kullanıldığı yapıtın Annem Neden Çıldırdı?(22) olduğu anlaşılmıştır. Akal'ın mizah ögesinden yararlanarak yapıtlarında kişiler arası iletişimi sürdürülebilir kıldığı; yapıtların ön yargıları kırarak çocukların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimlerine olumlu katkı sağladığı saptanmıştır. Mizahın salt eğlence aracı değil, güldürürken düşündüren, sosyalleşmeye katkı sağlayan önemli bir öge olduğu belirtilmiştir. Yapıtta yer alan kişilerin tamamına mizah yapma olanağı tanıyan katılımcı mizahtan yararlanıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca, anlatıdaki kişilerin mizahi söyleme sahip olmasının çocuklar için olumlu rol modeller anlamına geldiği kanısına varılmıştır.

Maltepe'nin 2013 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Öykülerinde Çocuk Hakları" adlı makalesinde, Akal'ın 8 yapıtı; çocukların gelişim, yaşam, korunum ve katılım hakları bağlamında incelenmiştir. Söz konusu yapıtlarda, en çok katılım hakları (%49,57) ile ilgili anlatıların yeğlendiği anlaşılrken en az korunum hakları(%6,74) ile ilgili anlatıların yeğlendiği anlaşılmıştır.

Uzuner Yurt'un 2016 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Gökyüzünde Balonlar Adlı Öykü Kitabında Söz Varlığı" adlı makalesinde Akal'ın 9 öykü bölümünden oluşan Gökyüzünde Balonlar adlı yapıtı söz varlığı açısından incelenmiştir. Yapıtın 6864 söz varlığı içerdiği saptanmıştır. Söz varlığı ögelerinden en çok deyimlerin yeğlendiği anlaşılrken; en az atasözlerinin yeğlendiği anlaşılmıştır. Yapıtın ilkökul ve ortaokul öğrencileri için temel söz dağarcığı ve deyimler açısından doyurucu olduğu; özel isimler, atasözleri ve kalıp sözler açısından yetersiz olduğu kanısına varılmıştır.

Dumanlı Kadızade ve Önder'in 2016 yılında yayımlanan "Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler Çocuk Serisinde Abartılmış Merak" adlı makalesinde, Akal'ın 4 yapıtı metnin yapılandırmasını zayıflatan ögelerden olan abartılmış merak bağlamında incelenmiştir. Söz konusu yapıtlarda abartılmış merak ögesinin ve rastlantısallığın çokluğunun metnin inandırıcılığına ket vurduğu belirtilmiştir. Bu durumun yapıtların

akıcı biçimde okunmasını güçleştirdiği kanısına varılmıştır. Merak ögesinin yapıtın bütün aşamalarında dengeli biçimde yer almasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Erkmen ve Kaya'nın 2017 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Eserlerinde Aile İçi Çatışma Üzerine Bir İnceleme" adlı makalesinde, Akal'ın 2 yapıtı, kişinin kendisiyle ve ailenin diğer bireyleriyle çatışması bağlamında incelenmiştir. Çatışmaların karşılıklı konuşmalarla desteklenmesi ve yazarın dikte edicilikten uzak, örtük iletilerle bezeli bir dil kullanmasının yapıtların okunurluğunu artıran olumlu etmenler olduğu belirtilmiştir. Ancak yazarın olayın merkezine anneyi yerleştirmesinin, kullanılan mizahın olumlu ya da olumsuz herhangi bir çıkarımla bitmemesinin, yapıtların anlatısını olumsuz yönde etkileyen etmenler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kullanılan mizahta saygı değerinin gözetilmediği, bu durumun değerler aktarımı açısından olumsuz sonuç doğuracağı kanısına varılmıştır.

Gümüş'ün 2017 yılında yayımlanan, "Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın 8 yapıtında yer alan 44 değer "Schwartz'ın Değer Sınıflandırması"na göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yapıtlarda en çok iyilikseverlik alt değerinin(11) yeğlendiği anlaşılrken birer kez ile en az hazcılık, uyarılım ve uyma alt değerlerinin yeğlendiği anlaşılmıştır.

Çelebi'nin 2018 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Değerler Aktarımı Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın 8 yapıtı, Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan on kök değer açısından incelenmiştir. Söz konusu kök değerlerin yapıtlarda ne ölçüde yer aldığı, nasıl aktarıldığı saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, yapıtlarda en çok dostluk kök değerinin yeğlendiği anlaşılrken en az vatanseverlik kök değerinin yeğlendiği anlaşılmıştır.

Senek'in 2018 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın Masal Masal adlı yapıtı belirlenen 20 değer açısından incelenmiştir. İnceleme konusu olan yapıtın, değerler eğitimindeki konumu ve çocuğun yaşamına katkısı saptanmaya çalışılmıştır. Yapıtın, güncel yaşamdan değerler içerdiği ve değer aktarımında önemli bir konumda olduğu belirtilmiştir. İlkokul, ortaokul kitaplarında kullanılacak düzeyde olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca yapıtta en çok sevgi değerinin (35) yeğlendiği anlaşılrken en az doğruluk değerinin(1) yeğlendiği anlaşılmıştır.

Senek ve Toz'un 2018 yılında yayımlanan; Toz'un danışmanlığında Senek tarafından hazırlanan "Aytül Akal'ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından

İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinden üretilen, “Aytül Akal’ın Masallarında İyilikseverlik Değeri” adlı makalesinde Akal’ın Masal Masal adlı yapıtı “Scwhartz’ın Bireysel Değer Sınıflaması Tablosu” içindeki iyilikseverlik temasına ait değerler bağlamında incelenmiştir. Yapıtta iyilikseverlik teması içinde bulunan beş değerın tamamına yer verildiği saptanmıştır. Yapıtta, en çok sadık olma değerinin(40) yeğlendiği anlaşılrken; en az dürüstlük değerinin(1) yeğlendiği anlaşılmıştır. Söz konusu yapıtın değerler aktarımında önemli bir kaynak olduğu kanısına varılmıştır.

Tekin’in 2018 yılında yayımlanan, “Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, Akal’ın 24 yapıtı incelenmiş olup söz konusu yapıtlarda 230 eğitsel ileti saptanmıştır. Saptanan iletilerin 181’i örtük ileti, 49’u açık ileti biçimindedir. Eğitsel iletiler, Akal’ın yapıtlarında en çok yeğlenenden en az yeğlenene doğru; kişisel gelişime yönelik eğitsel iletiler, evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletiler ve ulusal düşüncenin gelişimine yönelik eğitsel iletiler biçiminde sıralanmıştır.

Yılmaz’ın 2018 yılında yayımlanan, “Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanları” adlı yüksek lisans tezinde, Akal’ın 14 yapıtı incelenmiştir. Söz konusu yapıtlarda Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarında belirtilen 30 değer ulamında 340 değer saptanmıştır. Yapıtlarda en çok duyarlılık değerinin (35) yeğlendiği anlaşılrken en az kanaat değerinin (1) yeğlendiği anlaşılmıştır.

Akinci’nın 2019 yılında yayımlanan, “Değerler Eğitimi Açısından Aytül Akal’ın Çocuk Romanlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, Akal’ın 15 yapıtı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının belirlediği 10 kök değer açısından incelenmiştir. Yapıtların içerdiği değerler açısından varsıl olduğu belirtilmiştir. Yapıtlarda en çok dostluk değerinin (74) yeğlendiği anlaşılrken en az adalet değerinin (5) yeğlendiği anlaşılmıştır.

Tekin ve Büyükkiz’in 2019 yılında yayımlanan; Büyükkiz’in danışmanlığında Tekin tarafından hazırlanan “Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinden üretilen, “Aytül Akal’ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi” adlı makalesinde, Akal’ın 24 yapıtı eğitsel iletiler bağlamında incelenmiştir. Söz konusu yapıtlarda toplam 230 eğitsel iletiye rastlanmıştır. Eğitsel iletiler içinde en çok kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin (49) yeğlendiği anlaşılrken en az ulusal gelişimi

destekleyen eğitsel iletilerin (5) yeğlendiği anlaşılmıştır. Eğitsel iletilerin aktarılış biçimi açısından bakıldığında; örtük iletilerin (181), açık iletilere (49) göre daha çok yeğlendiği saptanmıştır. Ayrıca Akal'ın pek çok farklı türde nitelikli yapıtlar ürettiği belirtilmiştir. Üretilen yapıtların ilkokul ve ortaokul ders kitaplarının metinlerinin seçiminde yeğlenmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Özdemir ve Akıncı'nın 2019 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Romanlarında Saygı Değeri" adlı makalesinde, Akal'ın 5 yapıtı, saygı kök değeri ve söz konusu değer ile ilgili belirlenen tutumlar bağlamında incelenmiştir. Akal'ın yapıtlarında yer alan ana karakterlerin saygı değerine ilişkin örnek davranışlar sergiledikleri saptanmıştır. İncelenen yapıtlarda yer alan saygı değerinin öğretim programları aracılığı ile verilmek istenen değerlerle örtüştüğü belirtilmiştir. Ayrıca değerlerle ilgili en çok diğer insanların kişiliğine değer verme tutumunun yeğlendiği anlaşılmıştır.

Doğantemur'un 2019 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Romanlarında Karakter Eğitimi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın 15 yapıtı, MEB Değerler Eğitimi Yönergesi'ne göre karakter eğitiminin temelini oluşturan değerler bağlamında incelenmiştir. Yapıtların içerdiği değerler açısından varsıl olduğu ve en çok; çalışkanlık, dostluk, dürüstlük ve arkadaşlık değerlerinin kullanımının yeğlendiği anlaşılmıştır.

Kemaneci'nin 2019 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Öykülerinin Çocuklara Eleştirel Düşünme Becerisi Kazandırması Bağlamında İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın 4 yapıtı, 9-14 yaş aralığındaki çocuklara eleştirel düşünebilme becerisi kazandırması açısından incelenmiştir. Söz konusu yapıtların eleştirel düşünme becerisi kazandırma bağlamında konumu ve önemi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, Akal'ın yapıtlarının çocukları eleştirel düşünmeye yönelttiği kanısına varılmıştır.

Rahımzadehasl'ın 2019 yılında yayımlanan "Aytül Akal ve Susan Taghdis'in Çocuk Hikâyeleri Üzerine Karşılaştırmalı Tematik Bir İnceleme" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın ve Taghdis'in yapıtları, benzer ve ayırt edici özellikleri açısından incelenmiştir. Söz konusu yazarların; yaşamları, sanat anlayışları, İran ve Türk yazınındaki konumları saptanmaya çalışılmıştır. Akal ve Taghdis'in aile, sevgi temalarına çokça eğilmeleri bakımından benzer özellikler sergilediği anlaşılrken; din ve vatanseverlik temalarında ayrıştıkları anlaşılmıştır. Taghdis'in yapıtlarının temelini oluşturan din ve vatanseverlik temalarına Akal'ın yapıtlarında rastlanmadığı

saptanmıştır. Ayrıca Akal'ın saygı temasına yer vermeyi Taghdis'e göre daha çok yeğlediği belirtilmiştir. Tüm benzer ve ayırt edici özellikler ışığında Akal'ın Türk yazınında, Taghdis'in İran yazınında oldukça güçlü ve önemli bir konumda olduğu kanısına varılmıştır.

Aksoy'un 2020 yılında yayımlanan, "Masallarda Yer Alan Çatışmaya İlişkin Bir İnceleme: Aytül Akal'ın Okul Öncesi Masallar Dizisi Örneği" adlı makalesinde, Akal'ın 20 yapıtı, çatışmalar açısından incelenmiştir. Yapıtlarda kullanılan çatışmaların okul öncesi öğrenciler için salık verilebilecek nitelikte olduğu kanısına varılmıştır.

Fırat'ın 2020 yılında yayımlanan, "Çocuk Edebiyatında Antitoriter Anlatım: Aytül Akal'ın Güzel Kitapların Öyküsü" adlı makalesinde Akal'ın Güzel Kitapların adlı yapıtı antitoriter anlatım bağlamında incelenmiştir. Yapıtın baskıcılıktan, doğrudan öğretmekten uzak; sezinletici ve düşündürücü bir anlatımı yeğlediği kanısına varılmıştır.

Özbaşı'nın 2020 yılında yayımlanan "Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Kök Değerler Çerçevesinde Aytül Akal Masallarının İncelenmesi" adlı makalesinde Akal'ın Masal Masal adlı yapıtı 2019 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 10 kök değer açısından incelenmiştir. Yapıtta sevgi değeri başta olmak üzere bütün kök değerlere yer verildiği anlaşılmıştır.

Atalay'ın 2021 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Kızım Ben Çocukken Adlı Kitabının Yabancılar Türkçe Öğretimi A1-A2 Seviyesi Bağlamında Sadeleştirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın Kızım Ben Çocukken adlı yapıtı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylere A1-A2 düzeyinde okuma metni üretmek amacıyla incelenmiştir. Söz konusu yapıt, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne göre A1-A2 düzeyindeki bireylerin dil kazanımı, dil ve sözcük bilgisi göz önünde bulundurularak uyarlanmıştır ve ortaya yalın bir metin konmuştur. Bu çalışmanın salgın nedeniyle ölçme ve değerlendirme uygulaması yapılamamıştır yalnız metin üretim aşamasında kalınmıştır. Bu nedenle üretilen metnin etkinliği ile ilgili rapor sunulamamıştır.

Ay'ın 2021 yılında yayımlanan, "Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Akal'ın 2 yapıtı, içerdiği söz varlığı bağlamında incelenmiştir. Yapıtların söz varlığının, çocukların söz varlığına ne ölçüde katkıda bulunabileceği saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma

sonucunda, söz konusu yapıtların özellikle deyimler ve ikilemeler açısından çocukların söz varlığının gelişimine olumlu katkı sunacağı kanısına varılmıştır.

Bayram'ın 2021 yılında yayımlanan, “Çocuk Yazınında Karakter Geliştirme Bağlamında Aytül Akal'ın Masal Kitapları” adlı makalesinde, Akal'ın 24 yapıtı, karakter çeşidi ve karakter geliştirme özellikleri açısından incelenmiştir. Yapıtlarda kapalı ve durağan karakterlerin açık ve devingen karakterlere göre daha çok yeğlendiği belirtilmiştir. Ayrıca karakterlerin en çok davranış ve eylemlerle, en az diğer karakterlerin yorumuyla geliştirildiği saptanmıştır.

Aytül Akal'ın yapıtlarının incelenmesi ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmaların değerler eğitimi ve söz varlığı öğelerine daha çok yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte yapıtların eğitsel iletiler açısından incelenmesine önem verilmiştir fakat Akal'ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından bütüncül bir biçimde inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Aytül Akal’ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından inceleyen bu araştırma nitel bir araştırma olup betimsel tarama modelindedir. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39).

Nitel araştırmalarda verileri toplama aracı olarak gözlem, görüşme ve doküman analizi kullanılmaktadır. Bu araştırma da Aytül Akal’ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından incelediğinden doküman analizine başvurulmuştur. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Tanrıöğen, 2012, s.239).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Aytül Akal’ın yapıtlarını çocuk yazınının ilkeleri açısından inceleyen bu araştırmada inceleme dokümanını Aytül Akal’ın ortaokul çağındaki okurlara yönelik yazmış olduğu 20 roman oluşturmaktadır. Romanların onu (Kırmızı Arabanın Hayaleti, Süper Çocuklar 1: Renk Delisi, Süper Çocuklar 2: Ses Delisi, Süper Çocuklar 3: Koku Delisi, Süper Çocuklar 4: Koku Delisi, Süper Gazeteciler 1, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata, Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye, Süper Gazeteciler 5: Son Baskı,) Tudem Kültür Yayınlarından; beşi (Esrarengiz Duman, Evlere Sığmayan Macera, Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü, Hexonya Gezegeni 2: İmfaat! Uzaylı Yağıyor, Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi) Fom Kitap Yayınevinden; üçü (Kim Demiş Yaramazım Diye,

Sihirbazın Kuyruğu, Zombili Mombili Roman) SEV Yayınlarından; son iki roman da (Abur Cubur Canavarı, Odamdaki Hayalet) Bilgi Yayınevinden temin edilmiştir. Bu yapıtlar, çocuk yazınının temel ilkeleri açısından ortaokul çağındaki çocuk okurlar için daha önce incelenmemiştir. Bu nedenle bu inceleme ayrı bir önem taşımaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

“Nitel araştırmalarda verilerin toplanmasında yaygın olarak gözlem, görüşme ve doküman inceleme kullanılmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 88). Bu araştırmada veriler doküman inceleme yöntemiyle toplanmıştır. “Doküman inceleme yöntemi, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikinci kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir” (Özkan, 2021, s. 2).

Verileri toplarken incelenen dokümanları Aytül Akal’ın ortaokul çağındaki çocuklara yönelik yazdığı 20 çocuk yazını romanı (Abur Cubur Canavarı, Esrarengiz Duman, Evlere Sığmayan Macera, Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü, Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor, Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi, Kırmızı Arabanın Hayaleti, Kim Demiş Yaramazım Diye, Odamdaki Hayalet, Sihirbazın Kuyruğu, Süper Çocuklar 1: Renk Delisi, Süper Çocuklar 2: Ses Delisi, Süper Çocuklar 3: Koku Delisi, Süper Çocuklar 4: Süs Delisi, Süper Gazeteciler 1, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata, Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye, Süper Gazeteciler 5: Son Baskı, Zombili Mombili Roman) oluşturmuştur. Söz konusu yapıtlar çocuk yazınının temel ilkeleri açısından doküman inceleme yöntemiyle incelenmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Nitel bir araştırma olup doküman inceleme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. “Betimsel araştırmalar verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar” (Büyüköztürk vd., 2014, s. 22). Betimsel analiz yaklaşımına göre, “Elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 74).

Yapılan araştırmada Aytül Akal’ın ortaokul çağındaki çocuk okurlara yönelik yazdığı 20 roman, çocuk yazınının temel ilkelerine kaynaklık eden 5 ulamda

sınıflandırılmıştır. Romanlar; konu, kurgu, ileti, karakter, dil ve anlatım ile görsel uyaranlar ulamları doğrultusunda ele alınıp incelenmiştir ve yorumlanmıştır. Bu ulamlar çerçevesinde incelenen 20 roman, çocuk yazınının temel ilkelerine uygunluğu açısından değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yapıtlarda Yer Alan Konular

Tablo 1. *Yapıtlarda yer alan konular ile ilgili betimsel değerler*

Konular	Frekans	Yüzde
Aile İlişkileri	20	4,76
Arkadaş İlişkileri	20	4,76
Aşk Temelli İlişkiler	6	1,42
Çocuk-Yetişkin İlişkileri	11	2,61
Doğa İlişkileri	14	3,33
İnsan-Hayvan İlişkileri	10	2,38
İnsan-Uzaylı İlişkileri	4	0,95
İnsan-Zombi İlişkileri	2	0,47
Komşuluk İlişkileri	10	2,38
Öğretmen-Öğrenci İlişkileri	14	2,74
İş Yaşamı	10	2,38
Sağlıklı Yaşam	10	2,38
İnsan Sevgisi	11	2,61
Okuma Sevgisi	12	2,85
Sanat Sevgisi	11	2,61
Bireysel Özellikler	14	3,33
Adalet Arayışı	9	2,14
İntikam Arayışı	6	1,42
Fiziksel Şiddet	6	1,42
Psikolojik Şiddet	2	0,47
Kıskançlığın Yıkıcılığı	3	0,71
Öfkenin Yıkıcılığı	6	1,42
Araştırmanın Önemi	6	1,42
Bilimin Önemi	5	1,19
Duygudaşlığın Önemi	6	1,42
İlk Yardımın Önemi	2	0,47
Temizliğin Önemi	4	0,95
Yardımseverliğin Önemi	9	2,14
Düşünce İletiminin Katkıları	9	2,14
Geri Dönüşümün Katkıları	2	0,47
Tutumluluğun Katkıları	3	0,71
Gözü Pek Çocuklar	10	2,38
Öz Güvenli Çocuklar	3	0,58
Cumhuriyet Tarihi	1	0,23

Tablo 1.1 (Devamı)

Çin Kültürü	2	0,47
Çocuk Gelin Sorunu	1	0,23
Demokratik Ortam	9	2,14
Dil Kullanımı	8	1,90
Doğallığın Gerekliliği	2	0,47
Duyum İkiliği	4	0,95
Eğitim Sistemi	7	1,66
Ergenlik Dönemi	8	1,90
Gençlerde Gazetecilik	6	1,42
Hırsın Sonuçları	8	1,90
İnsana Saygı	8	1,90
İş Bölümü	5	1,19
Yazma Tutkusu	5	1,19
Kariyer Planlama	12	2,85
Kişisel Alan	4	0,95
Kötü Alışkanlıklar	4	0,95
Kültürel Yozlaşma	3	0,58
Olumlu İletişim	5	1,19
Öz Yeterlik Kazanımı	7	1,66
Paranın Yaşamdaki Konumu	7	1,66
Sorumluluk Bilinci	12	2,85
Sosyoekonomik Farklılıklar	8	1,90
Teknolojik Gelişmeler	11	2,61
Yapay Sanatçılar	3	0,71
Toplam	420	100

Tablo 1’de yapıtlarda yer alan konularla ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yirmişer kez ile en çok aile ilişkilerine ve arkadaş ilişkilerine değinildiği görülmektedir. En az değinilen konuların ise birer kez ile cumhuriyet tarihi ve çocuk gelin sorunu olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda, Tablo 1’de yer alan bazı ulamlara ilişkin kesitlere yer verilmektedir:

Kim Demiş Yaramazım Diye romanının Kıskançlık bölümünde Aytül, arkadaşlarının yeteneği karşısında içinde beliren duygunun kıskançlık olduğunu kavrar. O andan itibaren bu duyguyla savaşmaya karar verir. Yapıtta, Aytül’ün okul yararına düzenlenen konserde verdiği tepkiler üzerinden kıskançlığın yıkıcılığına değinilir:

Herkesin farklı yetenekleri vardı. Zaman içinde kendimizi tanımaya hangi konuda neler yapabileceğimizi keşfetmeye başlıyorduk.

Yedinci sınıftaydık. Yalnız kendimizin değil, arkadaşlarımızın da yeteneklerini az çok tanıyorduk artık. Kim hangi derste başarılı, kim güzel piyano çalar, kim sahnede güzel rol yapar, kim etkili konuşur, kim şiir okur, kimin çizimi güzel, kimin sesi güzel...

Sınıf arkadaşımız Orli şarkı söylemekle kalmıyor, ezberlediği şarkı sözleri sayesinde İngilizceyi hepimizden daha çabuk öğreniyordu. İdil piyano, Şahika da gitarda çok başarılıydı.

Diğer sınıfların da katılımıyla okul yararına bir konser düzenlenmişti. İdil piyano çalacak, bizden bir iki sınıf büyük Rebab da piyano eşliğinde şarkı söyleyecekti.

O zamanın hit şarkıcılarının ve gruplarının parçalarını seslendirdiler: Tom Jones, Cliff Richard, Andy Williams, Elvis Presley, Frank Sinatra, Engelbert Humperdinck, Dalida, Beatles...

Onlar sahnede şarkılarını söylerken içimde tanımlayamadığım, kocaman yakıcı bir şeyin büyüdüğünü hissettim. Büyüdü büyüdü... Bedenime sığmaz oldu, bütün damarlarımı tıkadı, kalbimi ele geçirdi; ciğerlerimi yakmaya, midemi sıkıştırmaya başladı.

Nefes alamıyordum.

Rebab'ın tatlı sesinin şarkılara o yumuşacık dokunuşu, İdil'in piyanonun tuşlarında adeta dans eden parmakları, o ana kadar hiç bilmediğim, tanımadığım bir yıkıntıyı yaşıtıyordu bana.

İçimde susturamadığım utanılası bir ses; İdil'in yanlış tuşlara basmasını, Rebab'ın detone olmasını, herkesin onlara gülmesini, alay etmesini diliyordu. Şaşkındım. Çok şaşkındım. Bu duygunun ne olduğunu anlamaya çalışıyordum.

Kıskançlıktı!

Alkışlar, alkışlar... Konser bitince salonu boşalttık. Bahçeye çıktık. İçimdeki o boğucu duygu geçmemişti.

Çok kızgındım. Beni değiştiren, olmak istemediğim bir canavara dönüştüren bu duygudan nefret ettim. Bir daha hiçbir nedenle içimde yayılarak beni boğmasına izin vermeyecektim.

Ne olmuş güzel sesim yoksa? Ne olmuş piyanoyu hiçbir zaman öyle güzel çalamayacaksam? Ben kendi içimdeki yeteneği aramalı, onu beslemeliydim. O yıkıcı duygunun bir daha hayatımda yeri olmadı. Zor değildi. Henüz farkında değildim ama o gün, duyguları kontrol edebilecek gücün aslında insanın kendi içinde olduğunu keşfetmiştim. (s. 66-67)

Evlere Sığmayan Macera romanının Bize Ait Bir Yer bölümünde Kerem'in ev tutma serüveninde yaşadığı tehlikelerin ayırdına varan ailesi, bu konuda bazı önlemler almak ister. Kerem, Kerem'in ablası Sinem, Kerem'in annesi ve Kerem'in babası arasında geçen konuşmalar ile aile ilişkilerine değinilir:

Ablam başımdan geçenleri ağzının suyu akarak dinledi. Ona fotoğrafları gösterdim. "Keşke ben de orada olsaydım." diye hayıflandı.

Annemle babam, yaşadığım maceradan ablam kadar hoşnut değildi, hatta hiç mi hiç hoşlanmısa benzemiyorlardı. İkisinden de okkalı bir azar işittim. O da yetmezmiş gibi saydıkları her suçum için bir günlük ekrandan uzak kalma cezası verdiler.

Çarşamba: Lise kütüphanesine gideceğimi söyleyip onları kandırdığım için...

Perşembe: Okulu astığım için...

Cuma: Boyumdan büyük bir maceraya atıldığım için...

Cumartesi: Tehlikeli bir durumla karşılaştığımda anne babamı aramadığım için...

Pazar: Yaşadıklarımın pişmanlık duyacağıma mutlu olduğum için...

Pazartesi: Büyüklerime danışmadan kiralık yer aradığım için...

Altı gün boyunca ne bilgisayara girecek ne de televizyon izleyecektim. Neyse ki yaşadığım macera sayesinde tehlikeli durumlarda ne kadar gerekli olduğunu anladıkları için cep telefonuma yasak koymadılar.

Kiralık ev konusunda ablamın benimle iş birliği içinde olduğunu biliyor gibiydiler çünkü onun da bir haftalık harçlığı kesilmişti. Kim bilir belki çaresiz kalıp kendisi itiraf etmişti. Benim sırrım ortaya çıktığına göre ablama verdiğim sözü tutmak ve onun sırrını saklamak zorunda değildim artık. Yine de bizimkilere ablamın balıklı kolyesinden söz etmeye hiç niyetim yoktu.

Cezamın ilk iki üç günü kolay geçti, zaten yarısında okuldaydım, akşamları da dersle oyalanıyordum. Ama hafta sonu yaklaşınca kara kara düşünmeye başladım. Cuma akşamı yemekte bizimkilerden özür dileyip birazcık da ağlıyormuş gibi yaparsam belki kalplerini yumuşatabilirim diye düşünüyordum ki beklemediğim bir şey oldu. Annem birden, "Kiralık bir yer aradığını öğrenince babanla düşünüp taşındık. Aslında haklıydın. Odan gerçekten çok küçük." dedi.

Babam da "Böylece biz de sana yardım etmeye karar verdik." diye ekledi.

Şaşkın şaşkın bakakaldım. Ne demek istiyorlardı? Odamı büyütme için binayı dışa doğru esnetecek değillerdi ya... (s. 118-120)

Zombili Mombili Roman romanının Kol Saati bölümünde sıra dışı bir dönemden geçen Özgür, buluşmak için önceden sözleşmiş olmasına rağmen arkadaşı Soner'in iletilerine yanıt vermez. Kaygılanan Soner, soluğu Özgür'ün kapısında alır. Özgür ve Soner arasında geçen konuşma ile arkadaşlık ilişkilerinin önemine değinilir:

Israrla çalınan kapı zili... Bu sesi yine duymazdı ya baş ucundaki cep telefonu da çalmaya başlayınca uyandı. Gözlerini zar zor açtı.
 -Ne oluyor kanka? Dünden beri iletilerime yanıt vermiyorsun.
 -Kim...Ne? Soner... Sen misin?
 -İki saattir kapıdayım. Zili çalıyorum açan yok. Komşular evde olduğunu söylediler ama senden iki gündür ses çıkmayınca meraklandım doğrusu. Neyse ki cebini duydun. (s. 40-41)

Gökten Uzaylı Düştü romanının Üçüncü Dünya Günü bölümünde Başkan Postipidik'in tasarladığı giysilerin özelliği anlatılarak özgün bir birey olmanın önemine değinilir:

Nen, eflatun ve mor karışık renkli, tüylü giysiye gözünü dikmişti:
 "Ya şu elbise? Lekeli olan?"
 "Onu ayırın." dedi Başkan. "O bana lazım."
 Hex itiraz etti:
 "O modeli de mi yürütecektiniz?"
 "Bir daha duymayayım. Sanat dünyasında buna yürütmek denmez, 'esinlenmek' denir."
 Hex onaylamaz bir ifadeyle baktı Başkan'ın yüzüne.
 "Başkasının yapıtının üzerinde değişiklik yapınca esinlenmek mi oluyor?"
 "Ne sandın! Uzunsu kısaltıyorum, kısaysa uzatıyorum, eklemeler çıkartmalar yapıyorum, işlemeler katıyorum, pullar, tüyler, zincirler takıyorum, bambaşka bir modele dönüştürüyorum. Yani neymiş? Model benim tasarımı oluyor tabii ki."
 Hex, Nen'in kulağına eğilerek fısıldadı:
 "Başkan, dünya alışkanlıklarını çabuk kaptı."
 "Haydi işimiz çok, fısıldaşacağınıza tuvalete mi girerseniz, nereye isterseniz gidin, kimse görmeden şu giysilerin kırışıklıklarını düzeltin hemen." (s. 91)

4.2. Konuyu Yapılandıran Ögelerden Çatışma Türleri

Tablo 2. Konuyu yapılandıran öğelerden çatışma türleri ile ilgili betimsel değerler

Çatışma Türleri	Frekans	Yüzde
Kişi-Kişi Çatışması	148	47,28
Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması	125	39,93
Kişi-Doğa Çatışması	17	5,43
Kişi-Toplum Çatışması	23	7,34
Toplam	313	100

Tablo 2'de konuyu yapılandıran öğelerden çatışma türleri ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre incelenen yapıtlarda konuyu yapılandıran öğelerden çatışma türleriyle ilgili toplam 313 çatışmanın yer aldığı görülmektedir. Bu çatışmalar en çok görüldenden en az görülene doğru; kişi-kişi çatışması(%47,28),

kişinin kendisiyle olan çatışması(%39,93), kişi-toplum çatışması(%7,34) ve kişi-doğa çatışması(%5,43) biçiminde sıralanmaktadır.

Aşağıda, Tablo 2’de yer alan her bir ulamla ilgili birer kesite yer verilmektedir:

Esrarengiz Duman romanının Otelde bölümünde uyku hapının dozunu kaçıran Sezer Bey ve Yıldız Hanım, ortaya çıkan durumun sorumlusunun kim olduğuyla ilgili karşıt düşüncededir. Bu durum iki karakter arasında çatışmaya neden olur:

Sezer Bey ve Yıldız Hanım uyandıklarında Çin saatiyle neredeyse ikindiye yaklaşıyordu.
 -Kalk Yıldız... Çabuk! Amma uyumuşuz.
 Yıldız Hanım gözlerini güçlükle açtı, başı uğulduyor, kendini sersem gibi hissediyordu.
 -Saat kaç? Kahvaltıyı kaçırdık mı yoksa?
 -Ohooo, öğle yemeği saatini bile geçirmişiz.
 -Nasıl uyuduk böyle? Hayret bir şey.
 -Hayretmiş... Uyku hapi alalım diye tutturan kimdi?
 -Nasıl yani beni mi suçluyorsun? Uyuyamadığı için sabaha kadar söylenen kimdi?
 -Hap içersek uyuruz diyen sendin ama...
 -Tamam da iki tane içmeseydin.
 -Sen dedin ya ikişer tane içersek hemen uyuruz diye...
 -Ne bileyim, çabuk uyursak uykumuzu alır, daha erken kalkarız sandım. (s.178)

İmdaat! Uzaylı Yağıyor romanının İkinci Dünya Günü bölümünde değişim haklarını kullanıp Elif’in bedenine sıkışan Ozezi, içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için ne yapacağı konusunda kararsızlığa düşüp iç çatışmaya sürüklenir:

Ozezi, ne diyeceğini düşünürken aklından ışık hızıyla bulunduğu durumla ilgili seçeneklerini geçirdi:

1. Kendi bedeninden başka bir bedene dönüşemeyeceğine göre Elif olarak kalmakla kendi bedenine dönmek arasında çabuk bir seçim yapmalıydı. Hangisi?
2. Hemen kapıya koşsa... Dünyalı baba epey güçlü görünüyordu. Küçük bir kız bedeniyle babayı aşip kapıya ulaşabilir miydi? Ayrıca kafası karışmış Tükürük de vardı. O, babadan bile güçlü olabilir ve üzerine atlayıp kaçmasını engelleyebilirdi.
3. Kendi bedenine dönüşse... Onu kimse durduramazdı. Hem o zaman kapıya koşmasına bile gerek yoktu, duvardan kolayca kayıp giderdi. Ama dünyalı aile buna hazır mıydı? Hoş, bu hiç önemli değildi, nasılsa kimse onlara inanmaz ya akıllarını kaçırdıklarını düşünürdü ya da ailece tuhaf bir bitki yiyip uçtuklarını...
4. Üçüncü seçenek uygun gibi görünse de bu kez gece oluncaya kadar Hexon bedeniyle dışarıda, açıkta, beklemesi gerekecekti ki bir Hexonlunun başka insanlar tarafından fark edilmemesi olanak dışıydı. Uzaylı gördüğünü söyleyip aynı bedeni betimleyen insanlar çoğalırsa o zaman diğerleri de onlara inanmaya başlardı ve bu ne kendisi ne de Hexonya’nın geleceği için iyi olmazdı.
5. Aileyi kandıracak bir öykü uydurabilirdi. Dünyalılar özellikle duygu sömürsüne hayli açıktı. Eğer onları kandırabilirse o zaman üçüncü günü de dünyada geçirebilir, giderken götürebileceği bir köpek de bulurdu. (s. 65-66)

Kırmızı Arabanın Hayaleti romanının Kırmızı Arabalı II. Kız bölümünde arkadaşı İlayda ile Hatay’da buluşan Kırmızı Arabalı II. Kız, doğanın çetin koşullarından biri olan aşırı sıcaklıkla karşı karşıya gelir:

-Hoş geldin.
 -Hoş bulduk.
 -Araba nerede?
 -İskenderun Limanı’nda bizi bekliyor...

Havalimanının kapısından çıktıkları anda, sıcak havanın buharı sertçe çarptı bedenine; bir an tıkanır gibi oldu, nefes alamadı.
 -Ne burası ya sauna mı?
 Sıradaki taksiye atlayıp limana gittiler. Elindeki adrese bakarak arabanın park ettiği yeri buldu. (s. 162)

Belalı Davetiye romanının Uçakta bölümünde Yener, yaptığı ilk uçak yolculuğunda toplum içinde yaşamanın sonucu olan topluluk kurallarıyla sorun yaşar. Topluluk kurallarının gereklilikleri Yener'in görevlilerle çatışmasına neden olur:

Hostesin uzattığı karton kutuyu açınca düş kırıklığına uğradı.
 Pöh, el kadar ekmek, incecik bir dilim peynir... Bununla doymamı beklemiyorlar herhâlde, diye söylendi kendi kendine. İyi ki sırt çantasında atıştıracağı doğru dürüst bir şey vardı: İki paket fıstıklı çikolata! Ama uçağa girdiğinde hostes, çantayı baş üstü dolaplara koymasını istemişti, şimdi kalkıp oradan çikolatalarını alabilir miydi acaba?
 Ne çok kural vardı uçmak için... Havaalanında neredeyse görevlilere kaptıracaktı çantayı... Bilgisayarınız var mıymış! Var tabii, olmaz mı? Görevlilere yetmemiştii yanıtı, ille de görmek istemişlerdi. Yener sabırla bilgisayarı çıkarıp göstermişti de yine de memnun edememişti adamları. Açmalıymış... Çalıştığını görmeliymişler... Ne meraklı adamlardı bunlar! İçinden sinirli bir "Çüşüş!" geçirmişti ama galiba ses sandığı kadar içinden değildi. Adamlar kıpkırmızı olmuş ve Yener'i kenara çekip uzunca söyleve girişmişlerdi. Yok kendi güvenliği içinmiş yok bilmem neymiş. Bir yandan güvenlik kontrol cihazından geçerken çıkarttıkları kemeri ve ayakkabısıyla uğraşan Yener, bu tartışmayı kaldıracak hâlde değildi. (s. 31)

4.3. Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Ögeler

Tablo 3. Konunun yapılandırılmasını zayıflatan ögeler ile ilgili betimsel değerler

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Ögeler	Frekans	Yüzde
Abartılmış Merak	6	60
Rastlantısallık	4	40
Duygusallık	-	-
Toplam	10	100

Tablo 3'te konunun yapılandırılmasını zayıflatan ögeler ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Bu tabloya göre yapıtlarda abartılmış merak ögesine 6 kez, rastlantısallık ögesine 4 kez rastlandığı görülmekteyken duygusallık ögesine rastlanılmadığı görülmektedir.

Aşağıda rastlantısallık ögesiyle ilgili kesite verilmektedir:

Evlere Sığmayan Macera romanında Ablamın Yeni Oyunu ve Beden Eğitimi Öğretmeni bölümünde Kerem, kiralayacağı evin bodrumunda gezinirken rastlantı sonucu balıklı madalyon bulur. Kerem'in bulduğu madalyon, görünüm açısından ablası Sinem'in madalyonunun aynısıdır. Ablasına güveni sarsılmış olan Kerem, bu madalyonu ablasına karşı bir koz olarak kullanabileceğini düşünür. Kerem, ablasına

madalyonu bulunduğunu açıkladığında ablasının madalyonunun boynunda olduğu ortaya çıkar. Sinem, madalyonu açtığında madalyonun içinde kendi öğretmeni Murat Öğretmen'in fotoğrafına rastlar. Murat Öğretmen'e durum anlatılınca madalyonun Murat Öğretmen'in sözlüsü Funda'ya ait olduğu ortaya çıkar:

Yukarıya çıkan merdivene adımımı attığım sırada, basamağın kenarında parıltıyan bir şey dikkatimi çekti. Batmak üzere olan güneşin yerdeki cam kırıklarından yansıyan ışığı, uzun ince bir şeyi aydınlatıyordu. Uzanıp aldım, bir zincirdi. Ucunda sallanan ağırlığın ne olduğunu anlamak için avucuma koyup ışığa doğru tuttum. Gümüş rengi bir balık...

"Balıklı kolye!"

Ablamındı bu! Gece gündüz boynundan hiç çıkarmazdı...

Öyle kızgındım ki içimde patlayan öfke alevleri bütün evi yakabilirdi. Sakinleşmek için gözlerimi kapatıp derin derin nefes aldım.

"Demek daha önce buradaydı. Her şeyi o tezgâhlamış..."

Kolyeyi cebime attım.

Salona döndüğümde ablamı ev sahibiyle konuşurken buldum. Beni görünce eliyle yaklaşmamı işaret etti.

"Üzgünüm ama ev tutulmuş Kerem'ciğim." dedi.

"Yaa tabii öyledir Sinem'ciğim." dedim alaylı bir sesle.

Yaşlı kadın mahcup bir ifade takınmıştı. "Sizden önce gelenler tuttular, kapora da verdiler. Sizi boşuna bekletmiş oldum, kusura bakmayın."

Ev sahibine dönüp "Valla iyi rol yapıyorsunuz küçük hanım, sizi kutlarım. Bu yılın Oscar'ı sizin." dedim alaylı tavrımı sürdürerek.

Ablam kaşlarını çatı. "Ayıp ediyorsun ama Kerem." dedi azarlayıcı bir tonda.

"Hanımefendi bize yalan mı söyleyecek?"

"Beni saf buldunuz işletin bakalım. Ama bu kez yutmadım." deyip kapıya yöneldim.

Ablamın, ev sahibi rolündeki arkadaşından benim adıma özürler dilediğini duyuyordum. Oyunlarını sürdürmek istiyorlarsa kendi bilecekleri bir işti. Ben oyundan çıkmıştım artık...

Bahçe duvarına dayadığım bisikletimi alıp yola koyuldum. Ablamın, bana yetişmek için epey hızlı pedal çevirmesi gerekiyordu.

"Dursana Kerem, ne oldu sana, niye böyle tuhaf davranıyorsun?"

Hiç umursamadım. Eve varana kadar da dönüp bir kez olsun arkama bakmadım. Değerli kolyesi bendeydi...

Kaybettiğini fark edince kim bilir nasıl üzülecekti. Ben de bulduğumu söylemeyip üzülmesine göz yumarak ondan intikamımı alacaktım.

Çizgi romanlardaki kötü karakterler gibi sinsi sinsi gülümsedim.

Ama işler umduğum gibi gitmedi.

Ablam, oda kapımın kapalı olmasına aldırmadan hızla içeriye daldı. "Nedir senin derdin?" dedi sinirli bir tavırla. Sonra sesini yumuşattı, neredeyse sevecen diyeceğim bir tonda, "Yoksa ergenliğe mi giriyorsun Kerem? Bu ne hırçınlık böyle..." dedi.

Dayanamayıp "Saçmalama, hırçın falan değilim." diye kendimi savundum. "Bana anaokulu çocuğuyum gibi davranıyorsun. Sanki oyun oynadığını anlamayacaktım.

"Ne oyunu? Ne diyorsun sen?"

Ablam, hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi davranıyordu. Gerçekten iyi rol yapıyordu, öyle ki cebimde kolyesi olmasa ona inanabilirdim.

"Yani o eski ev... Kiralık levhası... Oyuncu arkadaşların... Yine sinir bozucu şakalarından biri öyle değil mi?"

Dudaklarım titriyordu, neredeyse ağlayacaktım.

"Ne ilgisi var, nereden çıkartıyorsun bunları? Bana haksızlık ediyorsun ama Kerem." diye masum rolü yapmayı sürdürünce dayanamadım. Cebimden zinciri çıkarıp ucundaki balığı, onu hipnotize etmek ister gibi burnunun ucunda ileri geri salladım.

"Buna ne diyorsun Sayın Sinem Hanım?"

"Hiii! Kolyem!"

"Nerede bulduğumu öğrenmek ister misin? Gerçi sen de çok iyi bilirsin ya..."

Ablamın yüzündeki korku ve şaşkınlığı görmekten aldığım keyif ne yazık ki birkaç saniye sürdü. Kolyeyi görür görmez alışkanlıkla elini boynuna götürünce bu kez ikimiz birden hayretle bağırдық.

“Aaa!”

Ablamın kolyesi boynundaydı! Zincirinden tutup bluzundan dışarıya çekti, ucundaki balığı sıkı sıkı kavradı.

“Oh çok şükür, burada.”

İkimizin elinde kolye aptallaşmış bir hâlde bir süre birbirimize bakakaldık. Ablam hemen toparlandı. Kaşlarını çatıp “Nerede buldun o madalyonu?” diye sordu.

Altta kalmayıp ben de çattım kaşlarımı. Madalyon mu? Ne diyorsun sen?

Madalyon dediğin böyle olmaz, içine resim konan, kapaklı, yuvarlak bir şeydir.”

Akıllım, onları görür görmez herkes tanıyor, sonra da içinde kimin fotoğrafı var diye merak ediyor. O eski modellere güven kalmadı artık. Bu yüzden yeni çıkan bu balıklı madalyonları kullanıyoruz. Bunun ne olduğunu pek kimse bilmiyor. Anladın mı şimdi?”

Ablam bulduğum kolyeyi elimden alıp nasıl açıldığını göstermeye koyuldu. Kuyruğundaki kilidi kaydırınca balık babamın özel yemeği olan tavada hamsi kuşu gibi hooop iki yana açılıverdi. Balığın gövdesine, dizi artistine benzer bir yakışıklının fotoğrafı yerleşmişti.

“Aa, içinde bir fotoğraf var.” dedim hayretle.

Ablam ise “Aa bizim yeni beden eğitimi öğretmeni bu!” diye haykırdı.

(...)

Murat Öğretmen içerideydi. “Günaydın öğretmenim.” dedi ablam. “Bu benim kardeşim size bir şey göstermek istiyor.”

Ona kolyeyi gösterince, “Bu ne?” der gibi yüzüme bakıp kaşlarını çatı. O zaman balığın kuyruğuna ablamdan öğrendiğim gibi kaydırıp kapağını açtım.

“Bu sizin fotoğrafınız değil mi?”

Fotoğrafi görünce bir anda kıpkırmızı oldu. Gözleri büyüdü, ağzı şaşkın bir ifadeyle açıldı. Balerin gibi ayaklarımın ucunda yükselsem kocaman açtığı ağzından neredeyse küçük dilini görebilirdim.

“Nereden buldun bunu?”

Yanıtımızı beklemeden kolyeyi elimden çekip aldı, sonra ablamla beni kolumuzdan tutup dışarıya sürükledi.

Bahçeye çıkınca ablama dönüp “Söyle bakalım Sinem.” dedi. “Bu kolyenin sizde ne işi var?”

Doğrusu daha sevecen bir karşılama bekliyordum, azarlar gibi konuşması ve sert tavrı beni şaşırtmıştı.

Ablam, çekingen bir tavırla, “Kardeşim kolyeyi yerde bulmuş öğretmenim.” dedi.

Murat Öğretmen o zaman bana döndü, ateş püsküren gözlerini üzerime dikti.

“Anlat bakalım.”

Ona eski evin bodrumundan söz ettim. Bana inanmadığı çok açıktı ama kaşlarını çatıp ablama, “Kardeşin doğru mu söylüyor Sinem?” diye sorarken sesi epey kaygılıydı.

“Elbette.” dedi ablam içtenlikle. “Kardeşim yalan söylemez.”

“Yani çok gerekmedikçe.” diye geçirdim içimden.

Murat Öğretmen’in yüzündeki kırmızılık birden kızıla döndü. Elleri titremeye başladı. Yüzü iyice asıldı. Bir süre konuşmadan kolyeye üzgün üzgün baktı. Ne diyeceğini bilemiyor gibiydi.

“Bu kolye Funda’nın.” dedi sonunda, zor duyulur bir sesle.

“Ona ben armağan etmiştim.” (s. 49-65)

4.4. Karakterlerin Geliştirilmesi

Tablo 4. *Karakterlerin geliştirilmesi ile ilgili betimsel değerler*

Karakter Gelişimi	Frekans	Yüzde
Davranış ve Eylemlerle Geliştirilme	292	24,25
Konuşma Yoluyla Geliştirilme	314	26,07
Fiziksel Özellikler Yoluyla Geliştirilme	58	4,82
Diğer Karakterin Yorumuyla Geliştirilme	358	29,74
Yazarın Yorumuyla Geliştirilme	182	15,12
Toplam	1204	100

Tablo 4'te karakterlerin geliştirilmesi ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre toplam 1204 kez karakter geliştirilmesinin kullanıldığı görülmektedir. Karakter geliştirilmeleri en çok görüldenden en az görülene doğru; diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilme(%29,74), konuşma yoluyla geliştirilme(%26,07), davranışlarla ve eylemlerle geliştirilme(%24,25), yazarın yorumuyla geliştirilme(%15,12) ve fiziksel özellikler yoluyla geliştirilme(%4,82) biçiminde sıralanmaktadır.

Aşağıda her bir ulamla ilgili kesitlere yer verilmektedir:

Parktaki Esrar romanının Perili Evin Kedileri bölümünde Evren'in duyarlı karakter özelliği, davranışlarıyla ve eylemleriyle okura sezdirilir:

Evren merdivenin altındaki karanlığa sindi, kıpırdamadan kalakaldı. Adamlardan birinin başını uzatıp aşağıya doğru baktığını hissetti.

-Gitti mi?

-Kim, patron mu?

-Sen kafayı yedin galiba. Kediden söz ediyorum.

-Gidip gitmediğini nereden bileyim? Evin içinde bir yerde yavruları var galiba. Onun için gitmiyor.

-Sen de kedi uzmanı kesildin başımıza ha! Nereden anladın yavruları olduğunu?

-Görmüyor musun memelerinde süt var, herhâlde yavrularını emziriyor. Onları bulup öldürürsek o zaman anne kedi de çeker gider, kurtuluruz.

-Bak, kedi uzmanlığın şimdi işe yaradı işte. Haydi arayalım şu yavruları.

Evren dehşet içinde kaldı. Zavallı kedi yavruları büyük tehlike içindeydi. Ama öte yanda tehlike içinde olan yalnız kediler değildi. Belediye başkanının çocuğu da büyük olasılıkla bu canavar adamların elindeydi.

Sessiz adımlarla bodruma döndü. Kedi yavrularını bir an önce oradan çıkarması gerekiyordu. Daha sonra tekrar dönüp başkanın çocuğunu aradı. O arada zaten Yener de gelmiş olurdu...

Bodruma indiğinde ateş saçan gözleriyle onu tehlikeli bir düşman gibi karşılayan anne kediyle burun buruna geldi.

Sırtını kamburlaştırıp tüylerini kabartmış, kuyruğunu da keskin bir kılıç gibi sertleştirmişti. Bir süre bakiştılar. Evren yavrulara doğru bir adım atacak olsa kedinin üzerine saldırabileceğini hissediyordu. Eli silahlı adamlara da hiç kuşkusuz böyle davranacaktı ama adamların acıması yoktu. Zavallı kedinin dikleştirdiği sırtına, korkusuz Zeyna gibi baktığına aldırılmaz, bir tekmede önce ondan kurtulur, sonra da yavrularını gözlerini bile kırpmadan öldürebilirlerdi.

Kendisinin ona kötülük yapmak için değil, yardım etmek için geldiğini gözleriyle anlatmaya çalışırken, bir yandan sesinin duygularını yansıtmaya gayret ederek fısıltılı bir sesle kediyle konuştu:

-Bak adamlar gelmek üzere. Yavruları şimdi bulurlar. Onları buradan çıkarıp güvenli bir yere götürmek zorundayız. Anlıyor musun? Haydi, birini sen al, ötekileri ben taşıyayım. Gel kedicik. Psssss...

Evren'in sakin ve rahatlatıcı sesi kediye güven verdi. Sırtını ve kuyruğunu gevşetti. Yavrularından birini ensesinden dişleriyle yakalayıp pencereye sıçradı.

Neyse sonunda ne demek istediğini anladı, diye düşünerek rahatlayan Evren, öteki yavruları alıp cebine koydu ve pencereden bahçeye çıktı.

-Gel pisi pisi... Gel güzel kedi...

Evren, anne kediye yönlendirerek bahçedeki gizli geçitten çıkardı. Bahçe duvarının yanından dolanarak yolun ön tarafına geçti. (s. 149-150)

Ses Delisi romanında Mete'nin kişilik özellikleri Mete'nin konuşmaları yoluyla okura sezdirilir:

Kapının zilini duymamıştım.

O sırada Tuna ve Erhan'la yere yaydığımız legolara dalmış, turnuva için ön hazırlık yapıyorduk.

Bu, Tuna'nın fikriydi. Bir yerlerden duymuş. Biz de Bilim Kahramanlarına katılalım, diye tutturmuştu. İlk söylediğinde hemen karşı çıktım. Minicik parçaları söküp takma işi hiç bana göre değil ama sonra bu turnuva belki de küçüklüğümden beri arayışta olduğum süper yeteneğimin ortaya çıkmasını sağlayabilir diye düşündüm. Bir de bakacaktım ki parmaklarım uçarcasına hareket etmeye başlayacak ve birkaç dakika içinde devasa bir lego kenti kuracaktım. Olur mu, olur... (s. 8)

(...)

Asya eli kolu kitap dolu girişte beni bekliyordu. Onu güçlükle taşıdığı kitapların arasında görünce "Ne o taşıyor musunuz?" diye dalga geçtim.

-Sana getirdim. Okuduktan sonra hepsini geri isterim ama. Bunlar en sevdiğim. Kitaplara göz ucuyla bakıp daha sonra getirsen deyinse Asya bozuldu.

-Alsana şunları kucağımdan, kollarım koptu! Bir de nazlanıyorsun!

Bir an aklımdan Asya'yı içeri davet etmek geçti, zaten ekip için bir iki kişiye daha ihtiyacımız olacaktı. Ama önce kucağındaki kitapları Erhan görmeden derhal ortadan kaldırmalıydım. Kitap kurdu olduğumu anlarsa alaylarından kurtulamaz, mahallede maç yaptığımız çocukların da diline düşerdim. (s. 13)

(...)

Meraklı yanım ağır bastı. Belki de bende dedektiflik yeteneği vardır, diye düşündüm. Önüme çıkan her olayın gizi, kendiliğinden aydınlanıverecek ve ben dünyanın en ünlü dedektifi olacaktım. Kitap da durduk yere gözüme çarpmamış mıydı? Kesin böyleydi...

(s. 41)

(...)

Aslında kızgınlığım Tuna'ya değil, daha çok Asya'ya idi. Nereden akıl etmişti şu sözcük oyununu? Dünyaca ünlü bir dedektif olacaksam o ipucunu benim bulmam gerekirdi. (s. 56)

(...)

Asya'nın gözleri de hafiften kızarmıştı. Umutsuzdum ama arkadaşlarımdan üzüntümü paylaşması kendimi daha iyi hissetmeme neden oldu. (s. 72)

(...)

Kokuyu alsam anlayacağım ama telefonda sadece lokmalarının sesi duyuluyor, diye söylendim. (s. 92)

(...)

Not ezberimdeydi. Yine de kitabı çıkarıp notu tekrar okudum. Daha önce göremediğim gizli sözcüklerin birden ortaya çıkacağını ve bizi doğru ipucuna götüreceğini umdum. Hiçbir şey olmadı!

Gözlerimin, sözcüklerin ardına gizlenen gerçekleri okuyamaması ne kötüydü... (s. 96)

Kırmızı Arabanın Hayaleti romanının Kırmızı Arabalı I. Kız bölümünde Kırmızı Arabalı I. Kız'ın öz güvenden yoksun, açgözlü karakter özellikleri dış görünüşüyle ilişkilendirilir:

Hiçbir şekle girmeyen dümdüz kumral saçları, kahverengi gözleri ve hafif kilolu bedeniyle kendisini güzel bulmayan genç kızların arasında birinciliği kapabilirdi. Saçlarının rengini açıp iyice sarışın olmuş, gözlerine de renkli lens takmıştı. Arkadaşları, doğal hâliyle daha güzel olduğunda ısrarcıydılar ama onlar bilemezdi. Böyle bir sorunları yoktu çünkü. Çoğu zaten sarı saçları ve incecik bedenleriyle manken gibi kızlardı. (s. 58)

Süper Gazeteciler 1 romanının Mutfaktaki Yabancı bölümünde Süper Gazete'nin yayımcıları Yener ve Evren'in birbirlerine ilişkin yorumları, okurun onların karakter özelliklerini tanımasına yardımcı olur:

Evren biraz duraladı, düşündü. Hiç fena fikir değildi aslında.
-Parlak fikirlerinin hayranıyım. Bunca yaratıcı fikri nereden bulup çıkarıyorsun bilmiyorum.
-Sen de hiç fena değilsin. Ben fikir üretmede iyiyim ama uygulamada sen harikasın. Sen olmasan benim fikirlerim beş para etmezdi. (s. 38)

Gökten Uzaylı Düştü romanının Hexonya bölümünde Hex'in karakter özelliği yazarın yorumuyla geliştirilir:

Hex'in annesi yoktu... Annesi, adına yeni bir harf alamadan henüz dört harfliyen ölmüştü. 500 yaşına kadar yaşayabilen ortalama bir Hexonyalıya göre çok genç... Herkes Hex'in annesinin öldüğünü anlayabilirdi çünkü yalnızca annesini doğumda kaybetmiş olan çocuklara isim olarak ülkelerinin ilk hecesi verilebilirdi. (s. 25)

4.5. Yapıtlarda Yer Alan Devingen ve Durağan Karakterler

Tablo 5. *Yapıtlarda yer alan devingen-durağan karakterler ile ilgili betimsel değerler*

Karakter Özellikleri	Frekans	Yüzde
Devingen Karakterler	30	51,73
Durağan Karakterler	28	48,27
Toplam	58	100

Tablo 5'te yapıtlarda yer alan devingen-durağan karakterler ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda devingen karakterlerin(%51,73) durağan karakterlere(%48,27) göre daha çok yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda her bir ulamla ilgili kesitlere yer verilmektedir:

Sihirbazın Kuyruğu romanında Burak, devingen karakter özelliğiyle okurun karşısına çıkmaktadır. Fakat bu devingenlik bir anda olmaz. Yaşanan olaylar Burak'ın yaşama bakışında yavaş yavaş değişime yol açar. Romanın başında, düşüncelerini

değiştirmek ve açıklamakla ilgili saplantılı düşünceleri olan Burak, romanın sonunda yaşadıklarının etkisiyle daha esnek düşünen bir birey olarak karşımıza çıkar.

Astronot olmayı düşünen Burak, alay edilmekten korktuğu için bu dileğini açıklayamaz. Başka bir arkadaşının astronot olmak istediğini açıklaması üzerine yeni bir arayışa girmek zorunda olduğunu düşünür:

Duyurmakta gecikip astronotluk gibi sihirbazlığı da başkasına kaptırmak niyetinde değildim. Ders zili çalınca herkesin sınıfa doluşmasını sabırsızlıkla bekledim ve öğretmen içeri girmeden hemen önce sınıftaki gürültüyü bastıracak kadar güçlü bir sesle kararımı bildirdim.

-Arkadaşlar, duyduk duymadık demeyin. Ben sihirbaz olacağım! Ünüm bütün dünyaya yayılacak. (s. 18)

Kendini henüz hazır hissetmeden sihirbaz olmak istediğini açıklayan Burak, arkadaşı Gamze'nin yapmak istediği meslekle ilgili düşüncesini değiştirdiğini öğrenince şaşırır ve düşün dünyasına kendi düşüncesiyle ilgili şüphe tohumları ekilir:

-İşte tam da bunun için Gamze'yi çağırdım ya. Onun oyunculuğunu kullanacağız.

-Oyuncu mu? O roman yazmıyor muydu?

-Evet, herkes böyle bildiği için utancından yazarlıktan vazgeçtiğini söyleyemiyor. Asıl istediği oyunculuk.

-Yazarlıktan niye vazgeçmiş?

-Roman yazmak zor gelmiş.

Sihirbazlık da zor işti doğrusu. Bütün numaraları eksiksiz öğrenmek için çok araştırmak ve sahnede hatasız uygulamak şarttı. En önemlisi de anlaşılan, mesleğe başlamadan önce epey araştırma yapmak gerekiyordu. Ben buna hazır mıydım? (s. 79)

Gamze'nin düşüncesini değiştirmesinden etkilenen Burak, bu durumun olağan olduğunu yavaş yavaş özümsemeye başlar. Arkadaşı Hamdi'nin de düşüncesini değiştirmesi, Burak'ın değişim karşısındaki direncini kıran başka bir etkidir:

Gitsek ne kaybederim ki diye düşündüm. Ders vermeyecekse vermesin, zaten sihirbaz olup olmayacağım kesin değildi artık. Gamze seçimini değiştirdiyse ben de değiştirebilirdim. (s. 82)

(...)

Konuyu açınca “Şey...” diye kekeleydi Hamdi utangaç bir tavırla. “Öyle demiştim ama... Psikolog olmaktan vazgeçtim ben.”

Yüzüne şaşkınlıkla baktık. “Veteriner olacağım.” dedi. “Hayvanları çok seviyorum ve onları iyileştirmek istiyorum.”

Sonuçta yine Esra'yla ikimiz kalmıştık. (s. 87-88)

Değişim örneklerine rağmen arkadaşlarının vereceği tepkiden çekinmeye devam eden Burak, değişimin gerekçeleriyle ilgili geçerli nedenler üretmeye çalışır:

Ana haberlerde spikerin yanında oturup sorularını yanıtlarken sihirbazın kuyruğu gibi peşine yapıştım. Başta ben de onun gibi olmak istiyordum ama sonra hırsız olduğunu öğrenince... diye açıklama yapacaktım. Böylece sihirbazlıktan neden vazgeçtiğim konusunda arkadaşlarıma karşı geçerli bir bahanem de olacaktı. (s. 91)

Burak, değişimi özümsemiş olsa da düşüncelerindeki değişimi açıklama konusunda direnç göstermeyi sürdürür:

Kozmoz, “Hepiniz mi sihirbaz olmak istiyorsunuz?” diye sorunca Esra atıldı. “Yok, ben yönetmen olacağım film çekeceğim.”
Engin de “Benim gözüm futbolculukta.” dedi.
Sihirbaz gülümseyerek “Futbolu mu yoksa para ve ünü mü daha çok sevdiğinden?” diye sordu.
Engin gafil avlanmış gibi şaşaladı. “Galiba para ve ün.” diye mırıldandı utanarak.
Gamze ses çıkarmadı. Belli ki oyunculuktan da vazgeçmişti. Sihirbaz gözlerini bana dikince konuyu değiştirmeye çalıştı:
-Sahne kaybolma numarasını nasıl yaptınız? (s. 123)

Düşüncesini değiştirmenin normal bir durum olduğunu daha önce kavrayan Burak’ın düşüncesini değiştirmekle ilgili açıklama yapma konusundaki direnci de yaşadıklarının etkisiyle romanın sonunda kırılır:

Benden ders almak istiyordun değil mi, dedi Kozmoz bana dönerek.
Kıpkırmızı oldum. Sihirbaz olmaktan vazgeçtiğimi itiraf etmemin zamanı gelmişti. Ee...
Şey... Ben başka meslek seçeceğim.
Kozmoz kızmışa benzemiyordu aksine gülümsedi. Yeteneğini bul ve severek yapacağın mesleği seç, dedi. (s. 126)
(...)
Meslek konusunda artık kaygılanmıyordum. Elbet bir gün severek yapacağım işi bulacaktım. Sınıfta birçoğumuz yıl sonu gelmeden birkaç kez fikir değiştirmişti. Hepimiz arayış içindeydik. Sanırım, doğruyu bulmak biraz zaman alacaktı. (s. 131-132)

Esrarengiz Duman romanında Pelin, devingen karakter özelliğiyle okurun karşısına çıkmaktadır. Pelin, romanın başında olumsuz duyguların kısılcacında, duygudaşıktan uzak bir görünüm çizer. Romanın sonunda ise olumlu duyguları özümseyen, duygudaşlık kurabilen bir karakter olarak karşımıza çıkar.

Doktorun önerisi üzerine Pelin’in ailesi, kızlarının spor yapabilmesi için uygun bir ortam oluşturmaya çalışır. Pelin kendi bakış açısından ailesine olumsuz bir eleştiri yöneltir:

Hafta sonu basketbol kursuna yazıldım, bu da yeterli gelmedi bizimkilere. Evi spor aletleriyle doldurdular. Sabah akşam aletlerin tepesinde hoplayıp zıplamamı bekliyorlar. Daha uykunuzu alamadan uyandırılıp spor yaptığınızı düşünün... Bundan daha sevimsiz bir şey olamaz. (s. 13)

Pelin’in, olumsuz duyguların kısılcacında olduğu ve bu olumsuz duyguların davranışlarına yansımaları, romanın başında söylediği şu sözlerle açığa çıkar:

Evet aylardır büyümemiş gibiyim. Doğrusu ya “gibi” edatı bile eksik anlattı sefil hâlimi...
Şöyle demeliyim: Kesinlikle aylardır hiç büyümedim!
Bu konudaki düşüncelerimi kimseyle paylaşamadım; anlamadığım, çözemediğim bir şeyin nesini anlatabilirdim ki! Üzülüyorum... Geleceğim için kaygılıyım...
Korkuyorum... (s. 13)
(...)
Derslerim tepetakla olmuştu. Kopya çekerken yakalandığım, iki kez de kavga ettiğim için idareye gönderilmiştim. Müdür, beni bir kez daha odasında görürse okuldan uzaklaştıracağını söylemişti. Anne babamla epeydir doğru dürüst bir iletişimim yoktu.

Her söyledikleri, her yaptıkları bana batıyor, ikisinden de nefret ediyordum. Belki sadece onlardan değil, herkesten ve her şeyden nefret ediyordum. Hayır, mutlu bir hayatım olduğu söylenemezdi, mutsuzdum, hem de çok... (s.45)

Lei, olumsuz duyguların yaşamda ne denli yıkıcı bir etkisinin olduğunu Pelin'e aktarmak ister:

Pelin karanlıkta yüzünü az da olsa seçmeye başladığı Lei'ye şaşkınlıkla baktı.
-O şekerler yüzünden mi büyümüyorum yani, anlayamadım.
-Hayır, aksine şekerler ergenlikte duygularını dengelemene katkı vermek içindi. Aslında büyüyememen tamamen seninle ilgili. (s. 83)

Pelin, gösterdiği olumsuz davranışların arkadaşları üzerinde nasıl bir etki bıraktığını, arkadaşı Merve'nin ağzından dinler:

-Tamam, artık kızarsan kız. Senden mi korkacağım ? Açıkça söylüyorum işte. Bazen herkese çok kötü davranıyorsun. Her şeyi eleştiriyorsun. Sinirli ve huysuzsun. Ayrıca çok kırıcı oluyorsun. Ne zaman nasıl tepki vereceğini bilmediğimiz için yanında dikkatli konuşuyoruz ve...
Merve Pelin'in hışmından korkarcasına durdu. (s. 105)

Ailesiyle Çin'e giden Pelin, duygularını denetleme ve büyüme sorununu ailesinin de desteğiyle uzun uğraşlar sonucunda çözer. Ailesinin maddi sıkıntılarına rağmen kendisi için yaptıklarının ayırdına varır ve ailesiyle duygudaşlık kurar:

Esin Hanım kızına hayretle baktı.
-Ne demek istiyorsun canım?
-Son zamanlarda kendi sorunlarıma öylesine odaklanmışım ki bunca yıl sizin neler yaşadığınızı fark etmemişim.
Oturduğu koltuktan kalkıp annesinin boynuna sarıldı.
Esin Hanım çok uzun zamandır kızıyla böyle kucaklaşmadıklarını düşündü. Ona ne zaman sevgi gösterisinde bulunmaya kalkışsa hep geri püskürtülürdü. (s. 166)

Olumlu duyguların gücünü Lei'nin desteğiyle kavrayan Pelin, artık değiştiğini şu sözlerle dile getirir:

"Ben artık yeni bir insanım." dedi Pelin sessizce (s. 183).

Pelin, söz konusu devingenlik sürecinden geçerken eski bakıcısı Lei'nin karakter özelliklerinde gözle görülür bir değişim görülmez. Romanın başında sevecen ve duyarlı özellikleriyle ön plana çıkan Lei, roman sonunda da aynı özellikleriyle okuyucuyu selamlar. Bu durum Lei'yi durağan bir karakter kılar.

4.6. Yapıtlarda Yer Alan Açık ve Kapalı Karakterler

Tablo 6. *Yapıtlarda yer alan açık-kapalı karakterlerle ilgili betimsel değerler*

Karakter Özellikleri	Frekans	Yüzde
Açık Karakterler	119	25,16
Kapalı Karakterler	354	74,84
Toplam	473	100

Tablo 6’da yapıtlarda yer alan açık-kapalı karakterler ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda kapalı karakterlerin(%74,84) açık karakterlere(%25,16) göre daha çok yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda her bir ulamla ilgili kesitlere yer verilmektedir:

Odamdaki Hayalet romanında Ada, açık karakter özelliği göstermektedir. Ada’nın; ailesi, ilgileri, çevresi, fiziksel özellikleri vb. yönleri okura tanıtılmaktadır. Ayrıca Mustafa ve Biray da görünüşleriyle, davranışlarıyla, konuşmalarıyla, duygularıyla ve düşünceleriyle okura tanıtılmaktadır. Söz konusu karakterlerle ilgili başkalarının yargılarına yer verilmektedir:

Ada; ailesi, çevresi, ilgileri vb. birçok açıdan okura tanıtılır:

Söyle bir saydım bugüne kadar tam dört defa taşınmışız. Okula başlamadan öncekileri pek önemsemiyordum ama bu kez alıştığım ortamdan en çok da arkadaşlarımdan ayrılmak benim için zor olmuştu. Bu son taşınma, cep telefonu edinip arkadaşlarımla görüntülü konuşma için bizimkilerden izin çıkmasına yaramış olsa da Ceren’le Yağmur aklıma gelince burnumun ucu sızladı, gözlerime yaşlar hücum etti birden. (s.11)

(...)

Okul servisini taşınmadan önce ayarlamıştık ama o sabah annem, beni kendisi okula bırakmak konusunda ısrarcıydı. Nedenini anlamamıştım, ilk günüm diye yanımda olmak istediğini sandım. Yanılmışım!

Okul ayakkabılarımı nereye koyduğumu hatırlamaya çalışırken bizimkilerin konuşmaları çalındı kulağıma. Annem, “Sürücü’yü arayıp bu sabah gelmemesini isteyelim.” diyordu. Babam ise “İlk günden rehber öğretmenle konuşmak istediğinden emin misin?” dedi. “Kesinlikle.” diye yanıtladı annem. “Düşünsene... Hayalet hayalet... Taşınmamızın onu bu kadar etkileyeceğini hiç düşünmemiştim.” (s. 25-26)

(...)

Servise sonradan eklendiğim için en arka sırada oturanların arasına sığışmak zorunda kaldım. Sınıfta da durumum pek farklı değildi. Öğretmen beni kenarda, uyduruk bir sıraya oturttu. Belki de her şeye olumsuz bakmaya başlamıştım, bilemiyorum ama içimde kimseyle tanışıp arkadaş olmak için bir heves yoktu. Ceren ile Yağmur’u özlüyordum... Birden kalede duran çocuğa takıldı gözüm. Kıvrık saçlar... İri gözler... Fotoğraftaki yüz... Hayalet!

Bir anda aklım başımdan gitti. Hiçbir şey düşünmeden öylesine beklenmedik bir hızla fırlayıp çocuğun üzerine atlamışım ki oğlanlardan birinin o sırada attığı top kendiliğinden seke seke yuvarlanıp boş kaleye giriverdi. Karşı takımdan çılgınca bir alkış koptu. Yere yıktığım kaleci ise elimden kurtulmak için çırpınıp duruyordu. “O sensin değil mi? Hayalat sensin!” diye haykırdım. Suratına yumruk indirmemek için kendimi zor tutuyordum. (s. 27)

(...)

Benim o kadar kolay teslim olmaya niyetim yoktu. Ayşen Öğretmen’e tatlı tatlı gülümseyerek “Evet!” anlamında başımı salladım. Sonra gülücükler saçan mutlu yüz

ifademi bozmadan Mustafa'ya döndüm. Öğretmenin duyamayacağı öfke dolu tehditkâr bir ses tonuyla “Ödeşceğiz.” diye fısıldadım. (s. 31-32)

(...)

Geçen yıla kadar okul çıkışında servisle anneannelere gidip orada beklerdim. Artık on yaşında ve beşinci sınıftaydım. Bizimkiler işten dönene kadar evde bir iki saat yalnız kalabilecek kadar büyümüşüm. Kendi anahtarım ve cep telefonum vardı. Onlar gelene kadar bir şeyler yer, ödevlerimi yapardım. Tabii ki kapı çalsa bile kesinlikle açmayacaktım. Eve kimseyi çağırmayacaktım. Kibritle oynamayacak, ocağı yakmayacaktım. Dışarı çıkmama talimatı vardı ama biraz düşününce bu evde geçerli olmayacağını kabul ettiler. Çevresi taş duvarla örülü güzel bir bahçemiz vardı. Zaten bahçeli diye taşınmamış mıydık bu eve? (s. 41)

(...)

Sabah beni görür görmez Biray'ın ilk sorusu, “Nasıl ödeşceğinle ilgili bir şey tasarladın mı?” oldu. Bu konuda benden hevesli gibiydi. “Planlıyorum.” dedim. “Ben de bir şeyler düşünüyorum.” dedi heyecanla. “Baskette iyi misin?”

Ben “Yok.” deyince düş kırıklığına uğramış gibi yüzünü buruşturdu. “Tüh, sen daha çok basket atarsan onu duman edersin.” diye düşünmüştüm. Mustafa pek iyi oynayamaz da.” “O konuda benden kötü olamaz.” dedim.

“Peki ya koşu yarışına ne dersin?”

“Hızlı koşamam...”

“Satranç karşılaşması?”

“Hiç oynamadım, bilmem.”

“Kurabiye yapıp içine acı biber katarsın, sonra da ona ikram edersin. Yiyince acıdan tavana sıçrar. Buna ne dersin?”

Mustafa'nın kurabiyeyi ısırdığı andaki hâli gözümün önüne gelince güldüm.

“Beğendin mi?” dedi Biray umutla.

“Evet ama kurabiye yapmayı bilmem ki. Annemin de şu sıralarda hiç zamanı yok. Daha evde açılmamış kolilerimiz var.” (s. 66-67)

Mustafa'nın karakter özellikleri okura sezdirilir. Okurun Mustafa'yı yakından tanınması sağlanır:

Mustafa ile bir süre birbirimize baktık. Sonra birden, “Ne desen haklısın.” dedi. Yaptığım doğru değildi ama o sırada düşünemedim işte.”

Dayanamayıp “Düşünememişmiş...” diye söylendim. “Kaçıncı sınıfa gidiyorsun sen? Anaokulu mu?”

“Beşinci sınıf C şubesi. Adım Mustafa. (s. 30)

(...)

Ben kendi esprime gülerken, Mustafa'nın yüzünün asıldığını fark etmemiştim. “Babam... Babam... O... Şey... Artık yok...” dedi. Gülmeyi kestim hemen. Doğru mu söylüyor yoksa benimle dalga mı geçiyor diye anlamak için yüzüne dikkatle baktım. Yanıt vermekte zorlanmıştı. Zaten ev de bize gereğinden fazla büyüktü. Anneannem çağırınca onun yanına taşındık. Sizinkinin hemen yanındaki bahçeli ev.” (s. 34)

(...)

“Hazine mi?” Şaşırmıştım. Mustafa babasının öldüğünü ve geçim sıkıntısı çektiklerini söyledi. Madem hazineleri vardı, elmaslardan altınlardan bir şeyleri bozdurup paraya çevirmeyi akıl edememişler mi...

-Nee? Babası ölmüş mü? Kim söyledi bunu? Mustafa mı?

-Ölmemiş mi?

-Yok canım! Nereden çıkardın? Ailesini terk edip başka bir ülkeye gitmiş.

Çok sinirlenmişim. Anlaşılan Mustafa şimdiye kadar tanıdığım en büyük yalancıydı. Söylediği hiçbir şey doğru değildi. Eğer amacı benimle dalga geçmekse kimin son sözü söyleyeceği belli olmazdı. (s. 40)

(...)

Ona hissettirmeden ailesiyle ilgili epey bilgi toplamıştım. Annesi anaokulu müdürüydü ve bizimkilerden bile daha geç dönüyordu eve. Anneannesi akşamüstleri genellikle salonda oturup dizi izliyordu. Mustafa da eve girer girmez odasına kapanıp annesi gelene kadar ödevlerini tamamlıyordu. (s. 73)

Biray; ailesi, arkadaşlıkları, ilgileri vb. birçok açıdan okura tanıtılır. Başkalarının Biray'a ilişkin yargılarına yer verilerek Biray'ın karakter özellikleri okura sezdirilir:

Biray sıcakkanlı bir kızdı. Kendiliğinden gelip “Arkadaş olalım mı?” diye sordu. Sonra da teneffüslerde yanımdan ayrılmadı. Çok konuşkandı. Hemen herkesle ilgili söyleyeceği bir şeyler vardı. Öğretmenler ve bizim sınıftakiler bir yana, diğer şubelerde olanları bile tanıyordu. (s. 38)

(...)

Biray geldi aklıma. Heyecanla benden haber bekliyordu. Başarımızı çikolatayla kutlayacaktık. Ne iyi kızdı Biray. Çok şanslıydım. Daha ilk günden iyi bir arkadaş edinmiş, okulda yabancılık çekmemiştim. (s. 78)

(...)

Biray beni kantine doğru sürükledi. “Yürü birer tost alalım. Ben acıkınca hiçbir şey düşünmem. Ders falan da girmez aklıma... Off yağ yanığı kokuyor. Tost makinesini hiç temizlemiyor mu bu adam?” diye söylendi Biray. “Biz de evde tost yaparız ama ızgaraya yapışan ekmek kalıntılarını her kullandığımızda temizleriz. “Yanmış yiyecekler çok zararlıdır.” derdi babam.

Birden irkildim. Babasından ilk defa söz etmişti. Acaba konuyla ilgili teselli edici bir şey söylemeli miydim? Böyle bir durumda ne yapılırdı. Bir şey sormak ya da susmak arasında kararsızlık içinde bocalarken “Hele yanmış yağ en zararlısıymış.” diye devam etti sözlerine. “Babam beslenme konusunda çok şey bilirdi. Ailece kızartma yemeyi yıllar önce bırakmıştık.”

Konuyu babasından uzaklaştırmaya çalışarak “Şöyle çıtır çıtır patates kızartması olsa... Yemez misin? diye sordum.

“Canım çeker tabii bir iki tane atarım ağzıma ama o kadar.” (s. 95-96)

Odamdaki Hayalet romanında, arka planda kalıp dar bir rol üstlenen birçok kapalı karakter yer almaktadır. Söz konusu romanda okur, “Ceren, Yağmur, Ada'nın Annesi, Ada'nın Babası, Mustafa'nın Annesi, Mustafa'nın Babası, Yağmur, Yağmur'un Annesi, Rehber Öğretmen Ayşen Hanım, Nöbetçi Öğretmen, Matematik Öğretmeni, Dersi Bölünen Öğretmen, Argun Öğretmen, Yasemin Öğretmen, 5/C Sınıfı Öğrencileri, İki Polis, Nurettin Dede, Erol Dede, Şenay Nine, Kantinci İlyas Bey, Sacide Hanım, ” adındaki kapalı(geliştirilmemiş) karakterlerle karşılaşır. Ceren ve Yağmur özlem duyulan kişilikleriyle, Ada'nın Annesi, Ada'nın Babası ve Mustafa'nın Annesi sorumluluk sahibi ve dürüst kişilikleriyle, Mustafa'nın Babası sorumsuzluğuyla, Yağmur konukseverliğiyle, Yağmur'un Annesi ve Dersi Bölünen Öğretmen azarlayıcı kişilikleriyle, Rehber Öğretmen Ayşen Hanım uzmanlığıyla, Nöbetçi Öğretmen ve İki Polis görev bilinçleriyle, Matematik Öğretmeni besteciliğiyle, Argun Öğretmen kitap ve müze sevgisiyle, Yasemin Öğretmen notlarının kıtlığıyla, 5/C Sınıfı Öğrencileri patırtıcılıklarıyla, Nurettin Dede inatçılığıyla, Erol Dede zekiliğiyle ve inatçılığıyla, Şenay Nine bilgeliğiyle, Kantinci İlyas Bey ile eşi Sacide Hanım kabalıklarıyla ve suç işlemekten çekinmeyen kişilikleriyle okura tanıtılmaktadır.

Gökten Uzaylı Düştü romanında Hex açık karakter özelliği göstermektedir. Hex'in; ailesi, ilgileri, çevresi, fiziksel özellikleri vb. yönleri okura tanıtılmaktadır. Ayrıca Nen ve Başkan Postipidik de görünüşleriyle, davranışlarıyla, konuşmalarıyla, duygularıyla ve düşünceleriyle okura tanıtılmaktadır. Söz konusu karakterlerle ilgili başkalarının yargılarına yer verilmektedir:

Hex; yaşantısı, çevresi, ailesi, ilgileri vb. birçok açıdan okura tanıtılır:

Hex tırnağının ucuna yerleştirdiği mikroskopik fotoğraf makinesiyle müdürün sağdan soldan fotoğraflarını çekti. Babası gezegenler arası güvenlikte çalıştığı için teknolojik gelişmeleri yakından izleme ve yeniliklere arkadaşlarından daha hızlı ulaşma şansına sahipti. Bay Ozezi, her yeni buluşu mutlaka eve getirir, oğluna da gösterirdi. (s.11)

(...)

Hex'in annesi yoktu... Annesi, adına yeni bir harf alamadan henüz dört harfliyken ölmüştü. 500 yaşına kadar yaşayabilen ortalama bir Hexonyalıya göre çok genç... Herkes Hex'in annesinin öldüğünü anlayabilirdi çünkü yalnızca annesini doğumda kaybetmiş olan çocuklara isim olarak ülkelerinin ilk hecesi verilebilirdi. (s. 25)

(...)

"Bundan böyle çok dikkatli olmalısınız. Fırsatları kaçırmak yok, anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı ama bir şartla." dedi Hex.

"Ne şartı? Şart mart yok. Burada başkan benim."

"Siz Hexonya'nın başkanıyınız Sayın Başkan'ım. Ama şimdi dünyanın demokratik bir ülkesindeyiz. Burada başkanlığınız geçmez.

Başkan homurdandı:

"Dönüşümde ilk işim vatandaşlık dersini okullardan kaldırmak olacak. Tamam geveleme de söyle, neymiş şartın ?"

"İnsanlara zarar vermek yok." dedi Hex.

"Söylediğin şeye bak... Biz uygar ve barışçıl bir ulusuz, kimseye zarar vermeyiz, insanlar gibi canavar değiliz. Tehlikeli durumları kollayıp hayat kurtaracak ve dünyaya kendimizi kahraman olarak tanıtacağız hepsi bu!"

Başkan Postipidik'in sözleri Nen'in uykusunu bir anda dağıttı, heyecanla araya girdi:

"Yaşasın! Bize madalya da verirler mi?"

Postipidik'in sabrı taşmak üzereydi:

"Kaç kez söyledim. Siz değil ben! Ben kahraman olacağım... Siz, böyle önemli unvanlar için isminizin en azından dört harfli olmasını beklemelisiniz. Şimdi susun da yeni planımı hazırlayayım."

Başkan Postipidik düşünürken bedeni renkten renge giriyor, iki kalbi de hızlı hızlı atıyordu. (s.50-51)

Başkan Postipidik; karakter özellikleri, ilgileri, çevresi vb. birçok açıdan okura tanıtılır. Başkalarının Başkan Postipidik'le ilgili yargılarına yer verilir:

"Gezegenin ve hepinizin başkanı olarak okulunuzu ziyarete geldim." (s. 16)

(...)

O güne kadar Başkan Postipidik'in ülkedeki 50 yaşın altındaki çocuklarla değil konuşmak, yan yana geldiği bile görülmemişti. Çocukları pek sevmediği söylenirdi. (s. 16)

(...)

Hex sesini iyice alçaltıp "Başkan aklını kaçırdı galiba." dedi. yanında duran Ezi'ye. "Ne de olsa çok yaşlı..."

Ezi, sus duyacak der gibi parmağını dudaklarına götürdü. Fısıldayarak yanıtladı Hex'i:

"Saçmalama, 350 yaşını geçeli daha birkaç yıl oldu. Adına dokuzuncu harf olarak 'k'yi aldığında yapılan görkemli kutlamaları hatırlasana, haftalarca süren gürültü ve ışık yüzünden komşu gezegenlerden bile şikâyetler gelmişti. Okulda ondan yaşlı öğretmenlerimiz var. O, rahat 500'ü devirir bence."

Hex aynı fikirde değildi:

“Tamam haklısın ama bu öfkeli ruhla iki kalbi de 150 yıl daha zor dayanır. 500 yaşına gelmeden ayrılır bence Hexonya’dan.” (s. 19-20)

(...)

“Bence artık Dünyalılara, asıl kahramanın kimler olduğunu göstermenin zamanı geldi. (s. 21)

(...)

“Elbette ben! Ben... Ben... Ben! Gezegenin tek hâkimi , Başkanınız muhteşem Postipidik! Gözünü budaktan sakınmayan, cesur ve kahraman bir başkandan beklenen budur.” (s. 28)

(...)

“Yaaa! Utanmadan bir de koskoca gökler hâkimine kedilerin anası diye hakaret etti. Hah bence tüm iyi niyetimle o aptal kızın hayatını kurtarmayı planlamıştım...” (s. 46)

(...)

“Dönüşümde ilk işim vatandaşlık dersini okuldan kaldırmak olacak. (s.50)

(...)

Hex ve Nen’le ilgili Başkan Postipidik’in yargıları, okurun Hex ve Nen’i yakından tanımasını sağlar:

“Amma olumsuz düşünen bir çocuksun sen. Ukalalıkta üstüne yok. Hele elli yaşını geç, biraz büyü de öyle konuş karşımda...” (s.45)

(...)

“Siz ikinizi nereden bulup seçmişim bilmem. Biriniz car car car her şeyi bilen çocuk, ötekiniz dır dır dır her şeyi merak edip soran çocuk... Birbirinizden betersiniz.” (s.48)

(...)

“Dördüncü kez denememiz gerekirse yanarız! Kendi bedenimizle ortada kalıveririz. Bunun da neden hoş olmayacağını azıcık aklın olsa bulurdun her şeyi merak edip soran kız... Haydi oyalanmayın.” (s. 78)

(...)

“Size iyi yolculuklar, her şeyi bilen çocukla her şeyi merak edip soran kız. İkiniz de çok sinir bozucu çocuklarsınız. Ama yine de sizi burada bırakmayı düşündüğüm için üzgünüm.” (s. 117)

Nen’in kişilik özellikleri gösterdiği eylemlerle okura sezdirilir. Okurun Nen’i yakından tanıması sağlanır:

Nen’in kalp atışları iyice hızlandı, her yanını ateş bastı. Dünya’ya gitmek istemiyordu ama Postipidik’in parmağı onu gösteriyordu. (s. 29)

(...)

“E ama Başkan’ım, Hex haklı.” diye arkadaşını savundu Nen. “Gerçek bedenimizi incelemeden buradaki canlılardan farklı olduğumuza kimse inanmazdı ki... Bunun için de en azından birimizi laboratuvarlarında didik didik etmeleri gerekecekti.” (s. 46)

(...)

Hex hemen itiraz etti:

“Haksızlık ediyorsunuz ama Başkan’ım. Planladığınız gibi davrandık. Köpek kılığına girelim dediniz, girdik.”

“Çalının ardına sinip kurt sesi çıkaralım dediniz, onu da yaptık.” diye arkadaşını destekledi Nen. (s. 72)

(...)

Hex sesini çıkarmadı.... Neyse ki Nen hemen durumu hissedip araya girdi ve konuyu değiştirdi.” (s. 76)

Gökten Uzaylı Düştü romanında arka planda kalıp dar bir rol üstlenen birçok kapalı karakter yer almaktadır. Söz konusu romanda okur, “Müdür Teltene, Allegro, Bay Ozezi, Zomtrikista, Cel, Sez, Öki, Ezi, Tonto, Zeynep, Zeynep’in Annesi, Eren, Hakan, Günce, Keçi Sakallı Tasarımcı” adındaki kapalı(geliştirilmemiş) karakterlerle

karşılaşır. Müdür Teltene kaygılı özelliğiyle, Allegro bezdiriciliğiyle, Bay Ozezi aydın kişiliğiyle, Zomtrikista önemli buluşlarıyla, Cel şakacılığıyla, Öki ve Ezi bilinçli ve ölçülü kişilikleriyle, Tonto telaşlı kişiliğiyle, Zeynep sevecenliğiyle, Zeynep'in Annesi yufka yürekli kişiliğiyle, Eren ve Hakan toyluklarıyla, Günce ilgi çekici kişiliğiyle, Keçi Sakallı Tasarımcı sinirli kişiliğiyle okura tanıtılmaktadır.

4.7. Yapıtlarda Yer Alan Açık ve Örtük İletiler

Tablo 7. *Yapıtlarda yer alan açık ve örtük iletiler ile ilgili betimsel değerler*

İletiler	Frekans	Yüzde
Açık İletiler	289	26,10
Örtük İletiler	818	73,90
Toplam	1107	100

Tablo 7’de yapıtlarda yer alan iletilerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda örtük iletilerin(73,90) açık iletilere(26.10) göre daha çok yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda yer alan açık iletilerle ilgili kesitlere yer verilmektedir:

Sihirbazın Kuyruğu romanının Tehlikeli Planlar bölümünde, hayvan sevgisiyle ilgili ileti, veteriner olmak isteyen kahramanın konuşturulması yoluyla sunulur: “Hayvanları çok seviyorum ve onları iyileştirmek istiyorum” (s. 88). Bu anlatıyla hayvan sevgisinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Odamdaki Hayalet romanının Okulda İlk Gün bölümünde, Ada ve Mustafa kavga edip soluğu Ayşen Öğretmen’in odasında alır. Mustafa, Ada’yı istemeden de olsa korkuttuğunu belirterek kavgayı başlatan Ada’nın haklı olduğunu belirtir. Bu olay üzerine Ayşen Öğretmen duyduğu rahatsızlığı dile getirir. Açık ileti, kahramanın bir olay karşısında kurduğu şu tümceyle sunulur: “ ‘Şiddet hiçbir anlamda hak olamaz Mustafa.’ ” (s. 29). Bu anlatıyla şiddetin geçerli hiçbir nedeninin olamayacağı vurgulanmaktadır.

Kırmızı Arabanın Hayaleti romanının Kırmızı Arabalı Delikanlı bölümünde aç olduğunu belirten yaşlı kadın açlığını gidermek için yardım ister. Fakat aldığı yanıt olumsuzdur. Açık ileti kahramanın bir olay karşısında kurduğu şu tümceyle sunulur: “ ‘İyilik yapan iyilik bulur oğlum’ ” (s. 21). Bu anlatıyla iyilik yapmanın gerekliliği vurgulanmaktadır.

Kim Demiş Yaramazım Diye romanının Yıldızlara Yolculuk bölümünde gök bilimiyle ilgili bir gerçeklik kahramanın konuşturulması yoluyla okura sunulur: “‘1969’da Neil Armstrong Ay’a adımını atmıştı. Bu olay hayatım boyunca gökyüzüne duyduğum heyecanın ateşini de körüklemişti’ ” (s. 106). Bu anlatıyla bilimle uğraşmanın gerekliliği vurgulanmaktadır.

Örtük iletilere yer verilen kesitler şunlardır:

Likörlü Çikolata romanının Elif Zor Durumda bölümünde; Evren, Yener, Selin ve Elif’in Arif hakkındaki konuşmalarında örtük biçimde sunulan ileti, “Uyuşturucu, alkol vb. zararlı alışkanlıklardan uzak durulmalıdır.” biçiminde açık bir yargıya dönüştürülebilir:

Evren atıldı:

-Bakın, demin sıra gelmedi, söyleyemedim. Şimdi beni kimse durduramaz. Çok önemli, mutlaka iletmeliyim. Dinleyin: Arif’in kan tahlili yapılmıştı ya... Pazar sabahı babam Yener’le bana iyi bir söylev çekti.

-E Arif’le ne ilgisi var?

-İşte şimdi anlatıyorum ya sabredin azıcık. Arif’in kanında ilaç bulunmuş. Ne tür olduğunu anlamak için başka testler de yapacaklardı. Babam, bağımlılık yapacak maddeler bulunmasından şüpheleniyordu.

Elif şaşkınlıkla sordu:

-Nasıl yani? Basit bir zehirlenmeydi hani... Çikolatadan...

-Evet, zehirlenmiş ama birkaç şey birden karıştığı için... Kanındaki alkol ilaçla karışınca tepki vermiş, bu zehirlenmeyi açıklıyor. Öteki etkin madde de baygınlığının nedeniymiş. Konuya en uzak kalan Selin’di, anlamaya çalıştı:

-Bir dakika... Siz ne diyorsunuz yani? Arif içki mi içmiş? İlaç mı almış? Ne diyorsunuz?

Elif kardeşini savundu:

-Arif yapmaz öyle şey.

Evren açıkladı:

-Arif’in yapmayacağını biz de biliyoruz. Zaten alkolün nereden geldiği ortada.

Doktor Mustafa Bey’in bir gün önceki söylevinin zorunlu dinleyicilerinden biri olan Yener hemen atıldı:

-Likörlü çikolatalar... Yediği çikolatalarda alkol vardı...

-Peki ya ilaç nereden geldi?

Elif ve Selin göz göze gelip aynı anda haykırdılar:

-Meyve suyu! (s.169-170)

Esrarengiz Duman romanının Evde bölümünde Pelin’in babası Ayhan ve Merve’nin babası İhsan’ın konuşmasında örtük biçimde sunulan ileti, “Ön yargıdan ve bencillikten arınık, olumlu iletişim kurmalıyız.” biçiminde açık bir yargıya dönüştürülebilir:

Cep telefonu çalınca İhsan Bey hemen açtı. Arkadaşının sesini duyunca, Ne oldu Ayhan, diye sordu kaygıyla.

-Fidyeciler az önce yine aradı.

İhsan Bey’in canı sıkılmıştı.

-Parayı benim götürmemi istediklerini söyleme sakın, valla dayanamayıp birkaçının kaşını gözünü yarar, adamları komalık ederim.

-Yok daha önce kararlaştırıldığı gibi yine ben götüreceğim o değişmedi de...

İhsan Bey rahatladı, Buluşma bu akşam değil miydi, diye arkadaşının sözünü kesti.

-Paraları parktaki ikinci bankın altına koymayı söylemişlerdi. Parayı alınca kızları serbest bırakacaklar, bu kadar basit. Sıkma canını.

-O kadar basit değil işte!

-Niye o?

-Şartları değiştirdiler.

-Nee!

-Parayı artırdılar, kızların her biri için yüz bin istiyorlar.

İhsan Bey avaz avaz bağırmaya başladı. Sesi, ahizeden neredeyse tükürükleriyle çıkacaktı.

-Bak Ayhan, uyanıklık edip kendi payını ödemeyi de bana yüklemeye çalışıyorsan hemen vazgeç, yutmam ben.

-Öyle değil İhsan. Para elimde borç aldım, tamamladım. Ama sorun para değil.

-Neymiş o zaman?

-Evet, işte bak bildin sorun zaman...

-Saçma sapan konuşmaya başladın Ayhan. Ne diyeceksen açık konuş!

Ayhan Bey lafı daha fazla dolandırmadan hemen açıkladı.

-Bugün değil, gelecek hafta sonunda istiyorlar parayı. Artırdıkları miktarı bulmamız için bize zaman tanıyorlarmış.

Kâbus içinde geçen bir haftanın neredeyse sonuna gelmişti. Artık kızlarına kavuşacaklarının heyecanını yaşarlarken birden ortaya çıkan ek süre talebi herkes için çok can sıkıcıydı.

İhsan Bey adeta çılgına dönmüştü Bu da ne demek oluyor Ayhan, diye bağırdı.

-Adamlara ek süreye gerek olmadığını söyleseydin ya. Kaç para isterlerse istesinler, ben Merve için öder, kızımı kurtarırdım. Pelin'i düşünmek sana kalmış, orası beni ilgilendirmez.

-Ben de işin uzamasından hoşnut değilim İhsan. Süreyi uzattıklarını duyunca inan çok şaşırdım. Ama elimden ne gelir?

-Haaa, uyandılar tabii kızlar için istedikleri para az diye... Aslında en başından bir haftayı kabul etmemeliydin. Elli bin neydi ki? Benim için çay kahve parası. Aynı gün öderdim şimdi Merve yanımda olurdu.

-Önce bir hafta sonra getirin parayı dediler, şimdi bir hafta daha uzattılar. Nedenini, inan ben de anlayamıyorum.

İhsan Bey çok sinirlenmişti. Ben biliyorum senin beceriksizliğin yüzünden, diye haykırdı.

-Hemen geri arama yap, adamlara benim telefonumu ver, söyle beni arasınlar. Ben senin gibi gevşek davranmam. Hemen bugün bitiririm işi.

-Geri nasıl arayayım İhsan? Aklın alıyor mu senin? Numaralarını gizliyorlar tabii ki.

Adamların parayı bir an önce alıp ortadan toz olmak istemeleri gerekmez mi? Niye erteliyorlar anlamıyorum ki, diye söylenmeyi sürdürdü İhsan Bey.

-Fidyeciliğin de suyu çıkmış.

Ardından durakladı, aklına gelen düşünce yüzünden birden kaşlarını çatı.

-Baksana Ayhan... Parayı bulamadın da ek süreyi talep eden sen misin yoksa?

-Bak İhsan çok tatsız konuşuyorsun ama üzüntüne veriyorum. Ben de kızıma kavuşmak için bir saniye bile kaybetmek istemem ama fidyenin ne zaman, nereye bırakılacağını söylemek için aradıklarında bir hafta sonra dediler. Hatta ben hemen ödeyelim diye ısrar ettiğimde telefonu yüzüme kapattılar. Bugünkü değişikliği ben de beklemiyordum, çok şaşırdım. (s. 94-97)

Süs Delisi romanının Fosfor Mu? O da Ne? bölümünde Mete sorduğu soruların içinden çıkamaz ve kendisine yardımcı olması için saat çok geç olmuş olsa da arkadaşı Tuna'yı aramaya karar verir. Mete ve Tuna'nın konuşmasında örtük biçimde sunulan ileti, "Kitap okumak güzeldir ve yaşamı güzelleştirir." biçiminde açık bir yargıya dönüştürülebilir:

Saate baktım, epey geç olmuştu. İçimden inşallah yatmamıştır, diye geçirip Tuna'nın cep telefonunu çaldırdım. Neyse ki uyanıktı, hemen açtı.

-Okuduğum maceranın son sayfalarındaydım, bırakmadım. Ya sen niye ayaktasın hâlâ?

-Bugün okulda olanlara canım çok sıkıldı uyuyamadım. (s. 68-69)

Gökten Uzaylı Düştü romanının Hexonya bölümünde Nen'in, annesini doğumda yitirmiş olan ve babasını da yitirme tehlikesi atlatan Hex'in duygularını anlama çabası örtük biçimde "Duygudaşlık önemlidir ve gereklidir." iletisini vermektedir:

Hex babasının yakalanması durumunda başına gelebilecekleri endişe içinde aklından hızla geçirdi. Öğrencilerin çoğu işi gırgıra vurunca sessizlik çabuk dağıldı:

"Hex'in babasını hapse mi atarlardı?"

"Belki de kendilerinden biriyle evlendirirlerdi!"

"Ha!" Hex'in Dünyalı kardeşi olurdu..."

Başkan kendi aralarında konuşanlara öfkeli bir bakış attı:

"Bu işin şakası olmaz çocuklar. Bay Ozezi'yi yakaladıkları anda laboratuvara sokar, didik didik incelerlerdi..."

Ces atıldı:

"Neyi araştıracaklar ki? Görüp görebilecekleri yine tek kalpli bir insan bedeni olurdu. Ya da yine onların dünyasına ait herhangi bir canlı... Hexonyalı olduğunu kanıtlayamazlardı."

"Elbette. Girdiğimiz ortamların organizmalarına kolayca dönüştürebiliriz bedenlerimizi, kimse Uzay'ın neresinden geldiğimizi anlayamaz." diye Ces'in sözlerini destekledi Başkan. "Öğretmenlerinizin size bunu öğretmesi iyi olmuş. Ama Dünyalılar bunu bilmiyorlar ki. Bir Uzaylı bedeni inceliyoruz hevesiyle Bay Ozezi'nin bedenine onarılamaz bir şekilde zarar verebilirlerdi."

Nen arkadaşının kulağına eğilip "Zarar sözcüğüyle ne demek istiyor?" diye sordu.

Oki, konuştuğu belli olması diye gözünü Başkan'dan ayırmadan arkadaşını yanıtladı:

"Farklı bir formdayken incelemek için bir tek organını yerinden ayırırlarsa gerçek ölüm gerçekleşirdi. Bizim için geri döndürülemez ölüm... Yaşamak için hızla Hexon bedenine dönmesi gerekirdi ki o zaman da insanlar Uzaylılara ne yapacaklarsa..."

Nen ürperdi. Dünyalılara yakalandıkları takdirde nasıl hoyratça incelenebilecekleri konusunda izlediği eğitici filmleri hatırladı... Yan gözle Hex'e baktı. Hex'in annesi yoktu. Babası da ölürse arkadaşının neler hissedebileceğini anlamaya çalıştı. (s.23-25)

4.8. Yapıtlarda Yer Alan Yabancı Sözcükler

Tablo 8. *Yapıtlarda yer alan yabancı sözcükler ile ilgili betimsel değerler*

Yabancı Sözcüklerin Yer Aldığı Yapıtlar	Frekans	Yüzde
ACC	3	7,69
ED	4	10,25
ESM	2	5,12
HG1GUD	2	5,12
HG2İUY	-	-
HG3ÇUG	-	-
KAH	2	5,12
KDYD	4	10,25
OH	1	2,56
SK	2	5,12
SÇ1RD	-	-
SÇ2SD	-	-
SÇ3KD	-	-
SÇ4SD	2	5,12
SG1	2	5,12
SG2PE	4	10,25
SG3LÇ	2	5,12
SG4BD	4	10,25
SG5SB	4	10,25
ZMR	1	2,56
Toplam	39	100

Tablo 8’de yapıtlarda yer alan yabancı sözcüklerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda 39 yabancı sözcüğün yer aldığı görülmektedir. Esrarengiz Duman (%10,25), Parktaki Esrar (%10,25), Belalı Davetiye (%10,25) ve Son Baskı (%10,25) romanlarında yabancı sözcüklerin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda yer alan yabancı sözcüklere ilişkin kesitlere yer verilmektedir:

Evlere Sığmayan Macera romanının Kiralık Ev Buluyoruz bölümünde Kerem’in ev tutma düşü kurarken kurduğu tümcede Türkçe karşılığı “sözleşme” olan “kontrat” sözcüğü kullanılmaktadır:

“Ev sahibiyle konuşup kontratı imzaladık mı, hoop hepsi bu kadar, daire bizim olacaktı” (s. 23).

Gökten Uzaylı Düştü romanının Birinci Dünya Günü bölümünde Zeynep’in yağmurdan korunmak için izlediği yolu aktaran tümcede Türkçe karşılığı “başlık” olan “kapüşon” sözcüğü kullanılmaktadır:

“Yağmurluğunun kapüşonunu geriye doğru iten kuvvetli rüzgâr, açıkta kalan bir tutam ıslak saçını kamçı gibi yüzüne çarpıyordu” (s. 33).

Kırmızı Arabanın Hayaleti romanının Kırmızı Arabalı İkinci Delikanlı bölümünde Sumru'nun yaşadığı şaşkınlığı aktaran tümcede, Türkçe karşılığı “özgün” olan “orijinal” sözcüğü kullanılmaktadır:

“ ‘Olur mu canım? Az önce torbadan aldım. Orijinal ambalajındaydı’ ” (s. 151).

Süper Gazeteciler 1 romanının Süper Gazeteciler Yine Gafil Avlanıyor bölümünde Yener'in düş kırıklığını aktaran tümcede, Türkçe karşılığı “baskı sayısı” olan “tiraj” sözcüğü kullanılmaktadır:

“Gazete içinin fotoğraf çekemeyeceğini, tirajı artırma hayallerinin suya düştüğünü geçiriyordu aklından” (s.106).

4.9. Yapıtlarda Yer Alan Benzetme Sanatı

Tablo 9. Yapıtlarda yer alan benzetme sanatı ile ilgili betimsel değerler

Benzetme Sanatının Yer Aldığı Yapıtlar	Frekans	Yüzde
ACC	71	3,39
ED	160	7,64
ESM	67	3,20
HG1GUD	39	1,86
HG2İUY	63	3,01
HG3ÇUG	101	4,82
KAH	182	8,69
KDYD	55	2,62
OH	78	3,72
SK	64	3,05
SÇ1RD	42	2,00
SÇ2SD	51	2,43
SÇ3KD	62	2,96
SÇ4SD	40	1,91
SG1	151	7,21
SG2PE	158	7,55
SG3LÇ	148	7,07
SG4BD	165	7,88
SG5SB	156	7,45
ZMR	239	11,42
Toplam	2092	100

Tablo 9’da yapıtlarda yer alan benzetme sanatı ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre benzetme sanatının toplam 2092 kez kullanıldığı görülmektedir. Zombili Mombili Roman romanında (11,42) diğer yapıtlara göre benzetme sanatının daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda kullanılan benzetme sanatına ilişkin kesitlere yer verilmektedir:

Son Baskı romanında benzetme sanatıyla ilgili kesitler şunlardır:

Bahar Hanım yarattığı depremin farkında keyifle kapıya doğru yürürken Seher Hanım kurşun ağırlığıyla koltuğuna çöktü. (s. 20)
 (...)

Okuldaki tüm öğretmenler gibi müdür de Süper Gazete'yi çıkaran öğrencileri tanıyordu. (s. 77)
 (...)

Bankayı gerçekten bedava para dağıtan hayır kurumu sanıyordu anlaşılan. (s. 108)
 (...)

Gazeteyi ellerine alıp sanki ilk kez okuyorlarmış gibi baktılar. (s. 204)

Renk Delisi romanında benzetme sanatı ile ilgili kesitler şunlardır:

Eskiden herkesin benim gibi olduğunu ve konuşmaların rengini gördüğünü sanırdım. (s. 23)
 (...)

Gözümü gökyüzüne dikip karşı apartmanların arasında yükselmeye başlayan aya baktım. Gümüş rengi, yıpranmış bir futbol topu... (s. 38)
 (...)

Tuna teslim olmuş gibi sessizce başını salladı. (s. 47)
 (...)

Üçümüz aynı anda, sanki sözleşmişiz gibi elimizle kulübeyi işaret ettik. (s. 99)

Abur Cubur Canavarı romanında benzetme sanatıyla ilgili kesitler şunlardır:

Fıçı, top, topaç, ayı, su aygırı... Her şey onlara beni hatırlatır olmuştu. (s. 15)
 (...)

Kucağımdaki peçeteyi dört ucundan bohça gibi topladım. (s. 25)
 (...)

Babamın şaşkınlıktan gözleri patladı sanki (s. 58)
 (...)

Ooo, mutfak açık büfe gibiydi. (s. 115)

Gökten Uzaylı Düştü romanında benzetme sanatıyla ilgili kesitler şunlardır:

Daha önce duymadığı tuhaf bir sestti. Islak çizmesinden gelen ciyaklamaya benzemiyordu. Çalılarının hemen yanında başlayan ağaçlığın oradan geliyor gibiydi. Ava çıkmış vahşi bir yaratık... Bir canavar? (s. 35)
 (...)

Jölelenmiş gibi tutam tutam birbirine yapışıp havaya dikilmiş ıslak tüyleriyle çok şirindiler. (s. 38)
 (...)

Annesi yufka yürekliydi. (s. 39)
 (...)

Akıllarından geçenler bir meteorun yüzeyi gibi karmakarışıktı. (s. 114)

4.10. Yapıtlarda Yer Alan Deyimler

Tablo 10. *Yapıtlarda yer alan deyimler ile ilgili betimsel değerler*

Deyimlerin Yer Aldığı Yapıtlar	Frekans	Yüzde
ACC	312	3,64
ED	510	5,96
ESM	136	1,59
HG1GUD	158	1,84
HG2İUY	201	2,35
HG3ÇUG	293	3,42
KAH	688	8,04
KDYD	275	3,21
OH	269	3,14
SK	318	3,71
SÇ1RD	153	1,78
SÇ2SD	204	2,38
SÇ3KD	177	2,07
SÇ4SD	211	2,46
SG1	689	8,05
SG2PE	793	9,27
SG3LÇ	759	8,87
SG4BD	836	9,77
SG5SB	814	9,52
ZMR	754	8,81
Toplam	8550	100

Tablo 10’da yapıtlarda yer alan deyimlerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda toplam 8550 deyim kullanıldığı görülmektedir. Belalı Davetiye(%9,77) romanında diğer yapıtlara göre deyimlerin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda kullanılan deyimlere ilişkin kesitlere yer verilmektedir:

Ses Delisi romanında yer alan deyimlerle ilgili kesitler şunlardır:

Ayaklarım geri geri gidiyordu. (s. 19)

(...)

Gözünü para hırsı bürüdü galiba. (s. 22)

(...)

Anneme hoşça kal bile demeden kaçarcasına sıvışmasına ben bile şaşırmıştım doğrusu. (s. 23)

(...)

Başka kitaplarla ilgilenmiyordum, kendi derdim başımdan aşkındı. (s. 29)

İmdaat! Uzaylı Yağıyor romanında yer alan deyimlerle ilgili kesitler şunlardır:

Şu sözleri kim bilir kaç kez dinlemişti. (s. 50)

(...)

Tükürük, sonunda sahiplerini yabancılardan kurtarmaya karar vermiş olmalıydı ki yerinden kalkıp tehditkâr bir tavırla havlayarak kalabalığın üzerine yürüdü. (s. 89)

(...)

Düş kırıklığına uğramıştı. (s. 105)

(...)

Çevreyi saran dayanılmaz kokuyu o sırada fark ettiler. (s. 107)

Belalı Davetiye romanında yer alan deyimlerle ilgili kesitler şunlardır:

Elinde halasının paha biçilmez elmas kolyesi, yabancı bir odada kendini kapana kısılmış gibi hissediyordu. (s. 141)
 (...)
 İyi ki halasına bir şey olmamıştı. (s. 146)
 (...)
 Kayıtlardan şıp diye alırım bütün bilgileri. (s. 183)
 (...)
 Ne yazık ki yok, dedi adam. (s. 184)

Kim Demiş Yaramazım Diye romanında yer alan deyimlerle ilgili kesitler şunlardır:

Şiirimi yollamak için o sırada evimizde konuk olan dedemden para istedim. (s. 27)
 (...)
 İçim içime sığmadı, sevinçle okudum. (s. 49)
 (...)
 O heyecan ve coşkuyla kendimi kaptırıp repliğimi bağırarak söyleyivermişim. (s. 69)
 (...)
 Ödümüz patladı. (s. 113)

4.11. Yapıtlarda Yer Alan Atasözleri

Tablo 11. *Yapıtlarda yer alan atasözleri ile ilgili betimsel değerler*

Atasözlerinin Yer Aldığı Yapıtlar	Frekans	Yüzde
ACC	2	12,50
ED	-	-
ESM	-	-
HG1GUD	-	-
HG2İUY	-	-
HG3ÇUG	-	-
KAH	2	12,50
KDYD	-	-
OH	1	6,25
SK	-	-
SÇ1RD	1	6,25
SÇ2SD	1	6,25
SÇ3KD	-	-
SÇ4SD	-	-
SG1	2	12,50
SG2PE	1	6,25
SG3LÇ	-	-
SG4BD	3	18,75
SG5SB	2	12,50
ZMR	1	6,25
Toplam	16	100

Tablo 11’de yapıtlarda yer alan atasözleri ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda 16 atasözü yer aldığı görülmektedir. Belalı

Davetiye (%18,75) romanında diğer yapıtlara göre atasözlerinin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda yer alan atasözlerine ilişkin kesitlere yer verilmektedir:

“Kes sesini. Yerin kulağı vardır” (Parktaki Esrar, s. 149).

“Yolcu yolunda gerek, diye düşündü” (Kırmızı Arabanın Hayaleti, s. 44).

“Bedava sirke baldan tatlıdır, derler” (Zombili Mombili Roman, s. 14).

“Üzüm üzüme baka baka kararır atasözünün canlı kanıtıydı” (Son Baskı, s. 43).

4.12. Yapıtlarda Yer Alan Betimlemeler

Tablo 12. Yapıtlarda yer alan betimlemeler ile ilgili betimsel değerler

Betimlemelerin Yer Aldığı Yapıtlar	Frekans	Yüzde
ACC	23	7,16
ED	32	9,96
ESM	11	3,42
HG1GUD	13	4,04
HG2İUY	12	3,73
HG3ÇUG	16	4,98
KAH	29	13,33
KDYD	12	3,73
OH	19	6,66
SK	11	3,42
SÇ1RD	8	2,49
SÇ2SD	6	1,86
SÇ3KD	8	2,49
SÇ4SD	10	3,11
SG1	17	13,33
SG2PE	19	6,66
SG3LÇ	17	5,29
SG4BD	17	5,29
SG5SB	14	13,33
ZMR	27	6,66
Toplam	321	100

Tablo 12’de yapıtlarda yer alan betimlemelerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda toplam 321 betimleme yer aldığı görülmektedir. Kırmızı Arabanın Hayaleti (%13,33) romanında diğer yapıtlara göre betimlemelerin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda yer alan betimlemelerle ilgili kesitlere yer verilmektedir:

Esrarengiz Duman romanının Dükkânda bölümünde Pelin’in yaşamında unutulmaz izler bırakan kavanoz dükkânı betimlenir:

Pelin, küçükken kavanoz dükkânı adını verdiği yere göz gezdirdi. Raflar... Kavanozlar... Turuncu kapı... Hatta dükkânın önünde gördüğü Çince harflerle üzerinde “İksir” yazan

levha... Her şey yerli yerinde duruyordu. Sadece o lanet kedi yoktu ortalarda, o da on yıl içinde ölüp gitmişti herhalde. (s. 160)

Evlere Sığmayan Macera romanının Funda Nerede? bölümünde Funda'nın anne ve babası betimlenir:

İkisi de berbat görünüyordu. Kadının gözleri kıpkırmızıydı. Saçları kabarık ve dağınıktı. Öyle ki kafasına sivri bir şapka geçirip eline de bir süpürge sopası alsa korkunç bir cadı olduğuna yemin edebilirdim. Dikenli ses tonuna, kanlı gözlerinden etrafa saçtığı kıvılcımlara bakılacak olursa epeyce de sinirliydi. Tıpkı annemin bütün gece hiç uyuyamadığını söylediği bazı sabahlarda olduğu gibi... Adam ise kirli sakalı ve kolu dirseğine kadar sıvanmış buruşuk gömleğiyle gençlere özenmiş olmalıydı ama bu hâliyle hiç de yakışıklı sayılmazdı. (s.73)

Sihirbazın Kuyruğu romanının Gösteri Günü bölümünde Kerem'in çok merak ettiği kostüm odası betimlenir:

Tiyatro oyunlarında kullanılan malzemelerin saklandığı kostüm odasının kapısı açıktı. İçeriye dalıp orayı burayı karıştırmaya başladım. Askılarda işlemeli kaftanlar, saçaklı pelerinler, renkli taşlarla süslü, kat kat firfırlı tuvaletler... Karton kutulara tıkılmış kemerler, kuşaklar; raflarda ayakkabılar, sandaletler, çarıklar... Yan yana sıralanmış şapkalar, kepler, bereler, sarıklar, fesler... Hepsi eski püsküydü ama sahnede kullanıldıklarında bambaşka bir görünüme bürünüyorlardı. (s. 20)

Abur Cubur Canavarı romanının Huzursuz Bir Gece bölümünde uyumaya çalışan Bora'nın içinde bulunduğu ortam betimlenir:

Gergindim. Gece uzun bir süre uyuyamadım. Yataкта dönüp durdum. Buzdolabının ritmik gürültüsü taa mutfaktan kulağıma kadar geliyordu. Kim bilir hangi komşunun duvarında asılı saatin tıkırtıları, dışarıda rüzgârın uğultusu, baykuşun iç ürperten haykırışları, uzaklardan gelip giden uçağın motor sesi, sokakta devrilen çöp kutuları... (s. 139)

4.13. Kapak Resmi ile Konusu Örtüşen ve Örtüşmeyen Yapıtlar

Tablo 13. Yapıtlarda kullanılan kapak resimlerinin konuyla örtüşmesi ile ilgili betimsel değerler

Kapak Resminin ve Konunun Örtüşme Durumu	Frekans	Yüzde
Kapak Resmi ve Konusu Örtüşen Yapıtlar	17	85
Kapak Resmi ve Konusu Örtüşmeyen Yapıtlar	3	15
Toplam	20	100

Tablo 13'te yapıtlarda kullanılan kapak resimlerinin konuyla örtüşmesi ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre kapak resmi ve konusu örtüşen yapıtların (%85) kapak resmi ve konusu örtüşmeyen yapıtlardan (%15) daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda kullanılan kapak resimleriyle ilgili kesitlere yer verilmektedir:

Resim 1. *Süper gazeteciler 5: son baskı* romanının ön kapak resmi

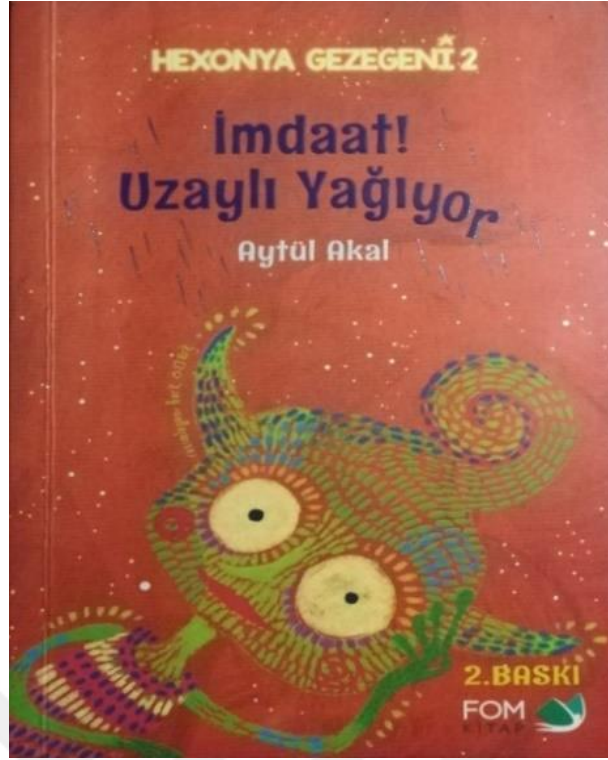
Kapak resminde Süper Gazeteciler ekibinin devingen biçimde resmedildiği görülmektedir. Karaltı biçiminde resmedilen Elif'in halası Sultan Hanım ve onun baskısına karşı Elif'in irkilerek geriye çekilmesi, korku dolu bakışları göze çarpmaktadır. Yener'in elindeki sınav kâğıtları içinde bulundukları durumun belgesi gibidir. Selin'in Elif'e olan desteği, Elif'in elini tutmasıyla somutlanmaktayken; resimlerinin çalınmasından ötürü Elif'ten kuşku duyması Elif'in yüzüne bakmamasıyla somutlanmaktadır. Evren omzuna astığı çantasıyla gazeteci kimliğiyle resimde yerini almaktadır. Ayrıca biraz silik de olsa resmin arka planında yer alan optik şıkları LGS'nin çocuklar üzerindeki etkisini göstermektedir. Kapak resmi ve konu örtüşmektedir.

Resim 2. *Evlere sığmayan macera romanının ön kapak resmi*

Evlere Sığmayan Macera romanında Kerem, Arda ve Emre gönüllerince müzik yapmak istemektedir. Fakat bu tutkuları için kendi evlerinde uygun ortamları yoktur. Komşuları da bu durumdan rahatsız duymaktadır. Üç arkadaş bu duruma çözüm olarak yeni bir eve çıkmak ister.

Kapak resminde, müzik yapan üç çocuğun resmedildiği görülmektedir. Müzik yaparken yaşadıkları sevinç yüzlerine yansımaktadır. Buna karşın müzik yapmalarından rahatsız olan yetişkinlere de yer verilmektedir. Yetişkinlerin yaşadığı rahatsızlık da etkin biçimde resmedilmektedir. Konudaki devingenlik kapak resmine yansımaktadır. Kapak resmi sözü edilen konuyla örtüşmektedir.

Resim 3. İmdaat! uzaylı yağıyor romanının ön kapak resmi

İmdaat! Uzaylı Yağıyor romanında, Bay Ozezi görevli olarak dünyaya gider ancak geri dönemez. Bay Ozezi için kaygı duyan Hexonyalılar neler olduğunu öğrenmek için dünyaya gitmek ister. Dünyaya uzaylı akını başlar. Konudaki devingenlik ve karakterler tam anlamıyla kapak resmine yansımamaktadır. Kapak resmi, sözü edilen konuyla örtüşmemektedir.

4.14. Anlatıları Somutlayabilen ve Somutlayamayan Resimler

Tablo 14. *Yapıtlarda kullanılan resimlerin anlatıları somutlaması ile ilgili betimsel değerler*

Resimlerin Anlatıları Somutlama Durumu	Frekans	Yüzde
Anlatıları Somutlayabilen Resimler	593	93,68
Anlatıları Somutlayamayan Resimler	40	6,32
Toplam	633	100

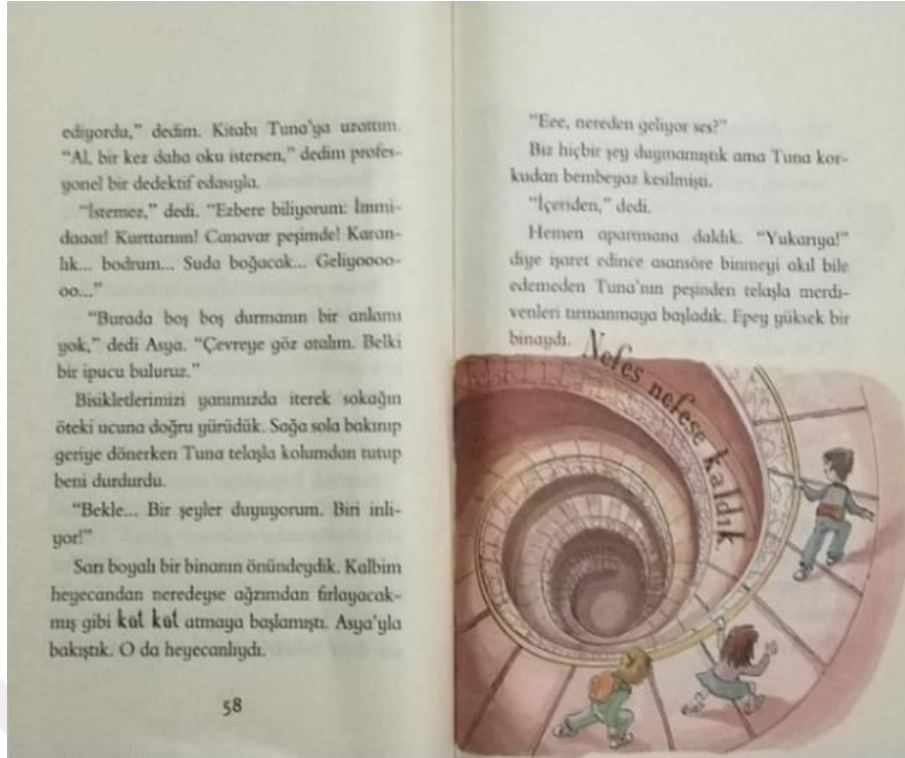
Tablo 14'te yapıtlarda kullanılan resimlerin anlatıları somutlaması ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre anlatıları somutlayabilen resimlerin (%93,68), anlatıları somutlayamayan resimlerden (%6,32) daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda kullanılan resimlerin anlatıları somutlaması ile ilgili kesitlere yer verilmektedir:

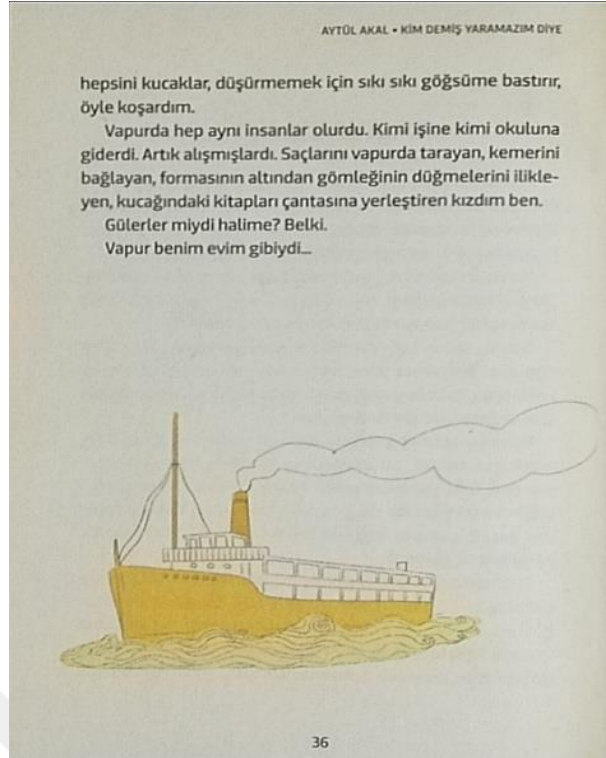
Resim 4. Sersemleşmiş görevliler ve çocuklar (*Sihirbazın Kuyruğu*, s. 64-65)

Resim 4'te müdürün odasından çıkan görevliler ve o sırada dosyaları karıştıran çocuklar resmedilmektedir. Görevliler, sersemlediklerinden çocukların orada olduğunun ayırdına varamamaktadırlar. Görevlilerin sersemliği, çocukların gerginliği yüzlerine yansımaktadır. Bu resim, ilgili olduğu anlatıyı etkin biçimde somutlamaktadır.

Resim 5. Merdivenleri tırmanan çocuklar (*Ses Delisi*, s. 58-59)

Resim 5'te epey yüksek bir binanın merdivenlerini tırmanan Tuna, Asya ve Mete resmedilmektedir. Bu resim, ilgili olduğu anlatıyı etkin biçimde somutlamaktadır.

Resim 6. Vapur (Kim Demiş Yaramazım Diye, s. 36)

Resim 6’da Aytül’ün bindiği vapur resmedilmektedir. Anlatıda ise vapurda saçını tarayan, kemerini bağlayan, formasının altından gömleğinin düğmelerini ilikleyen kişilerden ve kucağındaki kitapları çantasına yerleştiren Aytül’den söz edilmektedir. Resim, anlatıdaki devingenliği etkin biçimde somutlayamamaktadır.

Resim 7. Kayak yapan karaltılar (Gökten Uzaylı Düştü, s. 56-57)

Resim 7’de karaltı biçiminde kayak yapan kişiler resmedilmektedir. Anlatıda ise düzeylerinden daha üst düzeyde bir kursa yazıldıklarının ayırdına varan Hakan ve Eren’in kaygılarından söz edilmektedir. Ayrıca kayak yapmak için toplanan kişilerin otobüse doluşma anı ve Eren’in Günce’ye yakın olma çabası sonucunda yaşadığı talihsiz kaza anlatılmaktadır. Resim, anlatıyı etkin biçimde somutlayamamaktadır.

4.15. Doğru Konumlandırılmış ve Doğru Konumlandırılmamış Resimler

Tablo 15. Yapıtlarda kullanılan resimlerin kullanıldığı yer ile ilgili betimsel değerler

Resimlerin Kullanıldığı Yerler	Frekans	Yüzde
Doğru Konumlandırılmış Resimler	541	85,46
Doğru Konumlandırılmamış Resimler	92	14,54
Toplam	633	100

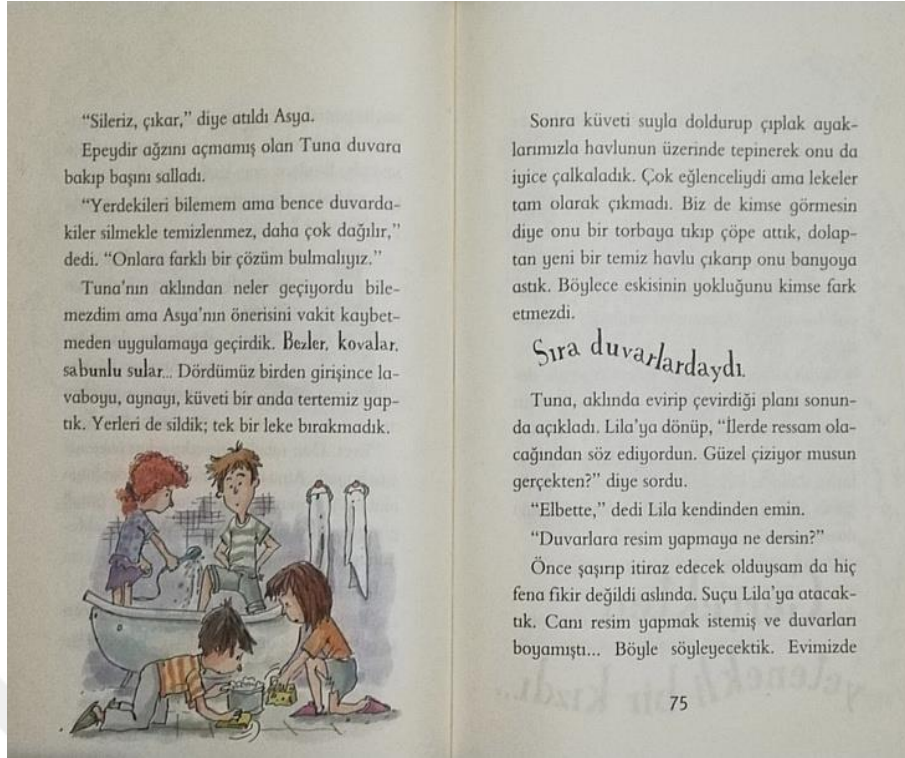
Tablo 15’te yapıtlarda kullanılan resimlerin kullanıldığı yer ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre doğru konumlandırılmış resimlerin (%85,46) doğru konumlandırılmamış resimlerden (14,54) daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda kullanılan resimlerin kullanıldığı yer ile ilgili kesitlere yer verilmektedir:

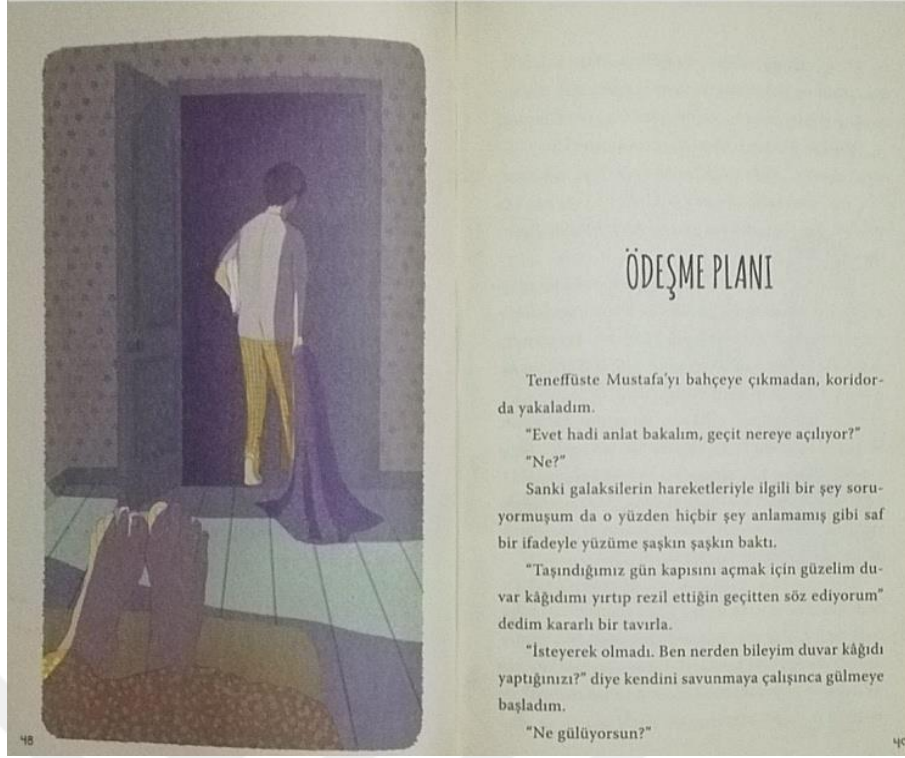
Resim 8. Bora'nın annesinin ve babasının şaşkınlığı (Abur Cubur Canavarı, s.58-59)

Resim 8, devingen nitelikli bir resimdir. Bora mutfakta kahvaltı yapılırken annesine ve babasına özel bir soru yöneltir. Bora'nın annesi ve babası, Bora'nın sorusu karşısında şaşkınlık yaşarken resmedilmektedir. Resim, bu devingenliği belirten anlatıyla aynı yüzdedir, doğru konumlandırılmaktadır.

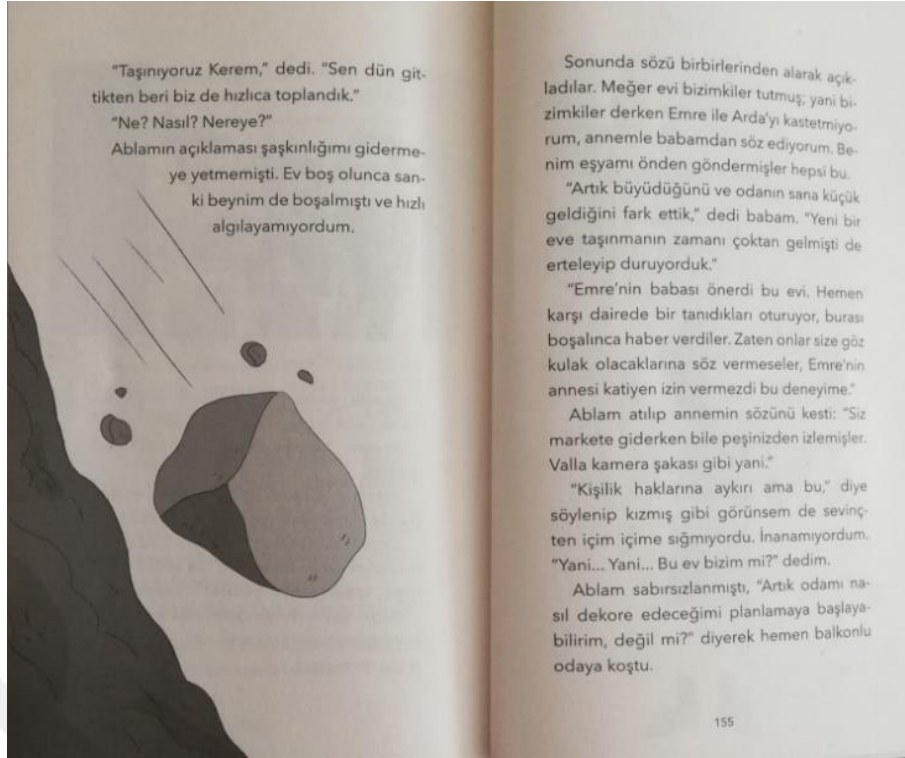
Resim 9. Çocuklar evi temizlerken (Koku Delisi, s. 74-75)

Resim 9 devingen nitelikli bir resimdir. Mete, Tuna, Asya ve Lila, evi temizlerken resmedilmektedir. Resim, bu devingenliği belirten anlatıyla aynı yüzdendir, doğru konumlandırılmaktadır.

Resim 10. Ada'nın babası odayı terk ederken (Odamdaki Hayalet, s. 48-49)

Ada'nın artık korkmadığını söylemesi üzerine Ada'nın babası kızının odasını terk eder. Fakat söz konusu resim ve anlatı aynı sayfada veya yüzde konumlandırılmamaktadır.

Resim 11. *Mideye yuvarlanan taş (Evlere Sığmayan Macera, s. 154-155)*

Kerem, babasının verdiği tepki karşısında düş kırıklığına uğrar. Kerem'in yaşadığı düş kırıklığı karşısında duyumsadığı acı, yüreğinden midesine doğru yuvarlanan bir taşla benzetilir. Fakat söz konusu resim ve anlatı aynı sayfada veya yüzde konumlandırılmamaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma

Aytül Akal'ın romanlarını çocuk yazının temel ilkeleri açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmadan elde edilen bulgulardan biri, Aytül Akal'ın romanlarında konu bakımından en çok aile ve arkadaşlık ilişkilerine değinildiği yönündedir. Araştırma sonucunda en az değinilen konuların ise çocuk gelin sorunu ve cumhuriyet tarihi olduğu bulgulanmıştır. Akıncı da (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında sevgi değerine bağlı aile birliğine önem verme tutumuna diğer başlıklardan daha çok değer verildiğini saptamıştır. Alanyazındaki diğer araştırmalarda da (Adıgüzel, 1999; Cabadan, 2012; Çelebi, 2018; Gümüş, 2017; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2012; Kemaneci, 2019; Korkut, 2012; Rahımzadehasl, 2019; Senek, 2018) Aytül Akal'ın yapıtlarında aile ve arkadaşlık ilişkilerinin ön planda yer aldığı görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın aile ve arkadaşlık ilişkilerini öncelediği, bu durumun çocuk okurun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimini olumlu yönde etkilediği, çocuk okurun yapıtlar aracılığıyla aile ve arkadaşlık ilişkilerini daha yakından tanıma fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu, Aytül Akal'ın romanlarında konuyu yapılandıran öğelerden çatışma türleriyle ilgili en çok kişi-kişi çatışmasına yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda en az yer verilen çatışma türünün ise kişi-doğa çatışması olduğu bulgulanmıştır. Erkmen ve Kaya da (2017) Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında kişi-kişi çatışmasına diğer çatışma türlerine göre daha çok yer verildiğini saptamıştır. Solak ise (2012) Akal'ın Babam Duymasın adlı öyküsünü incelediği araştırmasında kişi-toplum çatışmasının öncelendiğini saptamıştır. Bu

araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında -kişi-kişi çatışması öncelikli olmak üzere- farklı çatışma türlerini yeğlediği, yer verilen nitelikli çatışmaların çocuk okurun ilgisini çekeceği ve çocuk okuru karakterler ile sağlıklı özdeşim kurmaya yönelteceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, Aytül Akal'ın romanlarının konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerini içerdiği yönündedir. Dumanlı Kadızade ve Önder de (2016) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında, incelenen yapıtların tamamında abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerinin yer aldığını saptamıştır. Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın yapıtlarının konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerini içerdiği, bu durumun çocuk okurun yapıt ile bildirişimini olumsuz yönde etkilediği, abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerinin yapıtları akıcılıktan ve inandırıcılıktan uzaklaştıracağı, çocuk okur ile yapıt arasındaki bağın zayıflamasına yol açacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın bulgularından bir diğeri, Aytül Akal'ın romanlarında, karakterlerin en çok diğer karakterlerin yorumuyla geliştirildiği yönündedir. Araştırma sonucunda karakterlerin en az fiziksel özellikler yoluyla geliştirildiği bulgulanmıştır. Alanyazındaki araştırmalara bakıldığında, Bayram (2021) Aytül Akal'ın yapıtlarında yer alan karakterlerin en çok davranışlarla ve eylemlerle en az diğer karakterlerin yorumuyla geliştirildiğini saptamıştır. Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın romanlarında çocuk okurun gelişim evrelerine göre farklı karakter geliştirme yollarını yoğun biçimde kullandığı, bu durumun çocuk okurun yapıtlardaki karakterleri farklı yönleriyle yakından tanımasına katkı sağlayacağı, çocuk okurun yapıtlar aracılığıyla çeşitli yönlerden geliştirilmiş nitelikli karakterlerle tanışma fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan bir diğeri, Aytül Akal'ın romanlarında -başkişilerin karakter özellikleri açısından- devingen karakterlere, durağan karakterlere göre daha çok yer verildiği yönündedir. Alanyazındaki araştırmalarda da (Bayram, 2021; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2012) Aytül Akal'ın yapıtlarında başkişilerin çoğunlukla devingen karakter özelliği gösterdiği saptanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında başkişiler açısından devingen karakter kullanımını öncelediği, bu durumun çocuk gerçekliğine daha uygun olduğu, çocuk

okurun yapıtlar aracılığıyla sağlıklı özdeşim kurabileceği, yaşadıkları zorluklarla ve güzelliklerle yaşam gerçekliğini yansıtan, iyi geliştirilmiş devingen karakterlerle tanışma fırsatı elde edeceği, tanıştığı nitelikli karakterlerin de çocuk okurun kişilik gelişimini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Bu araştırmanın bulgularının bir diğeri, Aytül Akal'ın romanlarında kapalı karakterlere, açık karakterlere göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda başkişilerin daha çok açık karakter özelliği gösterirken yan kişilerin kapalı karakter özelliği gösterdiği bulgulanmıştır. Bayram da (2021) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında, kapalı karakterlere açık karakterlere göre daha çok yer verildiğini, başkişilerin daha çok açık karakter özelliği gösterirken yan kişilerin kapalı karakter özelliği gösterdiğini saptamıştır. Hamzadayı ve Çetinkaya da (2012) Akal'ın Oğlum Neredesin ve Kızım Neredesin adlı yapıtlarını incelediği araştırmasında yapıtlardaki başkişinin açık karakter özelliği gösterdiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında başkişiler açısından açık karakterlerin, yan kişiler açısından ise kapalı karakterlerin kullanımını öncelediği, bu durumun çocuk okura yan kişilerin yardımıyla temel kişiyi her yönüyle tanıma olanağı sağladığı, çocuk okurun yapıtın temel kişisiyle özdeşim kurmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Bu araştırmanın bir diğer bulgusu, Aytül Akal'ın romanlarında örtük iletilere, açık iletilere göre daha çok yer verildiği yönündedir. Tekin de (2018) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında örtük iletilere, açık iletilere göre daha çok yer verildiğini saptamıştır. Alanyazındaki diğer araştırmalarda da (Aktaş, 2012; Çelebi, 2018; Doğantermur, 2019; Erkmén ve Kaya, 2017; Fırat, 2020; Gümüş, 2017; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013; Kemaneci, 2019; Mocan, 2012; Rahımzadehasl, 2019) Aytül Akal'ın yapıtlarında örtük iletilerin ön planda yer aldığı görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın örtük iletilerin kullanımını öncelediği, bu durumun anlatının niteliğini artırdığı, çocuk okurun anlatıyı içselleştirmesini kolaylaştırdığı, didaktiklikten ve dayatmacılıktan uzak söz konusu yapıtlar aracılığıyla yapıt ile çocuk okur arasında güçlü bir bağ oluşturacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın diğer bir bulgusu, Aytül Akal'ın Esrarengiz Duman, Kim Demiş Yaramazım Diye, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye ve Süper Gazeteciler 5: Son Baskı adlı romanlarında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği

yönündedir. Araştırma sonucunda Aytül Akal'ın çoğu romanında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verildiği bulgulanırken bazı romanlarında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verilmediği bulgulanmıştır. Alanyazındaki araştırmalara bakıldığında; Rahımzadehasl (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında Aytül Akal'ın yapıtlarının Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık olduğunu saptamıştır. Tekin (2018) teknolojik gelişim ve kültürel etkileşimin etkisiyle günlük yaşamda kullanılmaya başlanan Türkçeye henüz yerleşmemiş bazı yabancı sözcüklere Akal'ın yapıtlarında yer verildiğini saptarken Yılmaz (2018) Akal'ın yapıtlarında yabancı dil kullanımının olumsuzluk oluşturacak düzeyde oldukça yoğun olduğunu saptamıştır. Ayrıca Ay (2021) Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler 1 ve Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar adlı romanlarını incelediği araştırmasında, Süper Gazeteciler 1 romanında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verilmediğini, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar romanında ise Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verildiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Akal'ın bazı yapıtlarında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcükleri kullanmayı yeğlediği bazı yapıtlarında ise Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık bir anlatımı yeğlediği görülmüştür. Türkçe karşılıkları dururken yabancı sözcüklerin yeğlenmesinin çocuk okurun ana diliyle etkileşim sürecinde olumsuzluk doğuracağı, Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık yapıtların ise çocuk okurun ana diliyle etkileşim sürecine olumlu katkı sağlayacağı, çocuk okurun metni alımlamasını kolaylaştıracağı söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen başka bir bulgu, Aytül Akal'ın Zombili Mombili Roman adlı romanında benzetme sanatına diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda, benzetme sanatına en az, Aytül Akal'ın Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü adlı romanında yer verildiği bulgulanmıştır. Bu farkın oluşmasında, Aytül Akal'ın romanlarının oylumunun etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alanyazına bakıldığında ise Yılmaz (2018) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında söz sanatlarının kullanımına değer verildiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında benzetme sanatına yoğun olarak yer verdiği, bu durumun çocuk okurun ilgisini çekeceği, anlatının niteliğini ve etkileyiciliğini artıracığı söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bir başka bulgu, Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye adlı romanında diğerk romanlarına göre deyimlere daha çok yer verildiğı yönündedir. Araştırma sonucunda deyimlere en az, Aytül Akal'ın Evlere Sığmayan Macera adlı romanında yer verildiğı bulgulanmıştır. Bu farkın oluşmasında Aytül Akal'ın romanlarının oylumunun etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alanyazına bakıldığında ise Aytül Akal'ın yapıtlarının içerdiki deyimler açısından varsıl olduğı saptanmıştır (Ay, 2021; Uzuner Yurt, 2016; Yılmaz, 2018). Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğerk araştırmalar birlikte düşünöldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında deyimleri yoğun biçimde kullandığı, bu durumun çocuk okurun ilgisini çekeceğı, dil gelişimine olumlu katkı sağlayacağı, yapıtlar aracılığıyla dilin varsıllığını yansıtan deyimlerle buluşma fırsatı elde edeceğı söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan bir başkası, Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye adlı romanında atasözlerine diğerk romanlarına göre daha çok yer verildiğı yönündedir. Araştırma sonucunda, Aytül Akal'ın incelenen 20 romanının yarısında atasözlerine yer verilmediğı bulgulanmıştır. Alanyazına bakıldığında, Ay (2021) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediğı araştırmasında atasözlerine çok az yer verildiğini saptamıştır. Ayrıca Uzuner Yurt (2016) Aytül Akal'ın Gökyüzünde Balonlar adlı öyküsünü incelediğı araştırmasında Aytül Akal'ın söz konusu yapıtının atasözleri açısından varsıl olmadığını bulgulanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğerk araştırmalar birlikte düşünöldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında atasözlerine deyimlere oranla daha az yer verdiğı; bu durumun çocuk okurun ilgisini çekme, söz varlığını varsıllaştırma açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceğı, ayrıca çocuk okurun kültürün varsıllığını yansıtan atasözleriyle buluşma fırsatını kaçırmamasına neden olacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın başka bir bulgusu, Aytül Akal'ın Esrarengiz Duman adlı romanında betimlemelere diğerk romanlarına göre daha çok yer verildiğı yönündedir. Araştırma sonucunda betimlemelere en az, Aytül Akal'ın Süper Çocuklar 2: Ses Delisi adlı romanında yer verildiğı bulgulanmıştır. Bu farkın oluşmasında, Aytül Akal'ın romanlarının oylumunun etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alanyazın incelendiğinde ise Aytül Akal'ın yapıtlarında betimlemelerin kullanım sıklığını saptayan araştırmaya rastlanmamıştır. Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın yapıtlarında betimlemeleri dengeli biçimde kullandığı, bu durumun anlatıyı alımlama sürecinde çocuk okuru sıkmadan çocuk okura olumlu katkı sağlayacağı, yapıtlarda

kullanılan nitelikli betimlemeler aracılığıyla yapıt ile çocuk okur arasındaki bildirişimin güçleneceği söylenebilir.

Bu araştırmanın bir başka bulgusu, Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan kapak resimlerinin çoğunlukla romanların konusu ile örtüştüğü yönündedir. Akıncı (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında kapak resimlerinin tamamının konu ile örtüştüğünü saptamıştır. Rahımzadehasl (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan kapak resimlerinin çocuk yazınının sunu ve istem sistemine uygun biçimde yazıldığını saptamıştır. Demir (2012) ise Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan kapak resimlerini çocuk okurun sanatsal gelişimine katkısı açısından incelemiştir. İncelemeleri sonucunda bazı kapak resimlerinin çocuk okurun sanatsal gelişimine katkı sağlayabildiğini bazı kapak resimlerinin ise çocuk okurun sanatsal gelişimine katkı sağlayamadığını saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan kapak resimlerinin genellikle yapıtların konusu ile örtüştüğü, bu durumun çocuk okura yapıtın konusu ile ilgili tutarlı ipuçları sağladığı, çocuk okurun merak duygusunu kamçıl原因arak çocuk okur ile yapıt arasındaki bağı güçlendirdiği söylenebilir.

Bu araştırmanın öteki bir bulgusu, Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan resimlerin romanlardaki anlatıları çoğunlukla somutlayabildiği yönündedir. Akıncı (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında yapıtlarda kullanılan resimlerin yapıtlardaki anlatıları etkin biçimde somutlayabildiğini saptamıştır. Sürmeli de (2012) Aytül Akal'ın Babamın Sihirli Küresi adlı öyküsünü incelediği araştırmasında yapıtta kullanılan resimlerin yapıtın konusuna uygun olduğunu saptamıştır. Fırat (2020) Aytül Akal'ın Güzel Kitaplarım adlı öyküsünü incelediği araştırmasında kullanılan resimlerin yapıttaki anlatıları büyük oranda somutlayabildiğini, yapıtın içeriğiyle ilgili bazı verileri sezdirebildiğini saptamıştır. Tekin (2018) Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan resimlerin yapıtların içeriğiyle ilgili kestirimlere olanak sağladığını saptamıştır. Özyer (2012) ise Aytül Akal'ın iki dilli yapıtlarının, diğer yapıtlarına göre anlatıları daha iyi somutladığını saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan resimlerin anlatıları genellikle somutlayabildiği, bu durumun çocuk okurun metni alımlama sürecini olumlu biçimde etkilediği, çocuk okurun yapıtlarda kullanılan nitelikli resimler aracılığıyla estetik duyarlılığını geliştirme fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen öteki bir bulgu, Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan resimlerin çoğunlukla doğru konumlandırıldığı yönündedir. Sürmeli (2012) Aytül Akal'ın Babamın Sihirli Küresi adlı öyküsünü incelediğı araştırmasında, yapıtta kullanılan resimlerin doğru konumlandırıldığını saptamıştır. Alanyazındaki diğerk araştırmalarda ise daha çok resim-içerik uyumunun ve resimlerin çocuk okurun sanatsal gelişimine katkısının ön planda tutulduğu görölmüştür (Akıncı, 2019; Demir, 2012; Fırat, 2020; Rahımzadehasl, 2019; Tekin, 2018; Özyer, 2012). Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın yapıtlarında resim kullanımına önem verdiği, yapıtlarda kullanılan resimlerin genellikle doğru konumlandırıldığı, bu durumun, metnin bütünlüğüne ve çocuk okurun metin ile resim arasında bağlantı kurmasına katkı sağladığı, yapıtlarda kullanılan nitelikli resimlerin çocuk okura sanatsal duyarlılık kazandıracağı söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu yöndedir:

Aytül Akal, romanlarında aile ve arkadaşlık ilişkileri konularına büyük önem vermiştir. Akal'ın aile ve arkadaşlık ilişkilerinin yanında doğa ilişkileri, öğretmen-öğrenci ilişkileri ve düş kuran birey konularını da öncelediği görülmüştür. Bu durum, çocuk okurun yaşam gerçekliğiyle buluşmasını sağlamaktadır.

Aytül Akal, romanlarında çatışmaları yoğun biçimde kullanmıştır. En çok bireylerin karşı karşıya gelerek olayları çözümlediği kişi-kişi çatışmasını (148) yeğlemiştir. Kişi-kişi çatışmasının yanında sırasıyla; kişinin kendisiyle olan çatışmasını (125), kişi-toplum çatışmasını (23) ve kişi-doğa çatışmasını (17) yeğlediği görülmüştür. Nitelikli çatışmaların kullanımı, çocuk okurun ilgisinin diri tutulmasını sağlamaktadır ve yapıt kişileriyle özdeşim kurma sürecini kolaylaştırmaktadır.

Aytül Akal'ın romanlarının, konunun yapılandırmasını zayıflatan öğelerden abartılmış merak (6) ve rastlantısallık (4) öğelerini içerdiği görülürken duygusallık ögesini içermediği görülmüştür. Abartılmış merak ve rastlantısallık öğeleri, konunun yapılandırılmasını zayıflatırken yapıtın inandırıcılığını kaybetmesine yol açmaktadır. Ayrıca yapıt ile çocuk okur arasındaki bağı zayıflatmaktadır. Yapıtı kurgularken yapıtın söz konusu öğelerden arınık olmasına dikkat edilmelidir.

Aytül Akal, romanlarında karakter geliştirme yöntemlerini yoğun biçimde kullanmıştır. Karakter geliştirme yöntemlerinden en çok bireylerin birbirleri ile ilgili saptamalarda bulunduğu karakterlerin diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilmesi yöntemini (358) yeğlemiştir. Akal'ın karakterlerini diğer karakterlerin yorumuyla geliştirmesinin yanında sırasıyla; konuşma yoluyla (314), davranışlarla ve eylemlerle

(292), yazarın yorumuyla (182) ve fiziksel özellikler yoluyla (58) geliştirdiği görülmüştür. Karakterlerin nitelikli biçimde geliştirilmesi, çocuk okurun karakterleri çeşitli yönlerden tanımasına ve yapıttaki karakterlerle sağlıklı özdeşim kurmasına olanak sağlamaktadır.

Aytül Akal, romanlarında yer verdiği başkişilerin devingen karakterli (30) olmasını yeğlemiştir. Fakat durağan karakterlere de (28) azımsanmayacak oranda yer vermiştir. Durağan karakterlere yer verilmesi yaşam gerçekliği açısından bir sorun yaratmasa da romanlarda iyi geliştirilmiş devingen karakterlerin yeğlenmesi çocuğa görecelik ilkelerine ve çocuk gerçekliğine daha uygun bir yaklaşımdır.

Aytül Akal, romanlarında kapalı karakterlere (354) açık karakterlere göre (119) daha çok yer vermiştir. Bununla birlikte başkişilerin açık karakter özelliği göstermesini, yan kişilerin ise çoğunlukla kapalı karakter özelliği göstermesini önemsemiştir. Başkişilerin açık karakter özelliği göstermesi, çocuk okurun başkişileri birçok açıdan tanımasını sağlamaktadır. Kapalı karakter özelliği gösteren yan kişiler de başkişilerin karakter özelliklerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu durum çocuk okurun nitelikli biçimde geliştirilmiş başkişiler ile sağlıklı özdeşim kurmasını kolaylaştırmaktadır.

Aytül Akal, romanlarında iletilere yoğun biçimde yer vermiştir. İletilerin sezdirmeye dayalı dolaylı olarak verildiği örtük iletileri (818), iletilerin doğrudan verildiği açık iletilere (289) göre daha çok yeğlemiştir. Örtük iletilerin kullanımının yeğlenmesi, çocuk okurun verilenleri doğrudan alımlayan edilgen bir nesne olmaktan çıkıp bilişsel süreçleri devindiren etkin bir birey olmasına katkı sağlamaktadır.

Aytül Akal, beş romanı dışındaki diğer romanlarında (15) Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcükleri kullanmıştır. Bu durum, çocuk okurun ana dili gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapıtlarda, Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerin yerine öz Türkçe sözcüklerin kullanımı öncelenmelidir.

Aytül Akal, romanlarında benzetme sanatına (2092) yoğun biçimde yer vermiştir. Düşün evreninin varsıllığını yansıtan söz sanatlarının kullanımı, anlatının niteliğini artırmaktadır ve çocuk okurun ilgisinin yapıt üzerinde yoğunlaşmasını sağlamaktadır.

Aytül Akal, romanlarında deyimlere (8550) yoğun biçimde yer vermiştir. Dilin varsıllığını yansıtan deyimlerin kullanımı, çocuk okurun ilgisini çekmektedir ve dil gelişimini olumlu etkilemektedir.

Aytül Akal, romanlarında atasözlerine (16) deyimlere oranla daha az yer vermiştir. Dil kullanımının etkili örneklerini yansıtan atasözleri, çocuk okurun ilgisini çekmektedir ve dil gelişimini ile anlam evrenini olumlu etkilemektedir.

Aytül Akal, romanlarında betimlemelerin (321) kullanımına önem vermiştir. Betimlemelerin yapıtlarda dengeli biçimde kullanılması, çocuk okurun metni sıkılmadan alımlamasına olumlu katkı sağlamaktadır.

Aytül Akal, romanlarında kapak resimlerinin seçimine önem vermiştir. Akal'ın üç romanı dışındaki diğer romanlarının (17) kapak resmi ile konusunun örtüştüğü görülmüştür. Kapak resmi ile konunun örtüşmesi, çocuk okura tutarlı ipuçları sağlamaktadır ve çocuk okurun merakını kamçılayarak çocuk okur ile yapıt arasındaki bağı güçlendirmektedir.

Aytül Akal, romanlarında resimlerin kullanımına önem vermiştir. Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan resimlerin anlatıları çoğunlukla somutlayabildiği (593) görülürken bazı resimlerin (40) anlatıları somutlayamadığı görülmüştür. Anlatıları somutlayabilen resimlerin kullanımı, anlatı-resim tutarlılığını sağlayarak çocuk okurun metni alımlamasına olumlu katkı sağlamaktadır. Anlatıları etkin biçimde somutlayamayan resimler ise anlatı-resim tutarsızlığına neden olarak çocuk okurun metni alımlamasını olumsuz yönde etkiler. Bu durum, çocuk okura estetik duyarlık kazandıran, anlatıları etkin biçimde somutlayan resimlerin kullanımını gerekli kılmaktadır.

Aytül Akal, romanlarında resimlerin doğru konumlandırılmasına önem vermiştir. Aytül Akal'ın romanlarında resimlerin çoğunlukla doğru konumlandırıldığı (541) görülürken bazı resimlerin doğru konumlandırılmadığı (92) görülmüştür. Resimlerin doğru konumlandırılması anlatı-resim bütünlüğüne olumlu katkı sağlamaktadır. Doğru konumlandırılmayan resimler ise anlatı-resim bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir. Bu durum, çocuk okura sanatsal duyarlık kazandıran, doğru konumlandırılmış resimlerin kullanımını gerekli kılmaktadır.

Aytül Akal'ın yapıtlarının çocuk yazınının temel ilkeleri açısından bütüncül biçimde incelendiği araştırma sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Akal'ın yapıtları farklı yöntemler kullanılarak incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H.Ö. (1999). Aytül Akal'ın çocuk kitaplarına iç ve dış yapı açısından bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 139-144.
- Akal, A. (2016). *Zombili mombili roman* (11. baskı). Sev.
- _____ (2019). *Hexonya gezegeni 1: Gökten uzaylı düştü* (2. baskı). Fom.
- _____ (2019). *Hexonya gezegeni 2: İmdaat uzaylı yağıyor* (2. baskı). Fom.
- _____ (2019). *Hexonya gezegeni 3: Çılgın uzaylılar geldi* (1. baskı). Fom.
- _____ (2020). *Abur cubur canavarı* (5. baskı). Bilgi.
- _____ (2020). *Esrarengiz duman* (6. baskı). Fom.
- _____ (2020). *Kırmızı arabanın hayaleti* (11. baskı). Tudem.
- _____ (2020). *Kim demiş yaramazım diye* (1. baskı). Sev.
- _____ (2020). *Odamdaki hayalet* (2. baskı). Bilgi.
- _____ (2020). *Sihirbazın kuyruğu* (2. baskı). Sev.
- _____ (2020). *Süper çocuklar 3: Koku delisi* (4. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Evlere sığmayan macera* (1. baskı). Fom.
- _____ (2021). *Süper çocuklar 1: Renk delisi* (6. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper çocuklar 2: Ses delisi* (5. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper çocuklar 4: Süs delisi* (4. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper gazeteciler 1* (52. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper gazeteciler 2: Parktaki esrar* (35. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper gazeteciler 3: Likörlü çikolata* (23. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper gazeteciler 4: Belalı davetiye* (21. baskı). Tudem.
- _____ (2021). *Süper gazeteciler 5: Son baskı* (1. baskı). Tudem.
- Akıncı, B. (2019). *Değerler eğitimi açısından Aytül Akal'ın çocuk romanlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.

- Aksoy, P. (2020). Masallarda yer alan çatışmaya ilişkin bir inceleme: Aytül Akal'ın okul öncesi masallar dizisi örneği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 657-674. <https://doi.org/10.16916/aded.647795>
- Aslan, C. (2021). *Çocuk edebiyatı ve duyarlılık eğitimi* (4. baskı). Pegem Akademi.
- Atalay, A. (2021). *Aytül Akal'ın Kızım Ben Çocukken adlı kitabının yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında a1-a2 seviyesi bağlamında sadeleştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi.
- Ay, M. (2021). *Aytül Akal'ın çocuk romanlarının söz varlığı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi.
- Bayram, B. (2021). Çocuk yazınında karakter geliştirme bağlamında Aytül Akal'ın masal kitapları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 1-14. <https://doi.org/10.29000/rumelide.948283>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş. & Demirel F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17. baskı). Pegem Akademi.
- Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk edebiyatı* (2. baskı). Esin.
- Çelebi, V. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk romanlarının değerler aktarımı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi.
- Çer, E. (2014). *Edebiyatta çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkelerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Çılgın, A. S. (2007). *Çocuk edebiyatı* (1. baskı). Morpa.
- Demirel, Ş., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N. & Uludağ, M. E. (2010). *Edebî metinlerle çocuk edebiyatı* (2. baskı). Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını* (3. baskı). Tudem.
- Doğantemur, E. (2019). *Aytül Akal romanlarında karakter eğitimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Dumanlı Kadızade, E. & Önder, B. (2016). Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler çocuk serisinde abartılmış merak. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 31-49.
- Erkmen, Z. & Kaya A. İ. (2017). Aytül Akal'ın eserlerinde aile içi çatışma üzerine bir inceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, (10), 621-633.
- Fırat, H. (2020). *Çocuk edebiyatında çocuk gerçekliği* (1. baskı). Ekin.
- _____ (2020). Çocuk edebiyatında antitoriter anlatım: Aytül Akal'ın Güzel Kitaplarım öyküsü. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 177-191. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752243>

- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. & Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının, fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 42(196), 258-272.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve gençlik edebiyatı yazıları* (1. baskı). Erdem.
- Gümüş, S. (2017). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanlarının analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Hamzadayı, E. & Çetinkaya G. (2012). *Aytül Akal'da ilişkisel kimlikler ve aile içi iletişim: Oğlum Neredesin, Kızım Neredesin*. Haz. Sedat Sever. (III. Ulusal Çocuk Edebiyatı ve Gençlik Sempozyumu) içinde. (s. 379-386). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- _____ (2013). Çocuk okurların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimlerindeki işlevleri açısından Aytül Akal'da mizah ögesinin kullanımı. *Turkish Studies*, 8(4), 489-498.
- Hamzadayı, E., Çetinkaya, G. & Bayat, N. (2013). Halikarnas Balıkcısı'nın çocuklara uyarlanan yapıtlarındaki iletilere yönelik bir içerik çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29), 451-457.
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında karakter kavramı, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 60-79.
- Kaya, D. D. (2010). *Aytül Uncu Akal'ın öykü ve masallarında tema, dil ve eğitim öğeleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kemaneci, E. (2019). *Aytül Akal'ın öykülerinin çocuklara eleştirel düşünme becerisi kazandırması bağlamında incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi.
- Kuzu, T. (2008). Aytül Akal'ın masallarıyla çocukta çevre bilinci geliştirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 327-339.
- Lukens, R. J., Smith, J. J. & Coffel, C. M. (2021). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış* (C. Pamay, Çev.). İstanbul: Erdem Yayınları (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1976).
- Lüle, E. (2007). Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 17-30.
- Maden, S. (2007). Aytül Akal'ın çocuk masallarında anlatım bozuklukları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(33), 141-150.
- Maltepe, S. (2013). Aytül Akal'ın öykülerinde çocuk hakları. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 15(58). 141-156.

- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (3. baskı). Ezgi.
- Neydim, N. (2022). *Çocuk edebiyatı* (2. baskı). Bilgiyolu.
- Oğuzkan, A. F. (2021). *Çocuk edebiyatı* (11. baskı). Anı.
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 178-192. <https://doi.org/10.21733/ibad.715132>
- Özdemir, E. (1983, Temmuz-Ağustos). Ana dili öğretimi, *Türk Dili*, 379-380, 18-30.
- _____ (1999). *Yazınsal türler* (4. baskı) Bilgi.
- _____ (2000). *Eleştirel okuma* (4. baskı). Bilgi.
- Özdemir, M. & Akıncı B. (2019). Aytül Akal'ın romanlarında saygı değeri. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 47-56.
- Özkan, U. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* (4. baskı). Pegem Akademi.
- Rahımzadehasl, F. (2019). *Aytül Akal ve Susan Taghdis'in çocuk hikâyeleri üzerine karşılaştırmalı tematik bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Rundell, K. (2022). *Neden çocuk kitapları okumalıyız* (Ş. Taş, Çev.). İstanbul: BKZ Yayıncılık (Orijinal çalışmanın basım tarihi 2019).
- Selek, D. (2010). *Çocuk edebiyatı*. <https://auzef.istanbul.edu.tr/tr/ogrenmesureci/dersmateryalleri>
- Senek, S. (2018). *Aytül Akal'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Sever, S. (1995, Temmuz). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler, *Abece*, 107, 14-15.
- _____ (2007). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır. *II. Ulusal çocuk edebiyatı ve gençlik sempozyumu*. Sever, S. (Haz.). Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yay. No: 203.
- _____ (2010). *Çocuk ve edebiyat* (5. baskı). Tudem.
- _____ (2013). Çocuk yazını öğretimi nasıl olmalıdır. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41-56.
- _____ (2021). *Çocuk ve edebiyat* (11. baskı). Tudem.
- Şirin, M. R. (2022). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı* (3. baskı). Uçan At.
- Tanrıöğen, A. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Anı.

- Taşdelen, V. (2005, Ağustos-Eylül). Çocuğu anlayan edebiyat. *Hece*, 104-105, 319-332.
- Tekin, A. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi.
- Tekin, A. & Büyükkiz, K. K. (2019). Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi, *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 7(2), 110-123. <https://doi.org/10.35233/oyea.662748>
- Temizyürek, F. (2014, Aralık). Çocuk kitabı hazırlamadaki görevlerimiz üzerine. *Türk Dili*, 756, 244-245.
- Toz, H. & Senek, S. (2018). Aytül Akal'ın masallarında iyilikseverlik değeri. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 160-172.
- Uslu, M. (2007). *Türk dili ve edebiyatı terimleri sözlüğü* (1. baskı). Yağmur.
- Uzuner Yurt, S. (2016). Aytül Akal'ın Gökyüzünde Balonlar adlı öykü kitabının söz varlığı, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 425-444. <https://doi.org/10.17556/ief.61125>
- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı* (9. baskı). Akçağ.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin.
- Yılmaz, A. (2018). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

ÖZ GEÇMİŞ

Mehmet Selim ASLAN, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünden 2017 yılında mezun oldu. Aynı yıl Hatay ilinin Kırıkhan ilçesinde Türkçe öğretmenliği görevini yapmaya başladı. Sonrasında aynı il ve ilçede müdür yardımcılığı görevine adım attı. Mesleğinde gösterdiği başarılar sonucunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Üstün Başarı Belgesi ile ödüllendirildi. 2020-2021 eğitim öğretim yılının güz döneminde Gaziantep Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde yüksek lisans öğrenimi görmeye başladı. 2022-2023 eğitim öğretim yılı itibariyle Hatay ilinin Kırıkhan ilçesinde müdür yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

VITAE

Mehmet Selim ASLAN graduated from Çukurova University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching in 2017. In the same year, he started to work as a Turkish teacher in Kırıkhan, district of Hatay in Türkiye. Following that, he took the positions of assistant principal and principal in the same province and district. As a result of his achievements in his profession, he was awarded with the Certificate of Outstanding Achievement by the Ministry of National Education. He started to study for a master's degree at Gaziantep University Turkish Education Department in the fall semester of the 2020-2021 academic year. As of the 2022-2023 academic year, he has been keeping his title of assistant principal in Kırıkhan, district of Hatay.